

Prisluhnimo poeziji!

foto damj@n

Uvodnik

Jurij Paljk

Zgodovinski spomin

Včasih se v uredništvu sprašujemo, do kdaj bo še trajalo to zmerjanje, poniževanje in žaljenje mrtvih in posredno vseh nas, in včasih si rečemo, da bi radi videli, da bi kdaj lahko preskočili 10. februar, ki nam je tudi letos postregel z nizkotnim zmerjanjem mrtvih, enačenjem žrtev in krvnikov, predvsem pa z žaljivimi napisi na naših kulturnih domovih na Krasu, ki so tokrat kar lepo podpisani, tako da sile javnega reda, če bi hotele, seveda, ne bi imele težkega dela, da odkrijejo krivce.

Na svetovnem spletu in družbenih omrežjih, ki so vse bolj odraz našega sveta, bolj kot smo časopisi in drugi mediji gotovo!, najdemo komentarje, katerih nas je sram, predvsem pa vidimo, kako res je, da zgodovinski spomin ni nikoli skupen, da ni deljen, ampak je oseben. Naj se še toliko trudimo, da bi dokazali nasprotno, vedno najdemo tiste, ki ne bodo delili našega spomina in mi ne njihovega.

Vsako leto znova nam dokazujejo, kakšni smo v njihovih očeh, in vsako leto znova sami dokazujemo, kako razdeljeni smo v bistvu tudi sami.

Pa bi vendar morali vsi skupaj začeti pri sprejemanju spomina drugega in skušati razumeti bolečino drugega, da bi zmogli tudi svojo razumeti in sprejeti! Vedno znova in vedno iskreno, saj je treba mrtve spoštovati, če hočemo spoštovati druge, od katerih seveda zahtevamo, da nas spoštujejo.

/ str. 2

Deziderij Švara je šolam dal 10 slik Dar plemenitega srca

Samo plemenite osebe, ljudje širokih obzorij, dobrega srca in taki, ki vedo, kje je v današnjem razdrobljenem svetu njihovo mesto, so sposobni tako lepega dejanja, kot ga je uresničil tržaški slikar Deziderij Švara, umetnik morskih vedut, ki jih slika že več kot petdeset let.

V petek, 7. februarja letos, je na krajši kulturni slovesnosti, ki so mu jo priskrbeli priredili na šoli Josipa Pangerca v Dolini, podaril slovenskim šolam v Dolini, Boljuncu, Borštu, pri Domju in v Ricamnijah, kjer se je Švara tudi rodil, niz svojih likovnih vedut Jadranskega morja in mladim dobrodušno dejal, da so prav oni naša prihodnost.

/ str. 2
JUP

Predstavitve knjige

Prof. Marija Kacin je v Trgovskem domu v Gorici predstavila svoje delo o Žigi Zoisu, Casanovi in Trstu

6

Srečanje pod lipami

V KCLB o ljubljanskem škofu Gregoriju Rožmanu, "najbolj sporni slovenski osebnosti 20. stoletja"

6

Pogovor

Novinar in književnik Marij Čuk je bil slavnostni govornik na Prešernovi proslavi v Boljuncu

8

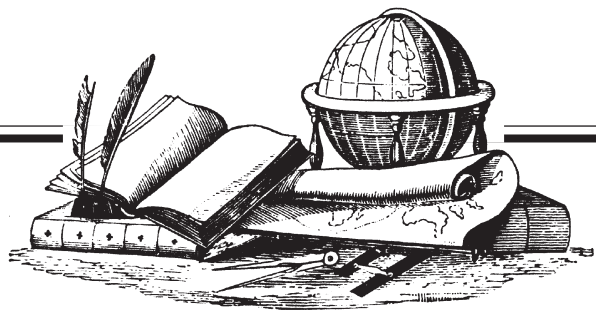

Slomejci v osrčju Evrope

Skupina slovenskih dijakov in dijakinj iz avstrijske Koroške in dežele FJK je v prvem tednu februarja v sklopu projekta Slomejci, ki ga vodita krovni organizaciji Svet slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev, obiskala evropske institucije v osrčju Evrope. V ponedeljek, 3. februarja, so mladi s spremljevalci prispeli v Bruselj in najprej obiskali Hišo evropske zgodovine. Pred tem so si iz avtobusa

ogledali glavne znamenitosti belgijske prestolnice. V torek, 4. februarja, so se neposredno seznanili z delom v Evropskem parlamentu. Obisk osrednje ustanove EU je bil tudi glavna točka programa. Po vstopu v palačo v Bruslju je 92-članska skupina iz zamejstva najprej sprejel Janes Vouk in predstavil delovanje evropskih poslancev.

/ str. 9

Ob mazaški akciji gibanja CasaPaound

Naj oblasti kaznujejo krivce!

“**P**onovno so na pohodu črne sile, ki načrtno podžigajo trenja in prebujajo strasti, ki tlijo pod pepelom časa. Skrajno fašistično gibanje Casapound je sredi lanskega decembra z žaljivimi napisi onečastilo spomin na žrtve drugega tržaškega procesa, letošnji dan spomina na istrski eksodus pa je s svojim logotipom ista organizacija uvedla s plakati, ki jih je nalepila v številnih krajih po Italiji, med drugim tudi na openski Prosvetni dom in na procelje Občinskega gledališča Franceta Prešerna v Boljuncu. V medijih je spet v ospredju stališče krajevnih in državnih politikov, tudi na najvišjih institucijah, da so bile fojbe sredstvo za izvajanje genocida nad italijanskim narodom s strani Slovencev in Hrvatov, predvsem pa se eksponencialno v sredstvih

javnega obveščanja navaja naraščajoče število ubitih pripadnikov italijanskega naroda. Izkrivljanje zgodovine, vzročnosti in posledičnosti dejstev, ima jasen namen, da Slovence postavlja na zatožno klop. Ob tem se namensko spregledujejo fašistično zatiranje, škoda in trpljenje, ki smo ga Slovenci utrpeli še zlasti v obdobju med letoma 1920 in 1945. V naši neizbrisni zgodovinski zavesti so plameni Narodnega doma, pogorišča knjižnic in kulturnih domov, prepovedana slovenska beseda v javnem življenju in v šolskih klopih, nasilno preimenovanje krajevnih imen, potujčevanje imen in priimkov, razseljenost slovenskih javnih uslužbencev, eksodus slovenskih družin pred italijanskim nasiljem, umori posebnih fašističnih sodišč, fašistična taborišča Rab, Gonars, Monigo, Visco, požgane vasi, konfinacije, smrti v zapo-

rih, usmrtnice talcev. Ne bomo dopustili, da se vse to četrtsotletno gorje spregleda in zanika. Neizbrisno dejstvo je, da so v drugi svetovni vojni bili Slovenci žrtve, fašistična Italija pa agresor, ki je naš narod zapisala izničenju. Zaradi vsega tega bomo od sodstva zahtevali preganjanje zadnje nočne akcije skrajnih desničarjev. Kot državljani pa od predstavnikov oblasti, začenši s predsednikom italijanske republike, pričakujemo priznavanje zgodovinske resnice, tiste, ki jo zagovarja in prikazuje uradno zgodovinopisje v Poročilu slovensko-italijanske zgodovinske

Napis na Prosvetnem domu na Opčinah

komisije”, sta v skupnem tiskovnem sporočilu napisala predsednika krovnih organizacij SKGZ in SSO Ksenija Dobrila in Walter Bandelj. “Tako se je že enkrat začelo. Napadali so kulturne domove, zato da so udarili v skupnost kot celoto. Sto let po požigu Narodnega doma v Trstu novodobni fašisti iz vrst zloglasnega gibanja CasaPound uporabljajo sličen pristop, le z - za zdaj - bistveno ublaženima jakostjo in učinkom”, je jasno napisal deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec, ki je dodal: “Žaljeve napise bomo tudi tokrat odstranili in storilce prijavili sodnim oblastem. Ker poznamo zgodovino nas pa fašisti ne ganejo: vemo, kdo so bili zmagovalci in kdo poraženci druge svetovne vojne. Vemo, kdo je sovražil in uničeval in kdo je osvobajal. Vemo, kje so se pojavili madeži in kje stranpoti. Vemo, kdo, kdaj in

zakaj je požgal Narodni dom v Trstu in ciljamo, da ga že v kratkem ponovno pridobimo. Tako kot se spodobi v pravni državi, ki nekaj daje na resnico, pravico in zakonitost. Pozornost na sodne izzive in pogled daleč naprej pa naj bosta naš najboljši odgovor vsem, ki še vedno bolesto pogrevajo iz oddaljene preteklosti”.

“Spoštovati posamezne spomine pomeni spoštovati žrtve. Mrtvi ne morejo in ne smejo biti predmet propagande. Nikoli in v nobenem primeru. Tudi zaradi tega smo z delegacijo Demokratske stranke zapustili svečanost”, je o obisku bazovskega šohta, zapisala naša senatorka Tatjana Rojc, ki je zaradi teh besed in obiska pri fojbi v Bazovici deležna nedostojnega zmerjanja in žalitev s strani vseh tistih naših ljudi, ki nočejo priznati ne samim sebi in ne drugim, da se v vojni z zločini za vedno umažejo vsi vpleteni.

“Svet slovenskih organizacij ostro obsoja današnjo mazaško akcijo, ki jo je zagrešila neofašistična organizacija CasaPound in tako še enkrat pokazala, kakšen odnos goji do Slovencev. Še posebno hu-

do je, da je zadnji dogodek prizadel domova slovenskih organizacij, kjer se gojita in razvijata slovenski jezik in kultura. In to ne gre v korist samo Slovincem, temveč je v dobrobit celotni skupnosti, tudi italijanskemu delu prebivalstva. Nenazadnje so slovenski domovi in organizacije, ki znotraj njih delujejo, nezamenljiv proizvajalec vrednot miru, sožitja, sodelovanja in strpnosti, brez katerih ni mogoč noben družbeni napredek”, so zapisali v tiskovnem sporočilu pri SSO in bili jasni: “Čas je, da se takemu početju s strani organizacije Casapound naredi konec enkrat za vselej. Zaradi tega SSO poziva oblasti, naj nemudoma preiščejo in primerno kaznujejo krivce, ki so svoje fašistične plakate lepili na nedovoljene kraje in s tem prizadeli poleg moralne tudi gmotno škodo”.

Jurij Paljč

NŠK Ob stoletnici požiga Narodnega doma

Povabilo bralcem k branju knjig iz medvojne obdobja

V letošnjem letu se bo zvrstilo več prireditev v spomin na požig Narodnega doma in na usmrtnice bazoviških junakov. Veliko ljudi vsaj bežno pozna oba dogodka, ki sta se zarezala v naš kolektivni spomin, čeprav je mogoče z leti nekoliko zbledel. V Narodni študijski knjižnici so si zamislili bralno pobudo *Pod svinčenim nebom*, s katero želijo osvežiti spomin na dogajanje med obema vojnama na Primorskem. Izbrali so knjige, ki obravnavajo omenjeno obdobje, in jih razdelili na dva sklopa: literarna dela in pričevanja posameznikov, ki so takratno dogajanje in vzdušje zabeležili v spominskih zapisih. Nastal je tako seznam književnih stvaritev pisateljev in pisateljic, med katerimi so npr. France Bevk, Nada Kraigher, Josip Kravos, Boris Pahor, Alojz Rebula, med

pričevalci tedanjega časa pa so zastopani npr. Lavo Čermelj, Pavla Hočevar, Zorko Jelincič, Dorče Sardoč, Vekoslav Španger, Slavko Tuta, Drago Žerjal. Bralna akcija, na kateri lahko sodelujejo bralci, starejši od 14 let,

se bo začela v ponedeljek, 10. februarja, in bo trajala do 14. julija. Kdor bi želel sodelovati, bo moral v tem časovnem obdobju prebrati vsaj tri knjige s predlagane seznama. V knjižnici bo prejel bralno znamenje, na katerega bo na-

pisal svoje ime, naslov prebrane knjige in po želji tudi nekaj misli o njej, in ga potem izpolnjenega vrnil v knjižnico. Pri akciji sodelujejo poleg Narodne in študijske knjižnice tudi knjižnice z Opčin, s Proseka, iz Saleža in Feiglova knjižnica iz Gorice, pridružile pa so se jim splošne knjižnice iz Izo- le, Kopra, Postojne in Sežane. Nekatere izmed knjižnic bodo ponudile tudi podoben seznam knjig v italijanščini, namenjen predvsem italijansko govorečim somesčanom. Ob koncu pobude bodo sodelujoči prejeli priznanje, knjižnice pa bodo poskrbele tudi za sklepni dogodek, ki bo združil bralce.

Natančnejše informacije o iniciativi dobite v posameznih knjižnicah ter na spletni strani Narodne in študijske knjižnice (www.knjiznica.it), na njenem profilu facebook in instagram.

S 1. strani / Deziderij Švara v Dolini

Dar plemenitega srca

Ravnateljica večstopenjske šole s slovenskim učnim jezikom v Dolini Lučka Križmančič, župan Doline Sandy Klun, občinski odbornik za šolstvo Goran Čuk, profesorja Aleksandra Pertot

Iga Grudnovi pesem o morju, ki sicer nosi naslov *Sinku*, sam umetnik pa je skromno še enkrat ponovil, kako je vesel, da bo več kot deset slik večjega formata zdaj ostalo v trajni last slovenskih šol in Občine

sto Deziderija Švare, ki je zdaj gotovo eden najboljših slikarjev morskih vedut na Slovenskem, ampak za veliko več. Umetnik Deziderij Švara je na tih, nevsiljiv in priazen način s svojim darilom predvsem

Foto JMP

in Erik Kuret so skupaj s profesorjem Borisom Pangercem in drugimi šolniki naredili tak kulturni dogodek, kakršnih bi si pri nas ob Prešernovem dnevu lahko samo želeli več. Otroci so ganjenemu Dezideriju Švari zapeli Maličevo in

Dolina. Pesnik Boris Pangerc je prijatelju Dezideriju najprej prebral in nato podaril uokvirjeno pesem, ki mu jo je napisal.

Ob krasnem kulturnem dogodku v Dolini povejmo, da ne gre samo za plemenito ge-

povedal mladim, kdo je in kakšni naj bodo tudi sami: zvesti svojemu kraju, jeziku, omiki, kulturi, narodu, lepe- mu in dobremu, naj se imajo radi, saj, kot sam pravi, je le ljubezen tista, ki osmišlja naše življenje.

S 1. strani

Zgodovinski spomin

In naj se še tako sprašujemo, kako je mogoče, da tudi italijanski predsednik z lahkoto govori o etničnem čiščenju ob dnevu spomina, in ne skupnega delitve in zahtevati zaso dostojanstvo, ki ga imamo. In seveda o mrtvih govoriti spoštljivo, predvsem pa moramo paziti, da sami ne postanemo enaki tistim, ki mrtve zlorabljajo v politične namene današnjih dni. Seveda ni lahko, a moramo vztrajati, sami moramo mrtvim izkazati spoštovanje in ga seveda

zase zahtevati, čeprav nam ga odrekajo!

Kako ranljivi smo, je pokazal nesrečni dan spomina, ki je vse bolj dan delitev in ne skupnega spomina; kako ranljivi in vpeti v delitve politične in ne samo zgodovinske narave smo, so pokazale tudi nedostojne polemike ob goriškem večeru o nesrečnem škofu Rožmanu. Če bi samo zmogli prisluhniti vsem zgodovinskim dejstvom, ne samo nekaterim, če bi le zmogli toliko človeške pietete, da bi zna-

li skušati doumeti, kako strašna je bila bratomorna vojna, ki nas še vedno deli, bi zmogli tudi naš vsakdanjik bolje živeti!

Spomin, zgodovinski spomin je oseben, sem zapisal zgoraj in prav vsak od nas bi moral začeti pri sebi in poslušati drugega, da bi vsi skupaj zmogli spoštovati mrtve in žive, spoštovati druge, da! da bi lahko zase zahtevali spoštovanje.

Ne gre za nikakršno enačenje žrtev in krvnikov, sploh ne, za človeka gre, za vse nas gre!

Tudi zato, da ne bomo slišali naših mladih, ki nam stalno ponavljajo, da jih to ne zanima, da bi radi živeli, delali, sobivali v miru!

Povejmo na glas

Res lepa ponudba Nove Gorice

V prepričanju, da je vsako dodatno sodelovanje med Gorico in Novo Gorico še kako koristno, nikakor ni mogoče mimo nedavne ponudbe novogoriškega župana dr. Klemena Miklaviča svojemu goriškemu kolegu Rodolfu Ziberni. Novogoriški župan se je namreč odzval na stisko goriškega sejma Expomago, ki skorajda gotovo v tem letu ne bo mogel biti izveden, nemara le s preselitvijo na videmsko sejmišče. In Miklavičev odziv je zelo močan, saj se kaže v pripravljenosti, da bi Expomago lahko zaživel na slovenski strani nekdanje meje vzdolž Kolodvorske ulice severno od trga Evropa. Ne nazadnje je Expomago srečanje podjetnikov obeh sosednjih področij in ima že zdaj povezovalni naboj, kar bi se moglo po novem nadaljevati na območju Nove Gorice. Vsekakor je ponudba več kot prodorna in verjetno dodobra presega stopnjo trenutnega sodelovanja med mestoma, ki ju odprava meje vse bolj približuje, a tovrstnih zamisli se ne bi smeli prestrašiti, ampak jih velja natančno proučiti in naklonjeno pretehtati možnosti njihove uresničitve. Očitno je goriški župan Rodolfo Zibera podobnega mnenja, kar je več kot razveseljivo, in tako je zares hitro prišlo do posveta z dr. Klemenom Miklavičem in z udeležbo njunih sodelavcev, pristojnih za morebitno izvedbo nedvomno izrazito smelega predloga. Kot je bilo razbrati iz tiskovnega sporočila, naj bi bila ustanovljena delovna skupina pod okriljem Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje. V vsakem primeru lah-

ko govorimo o lepem dogodku v življenju dveh Goric, ki sta po besedah novogoriškega župana “prestolnica evropske čezmejne regije” in torej kar poklicani, da v tem duhu načrtujeta skupna dejanja v obojestransko korist. Nemara se Evrope v teh naših krajih še premalo zavedamo, Evrope kot pomiritve in ne nazadnje odstranitve vseh nelahkih spominov preteklosti, ko so bile na delu krute in izključujoče delitve, ki jih je priporočljivo enkrat za vselej preseči. To pa je v prvi vrsti mogoče s pogledom iz sedanjosti v prihodnost, z novimi skupnimi snovanji in vedno močnejšim sodelovanjem ter povezovanjem. Prostor obeh Goric je v tem smislu enkratna priložnost, čeprav se seveda ni lahko odlepiti od trdovratne preteklosti, ki bi najraje, da bi vse ostalo tako, kot je bilo. Za odločen obrat v prihodnost je zato potrebna zvrhana mera poguma in tudi spoznanja, da so visoko leteči načrti izvedljivi, če jih le hočemo videti in verjeti, da je nastopil njihov čas. V tej luči sta Nova Gorica in Gorica razprli še svetlejšo obzorje in na uradni ravni dali večji prostor siceršnjemu prepletanju tukajšnjega življenja, ki si kot vsako življenje želi kar največ odprtosti, osvobojenosti, pretoka vseh vrst, srečevanj, izmenjav, se pravi prijetnega sobivanja nasploh. In zakaj naj bi torej Expomago ne postal srečna skupna zgodba na tem malem, a pomenljivem koščku Evrope sodelovanja in prijateljstva, srečna zgodba dveh mest in vseh, ki tukaj živimo?

Janez Povše

Osrednja proslava ob dnevu kulture v tržaškem Kulturnem domu / Slavnostni govornik David Bandelj

“Zavezanost poeziji je v svojem bistvu zavezanost resnici, ki ni od tega sveta!”

Letošnja osrednja Prešernova proslava je potekala v nedeljo, 9. februarja 2020, v Kulturnem domu v Trstu v priredbi Sveta slovenskih organizacij, Slovenske kulturne gospodarske zveze in Deželnega sedeža RAI za Furlanijo Julijsko krajino, ki letos praznuje dva pomembna jubileja, in sicer 75-letnico Radia Trst A in 25-letnico Slovenske televizije. Bil je pomemben trenutek, ko so se lahko prisotni zaustavili in pomislili na vlogo, ki jo igra radio in televizija v našem prostoru, kajti mediji so nepogrešljiv element pri gradnji jezika in narodne zavesti, in prav RAI v veliki meri skrbi za utrjevanje slovenskega jezika in kulture.

Dogodek ni pomemben le za slovensko narodno skupnost, ampak tudi za ustanovo, ki je toliko let neprekinjeno pozorna na različne lokalne realnosti in skupnosti, ki kulturno in družbeno bogatijo mesto Trst in našo deželo, je kot prvi govornik večera povedal direktor RAI Guido Corso, ki je prvi del svojega govora prebral v slovenščini. Mediji so po krajši krizi zopet pomembni in igrajo bistveno vlogo pri vrednotenju kulture v najširšem pomenu besede, in sicer pri širjenju umetnosti, znanosti, tehnologije, a tudi sožitja, bratstva in miru. V 75 letih delovanja je radio Trst A vedno dokazal, da je pravi kulturni pobudnik in kronist na vseh področjih slovenske narodne skupnosti v Italiji ter da je pomembna vez treh svetov: latinskega, slovanskega in germanskega. Radio je dosegel pomemben cilj pred 25 leti, ko je začela delovati Slovenska televizija, in na ta način prekorajčil meje. Direktor je na koncu naštel število izzivov, katerim gresta mesto in ustanova naproti in med katerimi je prav gotovo tudi konvencija za slovenske programe. Ta bo spadla 29. aprila in vsi si prizadevajo, da bi sensibilizirali deželne ter državne politične institucije, da bi se konvencija podaljšala za daljše obdobje.

Pisen pozdrav ob slovenskem kulturnem prazniku je poslal državni podtajnik pri predsedstvu ministrskega sveta s poblastilom za informacijo in založništvo ter uresničitev vladnega programa Andrea Martella. Napisal je, da je območje Furlanije Julijske krajine, ki je stičišče več kultur, pravi vzorec in laboratorij za sožitje narodov, po katerem bi se morali zgledovati vsi. Preko takega sožitja moreta nastati avtentično evropsko državljanstvo in evropski duh, ki ju danes nujno potrebujemo, je poudaril. V imenu Republike Slovenije je iz večnega mesta poslal pozdrav tudi veleposlanik RS v Italiji Tomaž Kunstelj, ki je napisal, kako sta kultura in jezik nedvomno ena najpomembnejših elementov naše skupne identitete - v domovini, zamejstvu in izseljenstvu. In v tem duhu se posebej veseli vseh “naših” dosežkov na področju literature, založništva, gledališča ter vseh upodablajočih umetnosti. Ti dosežki so znamenje slovenstva in naše pri-

padnosti slovenskemu narodnemu telesu, ki bistveno presega geografske meje Republike Slovenije. V zapisu se je spomnil tudi na pomembno obletnico požiga Narodnega doma in ne nazadnje, da bomo letos praznovali tu 30-letnico prvih demokratičnih volitev v Sloveniji po II. svetovni vojni. Na slovesnem večeru, ki ga je povezovala Anastasia Cibic, je nato pred poslušalce stopil letošnji slavnostni govornik, pesnik David Bandelj, ki je podal svoje videnje o vlogi poezije v današnji družbi, ki je sicer marginalna, kot opaža, toda prepričan je, da lahko veliko pove in daje v premišljanje. “Odgovoriti na vprašanje, katero je pravo, primerno in zveličavno mesto poezije v današnji družbi, zveni sifozovski, da ne rečem nesmiselno, saj če bi med poslušalci, ki ste danes tukaj, izvedli krajšo anketo o tem, kdo redno prebira poezijo, bi bil rezultat v najboljšem primeru omejen na občasno branje naših večnih klasikov. Redko kdo je namreč v družbi vztrajen bralec ne le klasikov, temveč tudi sodobnikov, ki bolj kot ostali merijo utrip kolektivne zavesti. Pripisovati torej poeziji katero koli možnost spreminjanja sveta ali družbe, je zaradi tega utopično, morda pa tudi nekoliko patetično. Da pa obstaja pred poezijo neki osnoven prastraš v sleherniku, je dejstvo, ki ga prej omenjene značilnosti potrjujejo, to pa zato, ker se zdi na prvi pogled poezija nerazumljiva

jevanju je Bandelj citiral Srečka Kosovela in pesem *Stopil je pesnik mlad na Parnas*, v kateri je predpostavljala aktivizem kot zavedanje, da je pesništvo za družbo pomembno in ga v svoji mladostni zagnanosti želi vzpostaviti kot temeljno držo umetnika. “Toda kaj naj z aktivizmom, če smo pesniki za družbo danes le folklora, obvezno šolsko interpretativno dolgočasno branje ali v najboljšem primeru lični okras kulturnim prireditvam, ko nam je včasih dana tudi beseda, morda na proslavi ob kulturnem prazniku ...Poezija je v družbi torej sirota, ki nima možnosti, da bi se stopila iz svojega slonokoščenega stolpa, ker je največja naloga družbe prav ta, da jo tam obdrži. Tudi stric France, čigar spominu se danes klanjamo, je verjel, da je zavezanost poeziji v svojem bistvu zavezanost resnici, ki ni od tega sveta. In jasni opomin, naj se pesnik 'spomni svojega stanu', zveni kot opomin celotni družbi, naj za Božjo voljo začne enkrat upoštevati, da poezija ni le ludični divertissement, temveč prekleto resna za-

dala antični svet in judovsko-krščanska tradicija in jih zdaj zamenjujejo populistična gesla, ravno prav primerna splošni nerazgledanosti in omejenosti, ki je postala gonilo naših misli in dejanj”.

Družba in politika morata torej po mnenju pesnika bolj prisluhniti poeziji in dajati večjo

bi se iz svoje človeške ničnosti lahko povzpeli do višin neba”, je sklenil Bandelj.

Po končanih govorih se je pričela prireditev, ki je bila pravi sprehod po slovenski pesniški pokrajini ob slovenskem kulturnem prazniku, od Franceta Prešerna dalje, in si ga je zamislil avtor literarne predlo-

vprašamo, kdo smo? Ni boljše priložnosti za postavljanje tega vprašanja in iskanje odgovorov nanj, kot je praznik slovenske kulture.

Ob koncu prireditve, ki si je zaslužila dolg aplavz do kraja napolnjene dvorane Kulturnega doma, kar je v teh časih še posebej spodbudno, je bilo na vrsti še podeljevanje priznanj, ki jih ob slovenskem kulturnem prazniku podeljujeta krovni organizaciji pomembnim in zaslužnim ustvarjalcem, kulturnim ter družbenim delavcem in društvom, je obrazložila predstavnica komisije Živa Gruden. Komisija, ki so jo sestavljali poleg omenjene še Alenka

Foto damj@n

Foto damj@n

Foto damj@n

va večini, vsled tega, ker jezika ne jemlje v njegovi dobesedni ali preneseni funkcionalnosti, temveč v njegovi umetniški valenci, v kolikor privilegira njegovo zmožnost, da v človekovo zavest privre prek občutkov. Prav zaradi tega poezijo radi tlačimo v območje zasebnosti, lirike, izpovedi in se nam preveč ne ljubi premisliti o njenem realnem učinku na naše življenje, ki je konec koncev tudi javno, socialno in v najbolj zlahtnem pomenu besede politično. Tu pa zadnje čase primanjkuje več pristnosti, človeškosti in iskrenosti”. V nadal-

deva, saj je to že Platon razumel, ko je rekel, da 'v tem boju gre za veliko stvar, večjo, kot si misliš: biti dober ali slab'. Zato je tudi praznovanje slovenskega kulturnega praznika le brezpredmetni svečeniški efemerni obred, če ostalih 364 dni ne bo postala kultura, katerega pesništvo je eminenten glasnik, srž naših prizadevanj za napredek odnosov med nami, kvalitete in odličnosti, ki nas lahko trajno zaznamuje v zgodovinskem trenutku, ko sije na nas - evropske mrličke - temno sonce ignorance, egoizma, propada večnih vrednot, ki sta nam jih

pa predpostavlja jasno zavedanje, da to ni kratkoročno načrtovanje, temveč dolgoročno vlaganje, kajti prav gotovo posamezen pesnik ne bo eden in edini pričevalec za resnico in edini, ki mu gre prisluhniti. Umetnost ustvarja posameznik za skupnost, zato je njen smisel v njeni vseobsegajoči totalnosti, ki zajema družbo vobče. Šele celota pesniških sporočil bo torej odkrila resnico o svetu, o njegovi sedanjosti, o njegovi preteklosti in o viziji nove prihodnosti.

Prava moč poezije je v tem, da prikazuje našo šibkost, zato da

ge Miha Obit. Letošnja pesniška, glasbena, gledališka in plesna prireditev, ki jo je skrbno zrežirala Patrizia Jurinčič Finžgar, je nosila naslov “dokler veter ne menja svojega jezika”. Gre za izsek iz poezije Gustava Januša. Šlo je za pravi etričen in poetičen dogodek, literarni sprehod s protagonisti, s katerimi so se gledalci “sprehodili po parku”, kjer so slišali marsikaj o slovenstvu in slovenski identiteti. Moški in dekle, ki sta ju igrala plesalca Nika Bagon in Miha Vodičar in skrbno pripravila občutene plesne prizore, se sprehajata po parku. Fant, preko glasov slovenskih pesnikov - od Franceta Prešerna do Edvarda Kocbeka in Srečka Kosovela mimo domačih Miroslava Košute, Aceta Mermolje in Marka Kravosa - ji skuša obrazložiti, kaj je njegova identiteta. Ženska, ki ga spremlja, pa mu odgovarja s svojega zornega kota in skuša moškemu predati in posredovati svoje občutke preko misli slovenskih pesnic - Marije Kostnapfel, Zore Tavčar, Alenke Rebul, Brune Marije Pertot, Marine Cernetig, Silvane Paletti. Pripovedovalec iz ozadja je bil Matija Rupel. Janez Beličič, Peter Gergolet in Marko Sancin so izposodili glas slovenskim pesnikom. Pevke Andrejka Možina, ki je med drugim poskrbela za izvirne glasbene točke, Kristina Fandolič ter Tamara Stanese so predstavljale ženske glasove. Na instrumente so celo prireditve spremljali Irene Ferro Casagrande, Peter Filipčič, Marko Jugovic in Tomaž Nedoh. Na platnu pa so se med pripovedjo vrstile dinamične slike, ki jih je pripravil vizualni umetnik Cosimo Miorelli.

Režiserka je s tem projektom izkoristila pravo priložnost, da se preko scenarija vsi lahko

Florenin, Martin Lissich, Luciano Lister, Peter Močnik in Matjaž Pintar, se je sestala in v skladu s pravilnikom pregledala in ocenila prejete predloge in utemeljitve in na osnovi tega izbrala nagrajenca. Umetnino, ki jo sestavlja stilizirana trta, simbol rasti in rodovitnosti, sta prejela Marko Kravos in Janko Ban. Pesnik in književnik Marko Kravos je podpisal več kot 20 pesniških zbirk (veliko jih je tudi dvojezičnih), 15 literarnih del za mlajše in prevedel več kot 20 del iz različnih evropskih jezikov. Desetletja je angažiran na družbenem področju kot vodja številnih kulturnih sredin, veliko let je tudi vodil Založništvo tržaškega tiska. Vodilo, ki ga je zaznamovalo, je igrivo preskakanje mej, fizičnih, jezikovnih in kulturnih, ki jih ruši z radoživno ironijo.

Zborovodja Janko Ban je izjemna osebnost na odru zborovskega dogajanja. Zapisal je pomembna poglavja v zgodovini vodilnih tržaških zborov in se izkazal kot kulturni posrednik med slovenskim in italijanskim zborovskim okoljem in ne nazadnje kot organizator glasbenih in kulturnih dogodkov. S predanostjo se je posvetil delu na Glasbeni matici, kjer je postal član umetniškega in izvršnega odbora. Poučeval je glasbeno zgodovino, vodil otroški zbor in sodeloval pri šolskem orkestru. Kot radijski urednik na Deželnem sedežu RAI se je usmerjal predvsem v slovensko glasbeno literaturo ter se s posebno prizadevnostjo osredotočal na umetniško in ljudsko pevsko zakladnico. Njegovo plodno delovanje kaže na človeka, ki se celovito, z izredno ljubeznijo in občutljivostjo predaja širjenju glasbene, posebej zborovske kulture.

Kostanjevica nad Novo Gorico

Predstavitev prestižne izdaje knjige Temelji slovenstva

V sredo, 5. februarja 2020, so v samostanu na Kostanjevici, ob udeležbi veliko ljudi in ob kulturnem programu, ki sta ga izoblikovali pianistka Eva Dolinšek in solopevka Milena Košuta (zapela je Prešernovi pesmi *Strunam* in *Pod oknom*), predstavili prestižno bibliofilsko izdajo knjige *Temelji*

venski narod umestili med druge večje evropske narode. Oštevilčena publikacija je izšla pri Cankarjevi založbi konec leta 2019. Prav na sredinem večeru je to knjižno mojstrovino zgodovinski knjižnici kostanjeviškega samostana izročil dr. Karl Bonutti, ekonomist in diplomat, univerzitetni profesor in med drugim nek-

jevico. Tja je k maši hodil s pokojno ženo Hermino in zato je na to cerkev še posebno navezan. Poleg tega je velik dobrotnik kostanjeviškega samostana. Dr. Bonutti, ki je 3. februarja praznoval svoj 92. rojstni dan, je knjigo vročil p. Marijanu Čudnu, provincialnemu ministru. P. Čuden pa je dr. Bonuttiju izročil priznanje slovenske frančiškanske province. Knjiga *Temelji slovenstva* vsebuje dokumente tudi s podatki, ki so prvič objavljeni. Vsebinsko obsega letopise, spomine, pričevanja, listine, trgovske pogodbe, uradovne in politične akte, mestne statute in še marsikaj dragocenega. To je prva enotna predstavitev temeljnih dokumentov slovenske zgodovine od naselitve do danes. 300 strani obsegajoča knjiga je razdeljena na šestdeset poglavij in ima več kot 200 posnetkov slikovnih enot. Strani so ročno vezane v zelo fino usnje. Izvodi knjige so seveda oštevilčeni. Kostanjeviški ima številko 150. Avtorji tega nadvse prestižnega dela so Aleš Gabrič, Peter Štih, Jernej Kosi in Luka Vidmar, ki je bil prisoten na predstavitvi. Z njim se je o tej pomembni knjižni novosti pogovarjal zgodovinar dr. Renato Podbersič. Knjiga je že pošla, kljub temu da je njena cena v prednaročilu znašala 1.490 evrov, potem pa je bilo zanj treba odšteti 1.990 evrov. **IK**

slovenstva. Dragocena, ročno vezana in bibliofilska izdaja knjige obravnava najpomembnejše mejnike v zgodovini slovenskega naroda in vse postaja njegovega razvoja. To se pravi, da so v njej opisani vsi tisti posamezniki, ki so s svojim ustvarjalnim delom slo-

danji veleposlanik Republike Slovenije v Vatikanu. Po dolgem bivanju v Združenih državah Amerike, v Clevelandu, kjer je bil aktivno vključen v slovensko skupnost, se je l. 2002 vrnil v domovino in se naselil na Rafutu, od koder ima čudovit pogled na Kostan-

Srečanje na sedežu Mestne občine Nova Gorica

Obisk islamske skupnosti na Goriškem: povezuje obe Gorici

Islamska skupnost v Novi Gorici namenja veliko pozornost integraciji in spoznavanju slovenske kulture ter jezika. Tako je tudi srečanje na novogoriški občini potekalo v tekoči slovenščini. Posebej razveseljuje dejstvo, da so v novogoriški Džemat vključeni muslimani, živeči v obeh Goricah, kar predstavlja praktičen primer organizacije prebivalcev čezmejnega somestja. V Džematu Nova Gorica se srečujejo muslimani, ki so na Goriško prišli predvsem iz Bosne in Hercegovine, južne Srbije, Kosova, Severne Makedonije in Albanije. Vodi ga Hamza-ef. Muratspahić, ki ga je skupaj s Hirzetom Zenkovičem, članom Izvršnega odbora novogoriškega Džemata, sprejel župan dr. Klemen Miklavčič. Srečanje je bilo namenjeno izmenjavi informacij med islamsko skupnostjo in vodstvom Mestne občine Nova Gorica ter krepitevi medsebojnega sodelovanja. Župan dr. Klemen Miklavčič je gostoma predstavil povezovanje Nove Gorice in Gorice ter željo, da vrnemo sijaj Gorici, ki je pred prihodom fašizma živela kot multikulturno mesto: "Naš cilj je, da slabe izkušnje 20. stoletja pustimo za sabo in prekinjeno dediščino ponovno oživimo. Imamo jasne ambicije postaviti čezmejno mesto, zato je zelo pozitivno, da novogoriški Džemat že deluje čezmejno. To informacijo bom prenesel tudi goriškemu županu Rodolfu Ziberni". Župan se je dotaknil tudi načrtov za pomlajevanje mesta: "Želimo ustvariti prijetno bivalno okolje

za mlade in vse generacije prebivalcev Nove Gorice". Imam Hamza-ef. Muratspahić je povedal, da mu je Nova Gorica prirasla k srcu kot mesto kulture ter srečanja različnih narodov. Povedal je, da v islamski skupno-

sti na Goriškem spoštujejo slovenski jezik ter kulturo in si prizadevajo za integracijo. Letos mineva deset let od nakupa objekta na Erjavčevi ulici 34/a v Novi Gorici, kjer se muslimani srečujejo in opravljajo svoje verske obrede. Trenutno štejejo 150 članov, njihovo število pa se iz leta v leto povečuje. V skupnosti skušajo, kot je poudaril imam, vzgajati moralne in etične osebe, ki spoštujejo skupnost in razumejo sodbodnost. Prav tako spodbujajo strpnost in razumevanje s pripadniki drugih verskih skupin. Imam je povedal, da v vseh letih delovanja islamske skupnosti na Goriškem niso zaznali težav. Zadovoljni so tudi z odnosom vodstev osnovnih šol v mestni občini, ki otrokom muslimanskih družin pri šolski prehrani omogočajo prilagojen jedilnik skladno z islamsko kulturo. Županu se je zahvalil za sprejem in pripravljenost na sodelovanje je ter razumevanje islamske skupnosti na Goriškem. Imam in župan sta se ob koncu dogo-

vorila za tradicionalna novoletna srečanja, ki bodo namenjena izmenjavi informacij in krepitevi sodelovanja med Mestno občino Nova Gorica in islamsko skupnostjo na Goriškem.

HZ

Pavel Vidau

Človek

Ne poznam te, svet, kako si se spremenil.

Sovraštvo zlo je vse povsod.

Egoizem in pohlep vodilo te elite časa.

Naravo človeško bitje uničuje.

So sploh razumni ti veljaki,
ki naravo kot človeka neusmiljeno tako teptajo!

Usmili se Gospod človeka.

A pot izteka se za vse,

saj človek sam si jo pripravlja,
uničujočo to apokalipso!

Letni čas

Kakšna zima neki to,
zvončki, trobentice cvetijo,
zime nič se ne bojijo.Obdan z meglo Svečan
gričevje nad vasjo zakriva.V čudnem času res živimo.
Ni pomladi ne poletja,
zime, ne jeseni.

Zgubili letni časi svoj so čar.

Vse se vleče v neločljivi jesensko-pomladni čas.

A narava sama,
bi še spala.

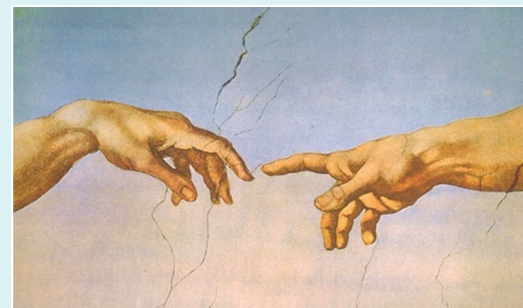
ZAKAJ PRAV JEZUS? (102)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezus Kristus, Novi Človek

V času zemeljskega življenja je Jezus razodeval svojo Božanskost v človeškosti. Judje so ga obsojali, da je človek in se dela Boga (Jn 10,33). Tudi po vstajenju je želel učencem pokazati poveljano človeškost.

Sveti Pavel je videl v poveljanem Jezusu Novega Adama. V *Genezi* je predstavljeno stvarjenje človeka kot višek in vrh stvarjenja. Glede Adama in Eve je imela kasnejša tradicija različne poglede in poudarke, od pozitivnih do negativnih, zlasti zaradi njunega padca v greh. Sveti Pavel postavlja razmišljanje o Kristusovem učlovečenju, odrešenju in poveljanju v širši kontekst stvarjenja in zgodovine. Jezus Kristus je Novi Človek, Zadnji Adam, ki je dal podobo prvemu človeku. Drugi Adam je vstali Kristus, ki je 'oživljajoči duh' in spreminja svet v duhovno stvarnost (1 Kor 15,22). Apostol imenuje Kristusa 'prvorojenec vsega stvarstva', podoba in model, po katerem je bil ustvarjen prvi človek in ves svet. Zato ima prvenstvo pred vsemi v redu stvarjenja. Hvalnica *Pisma Filipljanom* vidi njegovo življenje v Božji slavi, od katere se je slekel in se ponižal na raven človeške krhkosti ter greha (Flp 2, 6-8). Njegova novost ni v neki novi lastnosti, ampak v izpolnjenem bivanju, v svetosti, svobodi, ljubezni. Jezus Kristus je svet in pravičen, uresničena Božja podoba v njegovi človeškosti, povsem skladen s tem, kar je. Grško mišljenje je videlo v človeku predvsem naravo, kar je rojeno. Svetopisemski pogled je bolj širok, človek ni le narava, ampak tudi poklicanost in poslanstvo. Cerkev očeti so želeli to pokazati z razliko med Božjo podobo in sličnostjo, ki je uresničenje te podobe. Jezus je polno uresničeni človek, čeprav je brez greha. Današnja miselnost povezuje človeškost z grešnostjo in minljivostjo, da je temeljna značilnost človeškosti, da se prepusti grehu in živi življenje, ki je podobno živalskemu. Proti tej miselnosti se je boril že Aurelij Avguštin.

Leon Veliki pravi, da, če rečemo človeško, potem pomeni tisto, kar je Bog na začetku postavil v ljudi in kar je Kristus obnovil s svojim trpljenjem in vstajenjem.

Dogma h Kristusu, resničnemu in novemu človeku, pomaga pri sprejemanju pogleda na človeka in njegovo naravo. Poudarja, da ne smemo meriti Kristusa po merilih naše človeškosti, tako kot ga merijo filozofi in družbene vede, ampak da merimo človeškost po Kristusu. Kristus nas je odrešil in postal ideal ter podoba izpolnjenega človeškega življenja.

Ta odnos med človekom in Kristusom je izpostavljen pri teologu Karlu Barthu, ki poudarja pomen edinstvi človeka z Jezusom, ki se odkriva s poslušanjem Božje besede. Ljudje smo poklicani, da postanemo skladni s to uresničeno Prvo Podobo. Zato je drugi vatičanski koncil upravičeno poudaril, da: "Samo v skrivnosti učlovečene Besede najde luč skrivnosti človeka" (CS 22). Kristus ni le temeljna podoba za življenje ljudi, ampak mu moramo biti tudi podobni. Preiti moramo od gledanja in premišljevanja njegovega nauka k posnemanju in uresničevanju njegove novosti. Sveti Pavel močno poudarja pomen pokorščine in tesne povezanosti Novega Človeka z

Bogom. Drugi Adam je v polnosti izpolnil od Boga predloženo poslanstvo (Rim 5, 19). Nekdaj sta bili močno izpostavljeni modrost in pokorščina, danes pa so bolj v ospredju svoboda, ljubezen in odgovornost. Predvsem pa je treba odvreči misel, da, ko se rodi Bog, mora človek umreti. Bog in človek nista rivala, ampak živita v družinskem odnosu, vsak po svoji naravi in svojem daru. Jezus je odkril pomen Božjega sinovstva, ki ga živi sam in ga želi podariti vsem, ki se mu odprejo in stopijo z njim v družinski odnos. To bližino in odprtost omogoča Sveti Duh, da moremo posnemati Jezusa Novega Človeka in živeti iz njegove velikonočne žrtve. V zgodovini so videli zlasti Frančiška Asiškega kot uresničenje življenja po Novem Človeku Jezusu Kristusu.

Misel na 6. nedeljo med letom

Polnost in večnost Gospodove besede

V svetu, kjer je človek prepričan, da lahko vse spreminja po mili volji, je najbrž občutek za to, da nekaj stalno velja, precej slab. V našem primeru govorimo o Stari zavezi Svetega pisma, za katero uporabi naš Gospod prav podobo "zavezati-razvezati", ki se jo dandanes največ uporablja za zakon, sklenjen pred državo, sploh za "razvezo". Večkrat smo že najbrž slišali, da so za koga dejali, da je na neki način starozavezen, ker naj nekih reči ne bi pojmoval v luči Nove zaveze, torej tako, kakor uči Kristus sam oz. nas, glede na to, kar je izročil apostolom in njihovim naslednikom, uči sveta Cerkve. Staro zavezo je potrebno vedno gledati v luči Nove zaveze, torej v Kristusovi luči, saj je

On v Stari zavezi skrivnostno navzoč, čeprav se še ni učlovečil, pravzaprav pa v Stari zavezi tudi večkrat ljudstvu spregovori, navadno po očakih in prerokih. Takšna beseda je seveda popolna, bilo je vse povedano, spet pa imamo težavo s prevodom. Le-ta nam tokrat govori, da je prišel Gospod "postavo in preroke", kakor je označena Stara zaveza "dopolnit", kar pa seveda ni ustrezen prevod, kot se rado dogaja. Grške besede imajo precej bogate pomene, ki jih le težko ustrezno izrazimo v narodnih jezikih, zato pogosto velja tisto, kar je govoril Cervantes o prevajalcu, da je namreč "traductor – traidor", da je prevajalec izdajalec. V našem primeru

gre za to, da je Božji Sin prišel, da končno da postavo (pravzaprav celotno Staro zavezo) v njeni polnosti. On je to postavilo sam dal, vendar pa je bila težava vsakokrat v človeku, ki jo je sprejel – eden je (bil) popoln, drugi pa seveda ne. Nekaj čudovitega je, da je Najvišji hotel tudi svojo besedo dati ljudem na njihov način, torej skozi človeško pamet, z njihovimi čustvi, napisano, če je bila napisana (ni bila vsa!), s človeško roko. Ker pa je človek omejen, zmotljiv, končen in grešen, je nevarno, da bo zadeve predvsem razlagal,

vsaj nekoliko, po svoje. Razen, če bi Gospod sam povedal, kaj neke reči pomenijo, v polnosti pa je to lahko storil šele tedaj, ko je postal človek in te reči določenim tri leta dodobra naredil. Kakor je lepo rečeno ob koncu Janezovega prologa: "Boga ni nikoli nihče videl; edinorojeni Božji Sin, ki biva v Očetovem naročju, on je razložil". Sčasoma je torej nastala težava, da so si ljudje pričeli stvari razlagati preveč po svoje. Prilagodili so zakone preveč po svojih slabostih in se premalo ravnali po Božji večnosti, češ da je maksimalno izpolnjevanje postave za ljudi nemogoče, pa jo je treba prilagoditi. Po rimskem pravnem načelu, da je pa zakon moralni mi-

nimum ("Lex est minimum morale"), se človek vedno nagiba k najmanjšemu skupnemu imenovalcu, nevarno pa je, da postane ta prag splošnega konsenza ali strinjanja sčasoma zelo nizek oz. se prične med moralno uvrščati tudi sicer vselej nemoralne zadeve. Tako se torej zgodi, da tudi reči, ki so po naravnemu pravu nemoralne, sčasoma postanejo moralne. To je vedno zato, ker se, poleg naravnega, ne upošteva še nadnaravno pravo. Šele to napravi neke reči splošno veljavne, skorajda večne, ker bodo pač veljale vse do tedaj, dokler bo obstajal ta svet. A seveda človek, ki teži k Bogu, torej k popolnosti, ne more imeti za cilj minimum, temveč maksimum, popolnost, ki pa je Bog sam. Zato bomo prav naslednjič tudi to obravnavali. Skratka, človek se mora premagati, iti preko sebe, če hoče res biti človek. Če hoče priti k presežnemu, se mora samega sebe preseči. To nam sporoča izraz "askeza", ki pomeni, če ga prevedemo, "podvig", kar moramo od časa do časa ponoviti. Kdor teži k minimumu, se ne bo izboljševal, temveč se bo slabšal. To lepo

sporočilo nam prinaša, recimo, zgodba o Ostržku. Človeku samemu je seveda ta maksimum nemogoč, vendar pa nismo sami, odkar je tu Emanuel, Bog z nami. Gospod nam daje po Sv. Duhu svojo milost, moč svojega življenja, da premagujemo vse ovire in težave, ki bi v življenju prišle. Tako je še največja zgozlj človeška pravičnost krivičnost, tudi zato, ker si ljudje radi prizanašamo in, recimo, gledamo samo, ali smo koga telesno ubili, ne pa še kako drugače. Samo človeško je nemogoče odpuščati in sprejemati tudi tiste, ki jih določimo za "sovražnike". Brez Božje milosti je človek le težko zvest.

Andrej Vončina

Molitev pred jedjo in po njej

Pismo mojemu župniku

Dragi gospod župnik! Naš mulc je prišel od verouka kot vedno lačen. To je nekaj vsakdanjega, saj so otroci kar naprej lačni. Pripravim mu večerjo, ker je bilo po 18. uri, in začne jesti. Takoj ga opominim: "Pred jedjo se pokrižamo in zmolimo kratko molitvico. To sem ti že tolikokrat rekla, pa tudi pri verouku vas na to opozarjam!" Fantek me pogleda in reče: "Ne, nona, to nam praviš samo ti. Tudi tata se ne pokriža, mama včasih, pri verouku pa nam katehistinja tega ni nikoli rekla!" "Kako ne?" se oglasim, "vsaj za zahvalno nedeljo vam gotovo spregovori, kako naj se zahvalimo Bogu, da nismo lačni!" Fant pa: "O tem ne govorimo, če bi to bilo važno, bi nam tudi to povedala!" Umaknem se v kuhinjo, v spomenu pa se mi zvrstijo prizori iz otroštva, kako smo pred kosilom ali večerjo, ko smo bili zbrani

skupaj, vedno molili, celo zapeli ... Danes pa nihče na to ne opozarja razen nas non. Res pa je, da naša dva ta mlada vedno na hitro pojedsta, vmes telefonirata, brskata po pametnem telefonu, ki ga jaz imenujem neumni telefon, odložita pribor in odhitita naprej ... Tako otroci ne vidijo staršev, da pred jedjo in po njej molijo, zato je razumljivo, da tudi oni ne molijo. Pa še to: če se že pri verouku o tem ne govori, bi jim pa Vi morali kdaj kaj o tem reči!

Pozdravlja Vas župljanka Polona

Draga gospa Polona! Zgledi vlečejo ... Tako je tudi pri vašem vnuku. Čeprav se ni pokrižal, vas je vsaj poslušal in že to je nekaj. Povedal pa vam bom zgodnjo. Kmet je prinesel svoje pridelke prodajat na trg. Ko je vse prodal, se je ustavil v gostilni. Usedel se je k mizi blizu mladeničev, ki so bili zelo glasni. Kričali

so na kuharja in neprestano ogovarjali natakarkarja. Ko so kmetu prinesli kosilo, se je pokrižal in začel moliti. Ko je to videl eden izmed mladeničev, se je ponorčeval iz njega. Na ves glas, da so ga lahko vsi slišali, je zavpil: "Poslušaj, ti, kmet, ali tam, kjer ti živiš, vsi tako delajo kot ti?" Kmet se je mirno obrnil k mladeniču in mu prav tako na ves glas odgovoril: "O, ne, ne, prašiči tega ne delajo!" in je jedel dalje. Mladeniči so se spogledali in drug za drugim zapustili gostilno.

Res je, Bogu naša zahvala (in hvala) ni potrebna, vendar se njegovi dobroti smemo in celo moramo zahvaljevati – da bivamo, da imamo dovolj hrane... Tudi sam Jezus se je svojemu Očetu vedno za vse zahvaljeval in nam s tem dal zgled. Torej vi, ga. Polona, še naprej opozarjajte mlade, da se spodobijo pred jedjo spomniti se na Boga in se mu po jedi tudi zahvaliti za hrano, za to, da smo siti, kajti po svetu je tudi veliko lačnih. Bog z Vami!

Vaš župnik A. K.

V spomin na prijaznega frančiškana

K Bogu je odšel p. Filip Rupnik

Po nebeško plačilo je odšel biseromašnik p. Filip Rupnik (8. 2. 1931- 4. 2. 2020), starost patrov frančiškanov na Kostanjevici nad Novo Gorico. Bil je blagega in veselega značaja, rad se je srečeval z ljudmi. Kot piše v Oznanilih župnije Nova Gorica, je imel velik dar: znal je v vsakem človeku videti brata. Slovesne zaobljube je imel 4. oktobra 1. 1946. V Red manjših bratov je vstopil 1. 1952, novo mašo pa je bil 29. junija 1959 v Stari Otlici. Prav lani je slovesno obhajal biserno mašo. Takrat so mu v samostanu pripravili tudi spominsko fotografsko razstavo, katere ogled je spet možen zadaj v cerkvi in na hodniku pred pisarno.

Kot duhovnik in redovnik je večino

svojega dela namenil vzgoji mladih redovnikov. Bil je tudi asistent Frančiškovega svetega reda. Rad je bil v družbi svojih sobratov in s tem pripomogel h krepitvi duhovniškega bratstva. Služboval je vsepovsod:

v Ljubljani, Kamniku, na Sveti Gori, v Strunjanu, na Kostanjevici, Svetih Višarjah, v Novi Štifti in tudi v daljni Avstraliji, v Sydneyju. Ko se

je vrnil domov, je spet prišel na ljubljeno Kostanjevico, kjer je bil zelo priljubljen. Zadnja leta je bil bolj bolehen in je obnemogel, a vsee- no, če so mu moči dopuščale, je sodeloval v cerkvi. Ker je mnogo svo-

jega duhovniškega poslanstva opravil na Marijinih božjih poteh, je rad pravil: "To, da sem bil lahko vedno blizu Marije, je gotovo velik Božji dar in velika milost. Jaz vedno čuvam Njo, Ona pa gotovo tudi mene". Pater Filip (Franc) Rupnik je zatisnil plemenite oči 4. februarja, štiri dni pred 89. rojstnim dnem. Prav na njegov rojstni dan je bil njegov pogreb v svetogorski baziliki. Zdaj čaka vstajenja na pokopališču na Sveti Gori. Bog naj mu bo bogat plačnik za vse!

IK

Šesta številka otroške revije Pastirček v š. l. 2019/20

Šegav pust bo prepustil prostor strogemu postu

Tudi v kratkem februarju, ki je letos sicer za dan daljši, so pomembni dnevi: Jezusovo darovanje ali svečnica (2.), god sv. Blaža, škofa in mučenca (3.), na ta dan duhovnik daje blagoslov grla, Lurška Mati Božja (11.), sv. Bernardka Soubirous (18.). O vseh teh za kristjane prazničnih dneh prinaša opis in izčrpno obrazložitev februarjske številke Pastirčka, v kateri so pustne šegavosti, a tudi resnejše misli o prihajajočem postu. Raznolike pustne šeme rajajo v rubriki *Besede v podobah*, ki jih Danila Komjanc poklanja najmlajšim bralcem. Vabi jih, naj pobarvajo maske in povejo, kakšno si bodo sami natakneli. Veselo razpoloženje veje tudi iz pesmice *Pustna*, ki jo je v izbrani pesniški besedi napisala Ljubka Šorli, v letošnjem januarju pa uglasbil neutrudni Patrick Quaggiato. Po svoje razigrani so tudi posebni stih, v katerih Berta Golob opozarja na besede, ki se z obeh strani berejo enako, npr. *radar*, *potop*, *topot*. Marjan Manček jih je duhovito likovno opremil. Kar malce črn humor veje pa iz Pac-

kovih sanj: v njih je gorela šola, on pa je doživel moro, ko je videl, da so gasilci gorečo stavbo skušali pogasiti! Njegovo spakedrano slovenščino bodo lepo popravili marljivi solarji. Ti bodo gotovo natančno prebrali in dopolnili rubriko *Slovenščina za v žep*, ki jo piše Barbara Rustja. Tokrat predstavlja povratni svojilni zaimek, ki ga še odrasli ne znajo uporebljati in ga kar enostavno zamenjujejo s svojilnim! O našem največjem pesniku Francetu Prešernu (1800-1849), čigar dan smrti 8. februar je postal slovenski državni praznik in tudi dan kulture, strnjeno opisuje Vesna Benedetič. Bralcem podarja lep Prešernov portret. Na sliki sta seveda tudi zmeraj prisotna zajček in medo, ki pesniku poklanja slovenski šopek. Benedetičeva je priložila še facsimile Prešernove *Zdravljice*, ki je ob osamosvojitvi Slovenije postala državna himna. Ob prazniku kulture se lahko še bolj navežemo na to, kako je branje, predvsem dobrih knjig, potrebno za našo vsestransko rast. In knjiga vseh knjig je Sv. pismo, ki ga vsi premalo

jemljemo v roke. "Vsakič, ko ga vzameš v roke, spoznaš nekaj novega". Zato Pastirček vabi vse, naj radi prebiramo Sv. pismo. V njem bomo našli tudi Mojzesa, ki je protagonist rubrike *Spoznajmo Sveto pismo*, in Jožefa, ki so ga ljubosumni bratje prodali za sužnja. Njegovo zgodbo bodo bralci našli na 4. in 5. strani februarjske številke Pastirčka izpod peresa Walterja Grudina. Nežne, prikupne ilustracije toplih barv pa so delo nepozabne Paole Bertolini Grudina. Ona je tudi avtorica rubrike *Čas za igro!!!*. V njej spregovori o postu, ki se začne na pepelnično sredo in nas vabi k razmišljanju o Jezusovem trpljenju. Ilustratorica, ki nas je prerano zapustila, je lepo opremila tudi zapis Nine Grudina o Egipčanih, ki so živeli ob Nilu že 3.500 let pred Kristusom in imeli mogočno državo. Ostanke le-te še zdaj občudujemo. Kako sta Marija in Jožef nesla matura Jezusa v tempelj, opisuje Berta Golob v pesmi *V templju*. Ilustracijo Monice Quaggiato bodo lepo pobarvali bralci. O globokočutnem in razmišljujočem fan-

tu Carlu Acutisu (1991-2006), čigar življenje je "ožarjala velika ljubezen do svete evharistije", piše zvesta sodelavka Pastirčka Mariza Perat. Ta fant, za katerega že poteka postopek za razglasitev k blaženim, je pokopan v Assisiju. Dominik Krt je avtor pesmi *Stopil bom, Gospod*, ki jo bodo mali pevci lahko tudi zapeli.

V tem našem mrzličnem vsakdanu, ko si sporočila pošiljamo kar po telefončkih in računalnikih, sploh ne znamo več seči po peresu in napisati pi-

sma. Neža Rot pod naslovom *Kako pišem pisma*, ob ilustraciji Danile Komjanc, skuša male bralce prepričati, kako lepo je napisati vsaj razglednico in jo tudi dobiti.

Skupinske igre so še posebno dobrodošle ob praznovanju rojstnih dni. Dve taki, levček spi in komu najprej uspe, bodo otroci našli pod naslovom *Zanimive igre*. Predstavlja jih Hema ob likovni podobi Polone Kosec. V Pastirčkovih pošti je tudi tokrat vrsta pisanih risbic, so pa tudi velike barvne fotografije, ki so jih poslali učenci OŠ A. Černigoj s Proseka, OŠ J. Ribičič pri Sv. Jakobu in COŠ M. Samsa in I. Trinko – Zamejski od Domja in iz Ricmanj. Poleg slik so opisali dogajanje na šoli v božičnem času, obisk evangeličanske luteranske cerkve v Trstu in enkratni beli teden na Zoncolanu. Veselo branje in pustovanje!

IK

Srečanja pod lipami: Ob 60. obletnici smrti škofa Gregorija Rožmana

“Da bi ga Bog ohranil v sveti veri”

Dr. Matija Cencelj je operativni soorganizator obeležitve 60. obletnice smrti škofa Gregorija Rožmana v Ljubljani. V četrtek, 6. februarja, je v KCLB uvedel večer, posvečen “najbolj oklevetanemu Slovincu, žrtvi sistematičnega in orkestriranega klevetanja, ki se ni končalo z demokratizacijo Slovenije” - škofu Rožmanu. O sporni osebnosti so na večeru spregovorili zgodovinarji dr. Tamara Griesser Pečar, dr. Stane Granda, dr. Helena Jaklitsch in dr. Renato Podbersič. Najprej je besedo prevzela dr. Griesser Pečarjeva.

Škof Rožman je umrl v Clevelandu 16. novembra 1959 - po cerkvenih predpisih bi morali izvršiti cerkveni ceremonial v ljubljanski škofiji, oblast pa je prepovedala vsako cerkveno svečanost. V clevelandski stolnici je zadušnico vodil tamkajšnji pomožni škof, po pogrebni slovesnosti pa so Rožmanovo truplo pripeljali v Le Mont pri Chicagu, na franciškanško pokopališče. Šele po 54 letih in, potem ko je bil Rožmanov proces razveljavljen, je Cerkev organizirala prenos njegovih posmrtnih ostankov v ljubljansko škofijo: 13. aprila 2013 so ga slovesno pokopali v stolnici. “Redkokatera oseba v novejši slovenski zgodovini je bila predmet takih nasprotij in hkrati tako številnih laži in podtikavanj kot dr. Rožman”, je poudarila Griesser Pečarjeva, da je dodala, da kljub dokazom, da je bila obtožnica na procesu avgusta 1946 skonstruirana in da za obsodbo ni bilo nobene podlage, se mnenje o škofu Rožmanu ni bistveno spremenilo - “k neresnični podobni niso prispevali samo članki v rumenem tisku, temveč prav tako prispevki iz peres zgodovinarjev in publicistov”. Zgodovinarica je med svojim nastopom govorila o Rožma-

novem procesu pred vojaškim sodiščem IV. jugoslovanske armade, “na katerem je z njim sedela na zatožni klopi celotna slovenska katoliška Cerkev, po koncu vojne še edina organizirana sila zunaj komunistične partije”. Rožman je bil pod obtožbo sodelovanja z okupatorjem in različnih vojnih zločinov obsojen na odvzem pro-

zgodovinarica in predala besedo kolegu dr. Grandi. Tega je zanimalo, kakšen je bil Rožman kot človek in kako so krščanski socialci, katoličani, simpatizerji in aktivni udeleženci partizanskega gibanja gledali nanj - “njihova ocena je bila dokaj enotna v tem, da škof Rožman je bil prenehak in nanj so mnogi vplivali”. Navadni

stosti s prisilnim delom, izgubo državljanstvih pravic in na zaplombo celotnega premoženja, odvzeto mu je bilo tudi državljanstvo. Za obnovo procesa je bilo vloženih več zahtev, vrhovno sodišče RS je sodbo oktobra 2007 zaradi številnih postopkovnih napak, ki jih je Griesser Pečarjeva podrobno navedla, razveljavilo, okrožno sodišče pa je leta 2009 kazenski postopek proti Rožmanu dokončno ustavilo. “Sodišče ni upoštevalo dejstva, da je škof Rožman pomagal neštetim ljudem, ki so pri njem iskali pomoč. Prav to je bil vzrok za njegove stike z okupatorjem... Rožman je bil globoko prepričan, da bodo zavezniki zmagali, da bo nemški poraz odločen drugje in ne v Sloveniji, zato je menil, da nasilen upor ljudstva ni prava pot, izval bi samo nepotrebne žrtve”, je dodala

kmetje iz vasi Dobrepolje, ene najbolj krščansosocialnih vasi, so Grandi pripovedovali, kako je škof po napadu Hitlerja na Sovjetsko zvezo k njim poslal štajerske komuniste iz Maribora, da bi zanje skrbeli. Zgodovinarja je zelo zanimal tudi Rožmanov odnos do partizanstva, do duhovnikov Metoda Mikuža in Andreja Ilca, kasnejšega kanonika kolegialnega kapitlja v Novem mestu (1896–1983), po letu 1943 pa, po Rožmanovi zaslugi, generalnega vikarja za Belo krajino. “Rožmanov odnos do slovenstva bi zaslužil poglobljene študije, podpiral je idejo samostojne države ... Zgodba ni še zaprta, treba pa je biti idealoško razbremenjeni in videti stvari takšne, kot so”, je sklenil dr. Stane Granda. Dr. Helena Jaklitsch je analizirala znane fotografije škofa Rožmana

ob generalu Leonu Rupniku in esesovcu Erwinu Rösenerju na paradi ob prisegi slovenskega domobranstva januarja 1945. “Tako Rupnik kot Rožman sta bila obsojena na montiranem političnem povojnem procesu”, je dejala. V Slovenskem biografskem leksikonu je zapis o škofu Rožmanu “ideološki umotvor”, ki bi ga bilo po njenem mnenju nujno potrebno zgodovinsko popraviti, saj je zapisano, da je škof vodil izdajalsko dejavnost in služil okupatorju. “Domobranksa prisega in škofova prisotnost tam tudi med mnogimi verniki rojevata nelogodje ... Bil je tam, ko so bili tam tudi nemški oficirji, in tega ne more nihče zanikati”, je pritrtila Jaklitscheva, toda, je dodala, “še ko si priznamo, da ravnanje škofa vidimo skozi oči rdeče ideologije, ki je toliko desetletij obvladovala celoten slovenski prostor, lahko začnemo ponovno sestavljati njegovo podobo”. Želel je pomagati vsem, ki so pri njem iskali pomoč, prepričan je bil, da mora biti skrb za posameznika vedno v ospredju, je poudarila zgodovinarica. O življenjih, predvsem tistih judovskega prebivalstva, ki jih je Rožman rešil, je spregovoril dr. Renato Podbersič. Govoril je o skupnosti, ki je živela v Ljubljani, in beguncih, ki so se zatekli v Ljubljansko pokrajino in iskali rešitev v Italiji. Dodal je, da so zgodovinarji v zadnjih letih poiskali dokumente, ki Rožmanovo delovanje postavljajo v novo luč - ti so ohranjeni v ljubljanskem nadškofijskem arhivu in italijanskem državnem arhivu v Rimu in prikazujejo izredno pozitivno vlogo škofa, ki je “interventiral na vseh ravneh, tudi pri okupatorju in pri visokih cerkvenih dostojanstvenikih zlasti v Vatikanu”. Dr. Podbersič je omenil tudi pomembno vlogo Goričana, trgovca Eugenia Bolaffia, ki si je s škofom Rožmanom prizadeval za reševanje celih skupin judovskega prebivalstva v Italijo. Rožman naj bi rešil približno 1500 judov, zato si po Podbersičevem mnenju za-

služi, da bi postal “pravičnik med narodi” - tisti, ki je brezplačno, iz osebnega navdušenja reševal judovsko prebivalstvo med drugo svetovno vojno.

Za konec je navzočim spregovoril goriški rojak Karl Bonutti, ki je Rožmana osebno poznal. Škof si je iz daljne Amerike prizadeval za nastanek nekdanjega Katoliškega doma, sedanjega Kulturnega centra Lojze Bratuž. Kot novoizvolje-

ni škof si je že leta 1929 izbral geslo *Križa breme in plačilo*, ki izpostavlja njegov križev pot - “od slovenskih škofov je bil najbolj obrekovan in kritiziran, vendar njegovo delo še danes zveni pre-roško. Boril se je za življenje slehernega človeka, ne glede na ideološke pripadnosti ... Ob njem sem užival dobroto, ki je izhajala iz njegovega srca”.

Katja Ferletič

Nova Gorica

Spomeniku Ljubke Šorli na Erjavčevi ulici so vrnili sijaj

Z drobno slovesnostjo na Erjavčevi ulici v Novi Gorici so 6. februarja 2020 obeležili popravilo na spomeniku nadvse priljubljene pesnice Ljubke Šorli (1910-1993), katere 110-letnica rojstva poteka prav letos. Marija Mercina, Melanja

Marija Mercina, Melanja Kerševan in Milena Braniselj

Kerševan in Milena Braniselj so prebrale nekaj pesničnih rahločutnih stihov in ob vznjožju kipa postavile cvetje. Prisotni sta bili tudi Vera Tuta Ban, nečakinja pokojne pesnice, in Marilka Koršič, goriška občinska svetnica SSK. Svetla patina, ki je prekrivala doprsni kip, ki upodablja pesnico v mladih letih in izraža vso njeno srčno dobroto in milino, je v nekaj letih izgubila vso belino. V dotiku z zrakom, ki gotovo ni čist, kot je v pesničnih ljubljenih tolminskih gorah, je kip postajal zmeraj bolj rjavo zelen, da ga je bilo prav žalostno gledati. Ko je za to izvedela kiparka Milena Braniselj, se je takoj odločila, da bo kipu dala drugo patino. Pod vodstvom same kiparke je popravilo opravil livar Borut Kamšek in tako je spomenik spet pridobil dostojen videz. Škoda, da tega ni dočakala prof. Lojzka Bratuž (1934-2019), pesničina hčerka, ki si je to zelo želela, saj ji je bilo težko pri srcu, ko je videla, kako se je kip v nekaj letih tako skvaril. / IK

Predstavitev knjige prof. Marije Kacin Žiga Zois, Casanova in Trst

Nekdanja profesorica, danes priznana prevajalka in pobudnica številnih študijev Marija Kacin je pred leti začela raziskovati življenje in dela Žige Zois. V raziskovalnem delu z naslovom *Žiga Zois, Casanova in Trst* se je osredinila na odnos, ki ga je slovenski razsvetljavec, podjetnik in baron imel z Giacocom Casanovo. Z znanim pustolovcem se je Zois srečal v Trstu okoli leta 1772, ko je ta bežal iz beneškega zapor, ter z njim hitro vzpostavil tesen prijateljski odnos. Knjigo so predstavili v sredo, 5. februarja 2020, v Trgovskem domu v Gorici, profesorica Kacin, predsednica Slavističnega društva Trst - Gorica - Videm Marija Pirjevec in urednik Idrijske založbe Damjan Bogataj. Skupaj so orisali Zoisovo življenje in vsebino

knjige. Delo je izšlo v Idriji, v edicijskem programu založbe Bogataj, ob dvestoti obletnici smrti Žige Zois. Že pred sto

nem vplivnem krožku. Avtorica je podatke detaljno preiskala po bibliografskih in arhivskih gradivih v Trstu, Benetkah, Reggio Emilii in Pragi. Naletela je na informacije, ki so do takrat bile neznane in neobjavljene, a so zdaj po njeni zaslugi trdno preverjene in dokumentirane. Zois in Casanova sta se prvič spoznala v t. i. Casinu Nobile, kjer je znano,

sedem njunih pisem, ki so danes shranjena v praškem arhivu. Zanimivo in nepoznano je vohunsko sodelovanje Casanove z beneško oblastjo Sere-nissima. Prav zaradi tega je informator izkoriščal odnos, ki ga je imel z Zoisom, saj je ta izhajal iz visokega družbenega okolja. Poleg njune zgodbe je avtorica vplela tudi opis živahnega življenja v razsvetljenskem duhu v drugi polovici 18. stoletja na Tržaškem, Benškem in Ljubljanskem. Knjiga razkriva tudi veliko novih slik, prevedenih in preverjenih originalnih dokumentov, tekstov ter citatov.

Tržaška mestna uprava žal še ni sprejela prošnje za postavitev dvojezične spominske table na Zoisovo rojstno hišo na Velikem trgu, a upanje je, da se snižitev pobude še vedno obstaja. Žiga Zois je namreč v slovensko razsvetljenstvo doprinesel razvito književnostno in duhovno mišljenje ter vplival na razvoj slovenskega jezika, kulture in naslednjih ustvarjalcev.

Katarina Visintin

Foto D. Bogataj

leti je oče avtorice, profesor Anton Kacin, maturiral na idrijski realki in za slovensko maturitetno nalogo pisal prav o Zoisu in njegovem takrat-

da se je zbirala takratna elitna tržaška družba. Prijatelja sta se srečevala v Trstu, si izmenjavala razna gradiva in tekste ter si dopisovala, kakor nam priča

Vijudno Vas vabimo na spominski večer

“Silvanu ... z ljubĚznijo”
glasbeni poklon dragemu ravnatelju

Na večeru bo tudi podelitev štipendij iz Sklada “Silvan Kerševan” mladim perspektivnim učencem SCGV Emil Komel

Petek, 21. februarja 2020, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž, Gorica

1959 S SPOMINOM NAZAJ
IN POGLEDOM NAPREJ 2019

Fotografska in dokumentarna razstava ob 60-letnici
ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Glasbeni poklon gojencev
SCGV Emil Komel

ČETRTEK, 20. FEBRUAR 2020, OB 18. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
GORICA

Miren, Štandrež: proslava ob dnevu slovenske kulture

“Bodimo in ostanimo to, kar smo, Slovenci!”

Prosvetno društvo Štandrež in KD Stanko Vuk iz Mirna in Orehovalj sta skupaj priredili proslavo ob dnevu slovenske kulture. V Mirnu je bila 7. februarja, v Štandrežu pa 8. februarja 2020, prav na dan pesnikove smrti. Prizorišči sta bili Gnidovčev dom na Mirenskem Gradu in župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu. Letošnja prireditev je bila posvečena Valentinu Vodniku ob 200-letnici smrti slovenskega pesnika, časnika, narodnega buditelja in gorečega ljubitelja slovenske besede. V maršičem se je boril za iste vrednote in ideale kot Prešeren. Pisal je knjige za potrebe tedanjega šolstva v slovenščini, saj jih tedaj še ni bilo. Njegov spomenik stoji v starem delu mesta Ljubljane na Vodnikovem trgu pred osrednjo ljubljansko tržnico. Naslov prireditve so bili prav njegovi

verzi, ki so vklesani na spomeniku: “Ne hčere ne sina po meni ne bo, dovolj je spomina: me pesmi pojo”.

Zelo pregledno besedilo prireditve je sestavila Marta Pavlin, ki se je

Anton Klančič pod vodstvom Mateja Petejana, v Štandrežu pa MePZ Štandrež pod taktirko Zulejke Devetak. Zbora sta ubrano zapela še dve pesmi in končala program s pesmijo *Slovenec sem*.

osredinila na bistvene značilnosti Valentina Vodnika. Proslava je bila zelo učinkovita in razgibana, saj je vsebovala govorne, recitacijske, glasbene in pevske vložke. Začela se je s slovensko himno *Zdravljico*, ki jo je v Mirnu izvedel MoPZ

Slavostna govornica je bila dr. Nataša Paulin, ki je poudarila dragocenost Vodnikove besede, ki jih poklanja nam v razmislek, da bomo ponosni na svojo deželo, na svoj jezik in kulturno dediščino. Tako Vodnik kot Prešeren sta nam

zapustila veliko odgovornost. Njena oporoka ni otipljiva, ni materialna, od vsakega izmed nas zahteva majhen vsakodnevni napor. Slovenska beseda nas opredeljuje, nam daje prepoznavnost, kjerkoli smo, doma ali v tujini. Je lučka, ki pomaga, da se ne izgubimo v brezbriznosti in malodušju. Svoj jasen in pronicljiv govor je sklenila z besedami štandreškega pesnika in pisatelja Andreja Budala: “*Bodimo in ostanimo to, kar smo, Slovenci*”.

Vezni tekst je doživeto brala Mojca Dolinšek, lik Valentina Vodnika je suvereno predstavil Matej Klanjšček, Božidar Tabaj pa je čustveno odigral vlogo barona Žige Zoisa, ki se je veliko dopisoval z Vodnikom. Vodnikove poezije, uganke in kuharske nasvete so primerno podali Andrej Silič, Lorenzo Marussi, Marko Brajnik in Andrej Brešan. Glasbene vložke sta dovršeno zaigrala violinista Makrina in Jakob Quinzi, prijetne in nežne zvoke sta na citre zaigrali Gabrijela Vidmar in Nada Čej. Za umetniško vodstvo lepe in bogate predstave je poskrbel režiser Janez Štarina.

DP

Štandrež / Prav poseben obisk

Kako si pomagati sami v nezgodi

Pred božičnimi počitnicami so nekateri štandrežci, ki živijo ob osnovni šoli F. Erjavca začudeno gledali, ker sta bila pred šolo parkirana dva rešilca. Mislili so, da se je kaj hudega pripetilo, pa ni bilo tako!

V šoli smo tisti dan imeli poseben pouk, ki so se ga udeležili vsi razredi. V prvem delu dneva smo si učenci 3., 4.

in 5. razreda ogledali krajši posnetek in poslušali, kako si sami pomagamo, ko se pripeči nesreča ali nezgoda. Prijazen član združenja ARIEL iz Gorice, gospod Mauro Battista, nam je zelo jasno povedal in nam s primeri pokazal, kako lahko hitro in brez zbežganosti rešimo marsikatero situacijo. Vsi učenci smo si potem po skupinah in v spremstvu osebja Zelenega

križa ogledali notranjost in ugotovili, da ima osebje na rešilcih nelahko nalogo, saj rešuje življenja. Vse, kar smo novega izvedeli

in se naučili, je bilo zelo zanimivo in poučno. Prav zaradi tega se gospodu Mauru in vsemu osebju učenci in učitelji iskreno zahvaljujemo.

Sedma Pravljična urica v Feiglovi knjižnici v š. l. 2019/20

Na lahkih krilih domišljije ...

Po prazničnem oddihu so se Pravljične urice v veselje naših malčkov vrnile v goriško Feiglovo knjižnico v ponedeljek, 20. januarja 2020. V prijetni toplini mladinske sobe, ki jo obkrožajo poličke z bogato ponudbo krasno ilustriranih otroških knjig, se je zbralo enajst otrok. Morda je koga od rednih obiskovalcev med štirimi hišnimi stenami zadržal prehlad ali kakšna nadležna gripa, ki v tem času kaj rada nepovabljen obišče naše domove. Z malčki je v širni pravljčni svet tokrat odšla Nevenka Vrančič, poklicna dramska igralka, ki je kar štirideset sezon ustvarjala najrazličnejše like v novogoriškem gledališču. S seboj je pripeljala prijateljico Slavico Babič, s katero večkrat oblikujeta pravljčni srečanja za otroke. Tako sta bili že drugič dobrodošli gostji v Feiglovi knjižnici. Vrančičeva je otroke najprej povabila na lahkon let v širne višave na papirnatih letalih in zraven recitala pesmico Daneta Zajca *Na papirnatih letalih*. Na njih se leti najvišje, najtišje, brez teže in nedoseženo doseže... Po šviganju breztežnih letal, ki jih je spuščala Babičeva, je Vrančičeva cicibančkom s pomočjo velikih ploskih lesenih

lutk, domiselno vodenih po lesenih “tračnicah”, pripovedovala ljudsko pravljico s Krasa o eni majhni, majhni tetki. Za uvod in konec je zaigrala na orglice drobno melodijo. Privlačna pravljica je zazve-

dal paličico, da bi z njo spodila muhico. A ravno tedaj se je neka majhna muha usedla na sodnikov nos in tetka je krepko mahnila po njej s paličico. Sodnik seveda ni bil prav nič vesel za udarec po no-

nela v narečju in tako je prišla še bolj živo do izraza hudomušna vsebina o tej “mičkini” tetki, ki je imela majhno cipko-kokoško. Ta ji je nosila majhna jajčka. Nekega dne je iz enega ocvrla majhno frtaljčko in jo položila na okensko polico, da bi se pohladila. V tem je prišla majhna muha in ji polizala vso frtaljčko. Tetka je besna tekla do sodnika in mu povedala vso zgodbo. On jo je poslušal in ji

su in je tetki jezno rekel: “*Bejste v maloro vi in vaša frtaljčka!*” Ob tej drobni zgodbi so se zabavali tudi odrasli poslušalci, otroci pa so radovedno segli po naravnih glasbilih, lesenih paličicah, kamenčkih, storžih..., ki jim jih je izročila Babičeva, in z njimi skušali proizvajati zvoke, ki jih slišimo v gozdu, pa tudi občutja, ki nam vzbujajo neznani šumi. V krogu so z Vrančičevo odkora-

Obvestila

Glasbena matica in SCGV Emil Komel vabita v četrtek, 13. februarja 2020, ob 18.30 na Prešernovo proslavo, ki bo v Doberdobo na sedežu društva Jezero.

KD Sabotin vabi v Štmaver na praznovanje sv. Valentina v društvene prostore v Štmavru. Začelo se bo v petek, 14. februarja, ob 20. uri s turnirjem v briškoli, nadaljevalo v soboto, 15. februarja, ob 20. uri s kulturnim programom: nastop domačega moškega zbora in moške zasedbe zbora Sedej iz Števerjana, predstavitev in predvajanje posnetkov o projektu Skupni in drugačni običaji Slovencev v Italiji. Višek praznovanja bo v nedeljo, 16. februarja, z odprtjem kioskov ob 10. uri in s slovesno sv. mašo ob 14. uri.

Društvo slovenskih upokoјencev za Goriško prireja od 22. do 27. marca letovanje v termah Olimia. Vpisovanje in informacije po tel. 0481-884156, 328-6360744 (Andrej F.) do 13. februarja.

Slovenska organizacija išče v Gorici sodelavca/sodelavko za

tajniško delo za določen čas. Obvezno je dobro poznavanje slovenskega, italijanskega in angleškega jezika, vozniško dovoljenje, poznavanje programov word, excel in power point ter elektronske pošte. Zaželjena je razpoložljivost za občasno delo v večernih urah. Zainteresirani naj pošljejo najkasneje do 9. februarja 2020 svoj življenjepis na naslov elektronske pošte ponudbadela@gmail.com.

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Darovi

Ob nabirki za katoliški tisk: **za Novi glas:** župnija Mavhinje 123 evrov.

RADIO SPAZIO
vrata proti vzhodu

(od 14. februarja 2020 do 20. februarja 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 14. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Sobota, 15. februarja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo:

oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 16. februarja, ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 17. februarja (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakob show.

Torek, 18. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 19. februarja (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Jež, bodičasti ponočnjak. - Izbor melodij.

Četrtek, 20. februarja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

SKRD JADRO in SKRŠD TRŽIČ
prirejata

VEČER SLOVENSKE KULTURE

četrtek, 13. februarja, ob 18. uri

Kinemax v Tržiču, dvorana 5

Nastopila bosta: Zbor osnovne šole Ljubka Šorli-Romjan,

vodita: Lucija Lavrenčič in Veronika Grassi in

Tržaška glasbena skupina OVCE

Uvodni govor: Bojana Daneu Don, napoveduje: Andreja Grom

John Chapman & Michael Pertwee Prevod in priredba: Matej Klanjšček

VOHUNI

KOMEDIJA

Režiser:
Jože Hrovat

PROSVETNO DRUŠTVO
ŠTANDREŽ - DRAMSKI ODESK

Župnijska dvorana A. Gregorčič
Štandrež

Ponovitev:
sobota, 15. februarja 2020
ob 20. uri.

POD POKROVITELJSTVOM
ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE
PROSVETE

IK

Boljunec, Gledališče Franceta Prešerna / Proslava

Prelivanja glasbene in literarne govornice

Dan slovenske kulture v organizaciji dolinske občine je tokrat potekal v mladostni svežini in ustvarjalnosti. Oder boljunskega gledališča Franceta Prešerna so breški upravitelji na predvečer slovenskega državnega praznika prepustili mladim zamejskim uveljavljenim pevkam. Za slavnostnega govornika na prazniku z naslovom *Prelivanja* je bil letos izbran pesnik in gledališki kritik

boljšo interpretacijo pesmi, drugi pa osrednjo, veliko nagrado. Breška dekleta, ki jih vodi Aleksandra Pertot, so občinstvu predstavila pesmi slovenskih in italijanskih skladateljev iz širšega primorskega prostora. Mladike so tudi scenografsko na dopadljiv način izvedle glasbeni spored, ki ga je označevala rdeča nit ptičje petja. Njihovo odrsko izvajanje, ki je zaradi čivkanja in čebljanja spominjalo na spomladansko

Nekdanji direktor slovenske redakcije deželnega sedeža Rai je bil v svojem govoru kritičen do homologacijskih procesov globalizacije in sodobnega presojanja sveta in družbe zgolj na osnovi materialnih dobrin. Solidarnosti s šibkejšimi in zanimanja za naš jezik ni več. Slovenščina v našem prostoru še ni enakovredna italijanščini, saj močnejši prevladuje nad šibkejšim. Slovenski narod se je raznih zgodovinskih viharjev in pred nasprotniki vselej reševal s kulturo, "ki daje moč, osmišlja, utrjuje, in ne smemo dopustiti, da se nam kot pesek izmuzne iz rok". Ob omembi velikega razkoraka, ki vlada v svetu med maloštevilnimi bogataši in reveži, se je Čuk kritično obregnil ob zgodovinski revizionizem in predstavnike italijanske države, ki

Marij Čuk.

Kot je v svojem pozdravnem govoru na proslavi poudarila dolinska odbornica za kulturo Franka Žerjal, sta bila nastopajoča Dekliška vokalna skupina Primorsko iz Mačkolj in Dekliški pevski zbor Igo Gruden iz Nabrežine povabljeni k oblikovanju sporeda proslave tudi zaradi tega, ker sta jeseni na tekmovanju Corovivo v Čedadu osvojila prestižni nagradi: prva za naj-

jutranjo prebuditev ptic sredi gozda, je ob klavirju spremljal Mattia Fusi. Kraška dekleta so pod vodstvom dirigenta Mirka Ferlana izvedla projekt prenove angleške pesniške glasbe, ki je zaobjemal tudi skladbe na praznično (božično) in zimsko tematiko. Blagovozno petje Nabrežink so spremljali violinistki Katja Dadič in Laura Tomasella ter pianist Matjaž Zobec.

Slovence prikazujejo kot genociden narod. Za Čuka se mora oglasiti vest, "resnica, ki ima svoj dom v kulturi". Prešernova Zdravljica bi po njegovem zaradi sporočil, ki jih prinaša, lahko bila temeljna listina OZN-ja, Evropske unije in vseh nas, je sklenil. Proslava v Boljuncu se je končala s skupnim izvajanjem Vrabčeve Zdravljice.

/str. 15
Mch

Pogovor / Marij Čuk

"Utrjevati je treba narodno pripadnost!"

Zaradi raznolikih in zanimivih vsebin, ki jih je v svojem govoru na Prešernovi proslavi v Boljuncu obravnaval novinar in književnik Marij Čuk, smo mu ob robu prireditve postavili nekaj vprašanj, na katera je prijazno odgovoril.

V svojem govoru ste dejali, da ljudje zaradi globalizacije ne mislijo več s svojo glavo. Res je tudi, da imajo danes ljudje prav zaradi globalizacije na voljo ogromno informacij in primerjav, kar pomeni, da so pogoji za razvoj kritičnega in samostojnega razmišljanja pravzaprav boljši kot nekoč ...

Drži, da so pogoji neprimerno boljši. A prisluhnite psihologom, ki opozarjajo, da se že v otroštvu krha logično in samostojno razmišljanje, ker možgani niso več aktivni, ampak pasivno sprejemajo tisto, kar ponuja pametni telefon, računalnik itd. Zasuti smo z obilico informacij, igrkami, virtualni svet spodriva resničnega in zato smo lahek plen populizmov in praznine, ki jo ustvarjajo oblastniki ali prodajalci ljubezni. Medčloveški stiki se dogajajo le še na ravni magnetnih impulzov, optičnih vlaken in podobnega. Posledica tega je odgovor na vprašanje: kdo se lahko danes upre ali postavi proti Donaldu Trampu?

Poudarili ste, da sodobni slovenski človek ne spoštuje svoje narodne istovetnosti. V nasprotju s tem se marsikje v Evropi prebujajo nacionalna čustva. Na Škotskem, v Kataloniji in še kje smo priča identi-

tetnemu preporodu. Z ne-spoštovanjem svoje narodne istovetnosti nismo Slovenci v sozvočju z narodnim revivalom na stari celini?

Najprej je treba razčistiti, kaj je nacionalizem. Definicij je v svetu okrog 250, vse pa se konec koncev združijo v eno misel: nacionalizem je takrat, ko za uveljavljanje moči in sebe jemlješ pravice drugemu. Identitetni proce-

si nikakor niso nacionalistični, vsak narod ima pravico do svoje usode, ki si jo sam izbira in tlačuje. Obrniva pogled: kdo je večji nacionalist, Katalonija, ki hoče avtonomijo, ali Španija, ki z represivnimi in nasilnimi posegi to avtonomijo preprečuje? Identiteta in nacionalizem sta popolnoma nasprotna si pojma.

Kritični ste bili do dejstva, da je v zamejstvu večina sloven-

skih prireditev "povsem nepotrebno dvojezičnih". Ali gre za pretirano vljudnost?

Ne gre za vljudnost, ampak hujše, gre za odpoved lastnemu bistvu in tistemu, kar nas dela drugačne. Obenem pa ne delamo velike usluge italijanskim sodržavljanom, ker ob naši ne-načelnosti se jim ni treba naučiti jezika drugega. Pa bi se ga lahko, kar bi bilo v obmejnem prostoru edino pravilno in logično. Vsaj razumeli bi ga lahko. Tako bi bile tudi jasno začrtane identitete in odpravljeni nesporazumi, zajezili bi asimilacijo, ker sicer Slovenec lahko upravičeno razmišlja v smislu, če je dovolj en jezik, da se vsi razumemo, dajmo ekonomizirati in opustimo kaj drugega kot slovenščino.

"Manjšina se odpira in približuje večini, čeprav bi moralo biti obratno", ste izpostavili. Ali obstaja kje obratno?

Mislím, da obstaja. Veliko se je na našem koncu spremenilo v zadnjih dveh desetletjih, ampak približevanje večine manjšini je še vedno prej izjema kot pravilo. Ugotavljali ste, da je kultura v zgodovini vselej Slovincem dajala moč. Ali je še tako? Če ni, kako jo obuditi?

Preprosto, utrjevati je treba narodno pripadnost, delati znotraj manjšine same, kajti če narodne pripadnosti ni več, tudi manjšine ne bo. Postali bomo amorfna masa ljudi slovenskih korenin, kot se temu reče, a brez slovenstva. Brez tega pa je čisto vseeno, kaj smo: Italijani, Nemci, Francozi, Angleži, oni sicer seveda poudarjajo svojo pripadnost, kar na vsakem koraku izpostavlja na primer predsednik Mattarella, ko govori o italijanskem ponosu. Imamo mi še slovenski ponos? Se ga sramujemo?

/str. 15
Mch

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (98)

Dimitri Tabaj

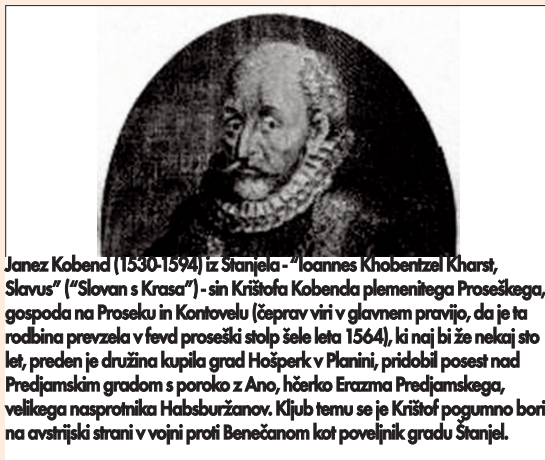
Planina - narava, gradovi in rodbine (6)

Plemiška rodbina Kobencl naj bi bila koroškega izvora (tam naj bi gospodaril neki Frizelinus Kobencel). Dr. Anton Mahnič iz Kobdila pri Štanjelu, kasnejši krški škof, je leta 1882 v reviji Kres, ki jo je založila tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, izrazil prepričanje, da so Kobencli v resnici starodavna kraška rodbina: "Grofovsko rodbina Kobenceljev, ktere je začetnik in oče bil pripusti kmet Kraševac, dospela je že v 16. stoletji do velike slave v Avstriji. Udje te rodbine so opravljali najvišje državne službe in bili poslanci pri prvih dvorih evropskih. Njihovo ime, ki je vzrastlo iz našega kmeta, je še znano med kraškim ljudstvom, a to, kar se še med njim dandanes pripoveduje, je le deloma več zgodovinsko /.../". Tudi precej sodobnih zgodovinarjev se nagiba k mnenju, da gre za izvirno kraško rodbino.

Krištof Kobencel plemeniti Proseški, gospod na Proseku in Kontovelu, naj bi že nekaj sto let, preden je družina kupila grad Hošperk v Planini, pridobil posest nad Predjamskim gradom s poroko z Ano, hčerko Erazma Predjamskega (po mnenju nekaterih zgodovinarjev ni šlo za hčerko, a vsekakor za neko sorodnico), velikega nasprotnika Habsburžanov. Kljub temu se je Krištof pogumno boril na avstrijski strani v veliki vojni proti Benečanom v 16. stoletju: udeležil se je več bitk na Krasu, predvsem kot poveljnik gradu Štanjel, večkrat v sodelovanju z Erazmom Dornberškim. V isti vojni je sodeloval tudi že omenjeni Žiga Herberstein iz Vipave, nečak Erazma Predjamskega, diplomat, vojak in pisatelj, znan po tem, da je tudi zaradi znanja slovenščine postal veleposlanik našega cesarstva pri ruskem carju Ivanu Groznem. Tudi Janez (Štanjel, 1530- Regensburg, 1594), sin Krištofa Kobencla, je kasneje postal veleposlanik pri istem carju, prav tako zaradi znanja slovenščine. Dr. Stanislav

Južnič navaja, da je Ivan Grozni celo napil Kobenclu na zdravje v ruščini (Kronika 2004, številka 3). Janez Kobencel je napisal - tako kot Vipavec Žiga Herberstein - zelo pomemben potopis o svoji poti v Rusijo, kjer se je pogajal za ozemeljska vprašanja Poljske in Litve v času hudih spopadov. V naslednjih stoletjih - do današnjih dni - je bilo to delo prevedeno v več jezikov in objavljeno v tako imenovanem *Thesoro politico*. Najstarejši prevod v latinščini iz leta 1577 - ponatisnjen leta 1662 - nam pove, da je bil original napisan v "ilirskem" ("slovanskem", očitno slovenskem) ali hrvaškem jeziku ("... ex lingua illyrica seu croatica").

Janez Kobencel - v latinščini imenovan "Ioannes Khobentzel Kharst, Slavus" ("Slovan s Krasa") v dokumentih Dunajske univerze (ob njegovem bakalavreatu leta 1552) - je bil kot klerik oglejske škofije gojenec bogoslovnega semenišča Germanik v Rimu (*Collegium Germanicum et Hungaricum*), in to v času, ko je deloval poznejši svetnik Ignacij Lojolski. V Rim ga je poslal njegov sorodnik, ljubljanski škof Urban Kalčič - Tekstor (1491-1558) iz Lipe na Krasu, pridigar, dvorni kaplan, vodja dvorne kapele ter spovednik kralja in cesarja Ferdinanda I. Habsburškega. Janez Kobencel je študiral jezike, logiko in fiziko pri najboljših profesorjih, a Ignacij Lojolski je v svojem rednem dopisovanju s škofom Tekstorjem izrazil nekatere dvome, predvsem glede pravovernosti mladega klerika, kar je pripomoglo k temu, da ga je škof odpoklical iz Rima. Janez Kobencel ni postal duhovnik, temveč goriški patricij, nadvojvodov tajnik (spremljal ga je v Frankfurt, ko je bil kronan kot Maksimilijan II.), vicekancler in nadvojvodov komisar pri urejanju goriške meje leta 1570, tj. 70 let po smrti zadnjega goriškega grofa Lenarta (sorodnika Habsburžanov) in posledični vojni proti Benetkam. Kot bomo videli, se je dobro zavedal nevarnosti, ki je spet prihajala z zahoda.

Janez Kobencel (1530-1594) iz Štanjela - "Ioannes Khobentzel Kharst, Slavus" ("Slovan s Krasa") - sin Krištofa Kobenda plemenitega Proseškega, gospoda na Proseku in Kontovelu (čeprav viri v glavnem pravijo, da je ta rodbina prevzela v fevd proseški stolp šele leta 1564), ki naj bi že nekaj sto let, preden je družina kupila grad Hošperk v Planini, pridobil posest nad Predjamskim gradom s poroko z Ano, hčerko Erazma Predjamskega, velikega nasprotnika Habsburžanov. Kljub temu se je Krištof pogumno boril na avstrijski strani v vojni proti Benečanom kot poveljnik gradu Štanjel.

Baron Žiga Herberstein, 1486-1566 (avtor slike: Junj Subic, 1855-1890).

Ruski car Ivan Grozni (avtor portreta: Viktor Mihajlovič Vasnjecov). Vipavec Žiga Herberstein in Kraševac Janez Kobencel - nečak in (v večini virov) vnuk Erazma Predjamskega - sta tudi zaradi znanja slovenščine postala veleposlanika na ruskem dvoru.

Predjamski grad. Tudi vitezi Predjamski so bili zelo povezani z našim ozemljem. Erazmov oče in svak (oba sta se imenovala Nikolaj) sta bila glavarja v Trstu (oče je znan po tem, da je zavrnil upor nevarne beneške stranke v mestu). Janez Kobencel je bil vnuk Erazma Predjamskega (v večini virov).

Kip baskovskega svetnika Ignacija Lojolskega na goriškem Trstniku gleda proti Kobendovi palači na koncu trga. Ignacij Lojolski je v svojem rednem dopisovanju z ljubljanskim škofom Urbanom Kalčičem - Tekstorjem izrazil nekatere dvome, predvsem glede pravovernosti mladega klerika Janeza Kobenda, kar je pripomoglo k temu, da ga je škof odpoklical iz Rima. Kobencel ni postal duhovnik, temveč odličen diplomat in glavar, zgradil in obnovil je veliko palač oz. gradov.

Prešernovo gledališče Kranj / 50. Teden slovenske drame

Bogat spored jubilejne izvedbe festivala

V Prešernovem gledališču Kranj se že vneto pripravljajo na 50. Teden slovenske drame. Po že ustaljeni tradiciji se bo začel na svetovni dan gledališča 27. marca in bo, kot so napovedali, trajal predvidoma do 5. aprila, ko bo slovesna podelitev nagrad. Teden slovenske drame je osrednji festival uprizoritev, ki so nastale po slovenskih dramskih besedilih. Prireja ga Prešernovo gledališče Kranj s podporo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in Mestne občine Kranj.

Kot poudarja direktorica Prešernovega gledališča Kranj Mirjam Drnovšček, je festival tudi spodbujevalec uprizorjanja slovenske dramatike doma in v tujini. Prav zaradi tega sodeluje s slovenskimi in tujimi gledališči ter z drugimi ustanovami. K spodbujanju nastajanja novih slovenskih dramskih del nedvomno vsako leto prispevajo tudi festivalske delavnice dramskega pisanja in bralne uprizoritve za nagrado Slavka Gruma nominiranih dram. V sklopu dnevnih nominirancev jih v zadnjih letih Prešernovo gledališče Kranj pripravlja v sodelovanju s Slovenskim gledališkim inštitutom (SLOGI)

in Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT).

Selektor jubilejnega Tedna slovenske drame je režiser in pisatelj Marko Sosič. Ogledal si je 48 predstav, ki so bile premierno uprizorjene lansko leto v produkciji institucionalnih slovenskih gledališč, pa tudi drugih gledaliških hiš in ustanov. Izbral je sedem predstav (med temi je tudi *Dr. Prešeren*, v izvedbi Prešernovega gledališča Kranj; avtorica in režiserka je Neda R. Bric), ki se bodo potegovala za glavno festivalsko nagrado v tekmovalnem delu programa, v spremljevalnem programu pa jih je pet. Med temi je tudi komedija *Tutošomato*, ki jo je v razpoznavnem slogu napisal Iztok Mlakar in je nastala kot koprodukcija SNG Nova Gorica in Gledališča Koper v režiji Vita Tauferja (pod kožo glavnega protagonista je privlačno kot vselej zlezal Iztok Mlakar).

O ogledanih predstavah je Sosič zapisal: "Letošnje predstave, ki sem jih uvrstil v tekmovalni in spremljevalni program, so tako s tematskega kot tudi z estetskega vidika precej različne, po mojem mnenju pa jih vendarle pove-

zujejo teme, ki se dotikajo temeljnih vprašanj človekovega bivanja. Od preizpraševanja krivde do odgovornosti oziroma neodgovornosti posameznika do sočloveka in družbe, odgovornost družbe do posameznika, razpad družine kot prispodoba razpada samega naroda, nesmišelnost izdajstev in maščevanj, veliko je vprašanj, ki se odpirajo na temo ljubezni in erosa, ženskega vprašanja pa tudi na temo neizrekljive samote in samotnosti, iskanja lastnega obraza, človekovega cinizma ter mnogoterih eksistenčnih in eksistencialnih vprašanj, ki jih človeku postavlja sodobni družbeni ustroj, ki mu prepogostoma izničuje dostojanstvo in pred katerim je človek skoraj vselej nemočen". Po drugem, sklepnem letu mandata opravljanja selektorskega dela (vlogu selektorja bo naslednji dve leti opravljal dramaturg Andrej Jaklič) je Marko Sosič mnenja, "da ostaja slovenski teater na visoki estetski ravni, v njem pa si tudi igralci, avtorji in režiserji mlajše generacije suvereno utirajo pot".

Prizadevanja vodstva Prešernovega gledališča za večjo razpoznavnost slovenske dramatike v tujini so privedle do

ttega, da je letos gledališče pridobilo sredstva Ustvarjalna Evropa (Creative Europe). S to finančno podporo bodo v angleščino prevedli sedem dramskih del Ivana Cankarja, na letošnjem festivalu pa bodo organizirali tudi mednarodni simpozij o promociji dramatike znotraj in zunaj državnih meja.

Letos se je nekoliko spremenil tudi pravilnik Tedna slovenske drame. **Nagradi Slavka Gruma, nagradi za mlade dramatik, Šeligovi nagradi, nagradi občinstva in Grün-Filipičevemu priznanju** se pridružujejo **nagradi za najboljšo igralko in igralca ter posebna nagrada po pre-soji žirije**. Letošnjo žirijo za Šeligovo nagrado za najboljšo predstavo festivala sestavljajo režiser Karpo Godina, dramaturginja Diana Koloini in dramaturginja ter dramatičarka Viktorija Rangelova, žirijo za nagrado Slavka Gruma in nagrado za mlade dramatik pa kritik in teatrolog Matej Bogataj (predsednik), teatrologinja Amelia Kraigher in dramatik, prevajalec ter lektor Srečko Fišer.

Ob jubilejnem festivalu pripravljajo tudi pregledno razstavo o zgodovini tega festivala v sodelovanju z Goren-

jskim muzejem, Slovenskim gledališkim inštitutom in Radiem Slovenija. Poleg osrednjega festivalskega dogajanja bodo tudi okroglice mize in predstavitev knjig, med temi je delavnica dramskega pisanja "Jenkova soba", ki jo v taki obliki pripravljajo drugo leto v sodelovanju z Layerjevo hišo Kranj, Javnim skladom RS za kulturne dejavnosti, Zavodom za turizem in kulturo Kranj ter Društvom Krik. Letos jo bo vodila hrvaška dramatičarka Tena Štivičič in bo namenjena štirim izbranim mladim dramatikom ali dramatičarkam.

Z Ustanovo Fundacijo Rudi Šeligo pripravljajo ob jubilejnem festivalu še *Simpozij o*

magičnem gledališču Rudija Šeliga, ki se ga bodo udeležili priznani slovenski gledališki ustvarjalci, teoretiki in teatrologi: režiser in izr. prof. Janez Pipan, antropologinja dr. Svetlana Slapšak, dramaturginja Eva Kraševac, literarni komparativist in slovenist Andraž Gombač, filozofinja in urednica dr. Ignacija J. Fridl, režiser in scenograf Dorian Šilec Petek, dramaturg in izr. prof. dr. Tomaž Toporišič, dramaturginja dr. Anja Bajda Gorela ter dramaturginja Vilma Štritof. Letošnji festival se bo začel s *Škofjeloškim pasijonom* patra Romualda; režijo podpisuje Jernej Lorenci.

IK

S 1. strani

Slomejci v osrčju Evrope

Sledili so posegi evropskih poslancev Romane Tomc, Franca Bogoviča, Milana Brgleza, Milana Zvera, Irene Joveve in Klemena Grošlja. Slovenski evroposlanci so dijekom spregovorili o svojih zadolžitvah in prizadevanjih, iz katerih izhaja, da je v evropskem kontekstu veliko več konsenza kot doma. Skupino iz zamejstva je pozdravil tudi evropski poslanec iz Južne Tirolske Herbert Dorfmann, ki je spregovoril o pomembnem uspehu evropske državljanske pobude Minoritiy SafePack. V popoldanskem delu programa je bil obisk predstavništva dežele Koroške in veleposlanništva Republike Slovenije, kjer je skupino sprejela namestnica veleposlanika Mateja Blaj. Zadnja točka programa je bil ogled parlamentuma, kjer je podrobno in multimedijsko opisana zgodovina Evropske unije. Tretji dan poučnega izleta je bil namenjen obisku Luksemburga, kjer se tudi nahajajo pomembni uradi Evropske unije. Dijaki so obiskali oddelek Evropskega parlamenta za prevajanje tekstov v 24 uradnih jezikov EU, ki ga vodi Slo-

venec Valter Mavrič, najvišji slovenski uradnik v Evropskem parlamentu. Predavanje o prevajanju je potekalo v Schumannovi palači, kjer je še vedno ohranjena prva dvorana Evropskega parlamenta. Udeleženci izleta so se seznanili z načinom prevajanja, ki poteka preko programa Kopy, in s številnimi vprašanji o uporabi pravih izrazov. Spoznali so tudi, kako je organiziran slovenski oddelek za prevajanje, kjer dela okrog 24 prevajalcev. Imeli so tudi priložnost se preizkusiti v metodi prevajanja. Sledil je še ogled starega mestnega dela Luksemburga, nakar se se odpravili proti Strasbourg. V četrtek, 6. februarja, so si ogledali mesto Strasbourg, glavno mesto Alzacije, ki velja za francosko prestolnico kulture in zelo mlado mesto, ker v njem prebiva veliko študentov. Zaradi lepote starega mestnega jedra, veličastne katedrale in posebnega sistema kanalov je uvrščeno v svetovno dediščino UNESCO. V popoldanskem delu dneva je bil na programu obisk mestnega zgodovinskega in nekaj prostega časa. Zadnji dan poučnega

izleta, 7. februarja, so mladi obiskali Svet Evrope. Še prej so imeli priložnost za skupno sliko pred stavbo Evropskega parlamenta. V Svetu Evrope, ki je bil ustanovljen leta 1949, so dijaki in dijakinje pobliže spoznali področje varstva temeljnih človekovih pravic, udejanjanja demokratičnih vrednot in vladavine prava. V tem smislu je bil zelo nazoren videoposnetek, ki je obravnaval posamezne člene Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin iz leta 1950. Obisk se je nato nadaljeval z ogledom dvorane Sveta Evrope in s pogovorom z veleposlanikom Republike Slovenije Andrejem Slapničarjem, ki je odgovoril na številna vprašanja na temo pravic narodnih manjšin, šolstva, migrantov ter kriznih stanj v Kataloniji in Ukrajini. Obisk Sveta Evrope je bila zadnja točka programa letošnjega potovanja. Organizatorji so prepričani, da je obisk evropskih institucij obogatil mlade z novo življenjsko izkušnjo ter v njih okrepil zavest pripadnosti lastni skupnosti in veliki evropski družini.

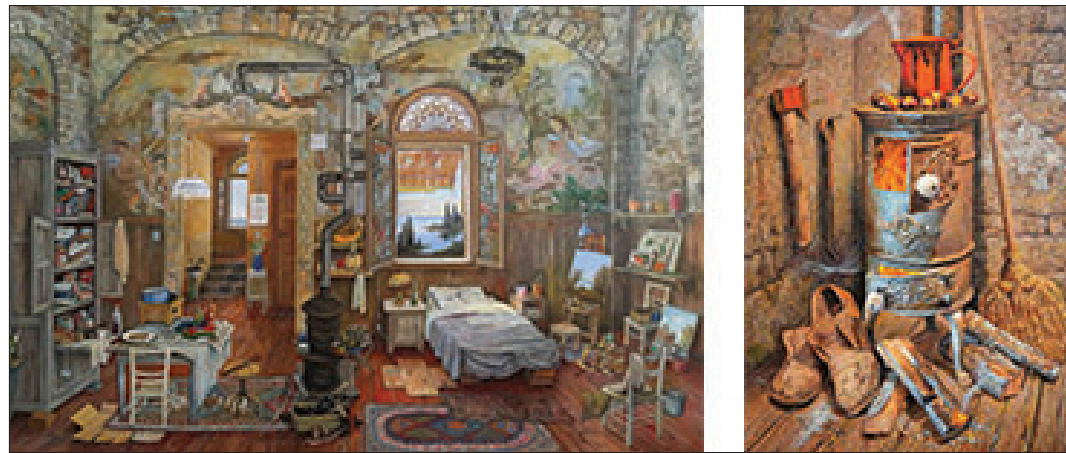
Trst / V Galeriji Rettori Tribbio je bila na ogled zanimiva razstava

Svoja dela sta razstavljala Livio Možina in Aldo Bressanutti

V galeriji Rettori Tribbio, na Trgu Piazza Vecchia 6 v Trstu, je bila do 7. februarja na ogled zanimiva razstava dveh velikanov tržaške umetnosti: skupaj sta razstavljala dela iz raznih obdobij Livio Možina in Aldo Bressanutti. Rojaka Livia Možina smo že večkrat predstavili, saj je njegov značilni način slikanja mnoge očaral in jih približal h globljemu spoznavanju slikarske umetnosti, kajti slika tako prepričljivo in

domiselnostjo upodablja najrazličnejše urbane ambiente, ki jim je človeška prisotnost dala poseben pečat. Vsakdanost likovno oblikuje s kančkom ironije, njegove slike izražajo človeški nemir, a obenem harmonijo, realistično prikazuje izseke in delčke vsakdanjosti: stari del mesta, razmetano podstrešje, neobljudeno, a živahno ulico... Bressanutti ustvarja skoraj tri četrt stoletja, ilustriral je knjige, narisal plakate, na tisoče

dveh figurativnih umetnikov, ki sta tudi dobra stara znanca; razstavo dveh prijateljev. Ideja je odlično uspešna, saj so bila na razstavi izobešena olja iz raznih obdobij njunega ustvarjanja, ki sijajno prikazujejo stil in način slikanja dveh velikanov. Sploh ne moremo primerjati načina slikanja obeh mojstrov, kajti imata vsak svoj lastni način izražanja in stil vizualnega pripovedovanja. Naslov razstave *Bressanutti – Možina: most med metafiziko in realnostjo*

natančno, da mu redno uspe prikazati realnost bolje, kot če bi jo fotografiral. Aldo Bressanutti je tudi izredno poznan umetnik, rojen sicer v Latisani, a tržaških korenin, v Trstu je tudi mnogo časa živel in ustvarjal. Sam dela na umetniškem področju že ogromno let (rodil se je leta 1923, razstavljati pa je začel leta 1947), je slikar, a tudi grafik, z lastno

med risbami, grafikami in oljnimi slikami, a je vedno ostal zvest svojemu izraznemu stilu, čeprav so se medtem modne težnje korenito spreminjale. Očitno je izredno dober in priden umetnik, saj je razstavjal po celem svetu in je povsod izjemno cenjen. Livio Možina upravlja tržaško galerijo Rettori Tribbio in pozna Aldo Bressanuttija že vsaj 60 let, tako da je pripravil izvrstno razstavo

(Bressanutti – Možina: un ponte tra metafisica e realta') je izredno pomenljiv in prepričljiv. Z besedami je seveda težko opisati vse občutke, ki jih taka razstava ponuja, zato je res vredna ogleda, kajti redkokdaj lahko vidimo skupaj toliko figurativnih umetnin, ki jih preveva optimizem in vzbuja vedro razpoloženje. Kdor je razstavo videl, ni ostal ravnodušen.

Mitja Petaros

Podelitev nagrad Mladi oder in literarnega natečaja Mladike

Dva lepa dogodka, obžarjena z gledališko in literarno ustvarjalnostjo

Na Prešernov dan je Slovenska prosveta v Peterlinovi dvorani podelila priznanja Mladi oder. Številne mlade, starše in mentorje, prisotne v dvorani, je pozdravila Lučka Susič, ki je opozorila, kako je nagrajevanje tudi priložnost za

prijateljita ter dopustita, da si kozi lahko kar sami postrežeta z zelijem oz. repo. Po lepi zgodbi o prijateljstvu so bila na vrsti priznanja Mladi oder, ki jih Slovenska prosveta v Trstu in ZSKP v Gorici podeljuje ta že 45. leto igralcem, režiser-

društev iz Vrha, Doberdoba in Devina, ki so pripravili predstavo *Legende*; Mladinsko pevsko društvo Vesela Pomlad za muzikal *Zvezde pomladi*; Mala gledališka šola Matejke Peterlin za igrice *Sončna vila in kralj noči*; Skupina brez spomina za igrice *Radio Pirat*. Na koncu prijetnega in kulturnega popoldneva, ki sta ga povezovala Boštjan Petaros in Veronika De Luisa, so s šopkom rož počastili dolgoletno mentorico Lučko Susič, ki je pred kratkim slavila pomemben življenjski jubilej. Vsi ji zaželimo, da bi mladim rodovom še dolgo predajala ljubezen do gledališča.

Podelitev nagrad 48. literarnega natečaja Mladike

V ponedeljek, 10. februarja, pa je bila na vrsti podelitev nagrad 48. literarnega natečaja Mladike, ki jih je založba podelila na Prešernovi proslavi v soorganizaciji s Slovensko prosveto in Društvom slovenskih izobražencev. Slavnostni govornik večera je bil prof. Ivan Peterlin, ki je s prisotnimi v Peterlinovi dvorani brez dlak na jeziku delil svoje misli o Prešernu in slovenstvu. Najprej je kritično odgovoril tistim, ki menijo, da so Prešernove proslave preživete, dolgočasne in preveč ponavljajoče. Peterlin meni, da kdor tako razmišlja, pravzaprav ne ve, kaj govori, in izkazuje le veliko srčno togost in kulturno pritlikavost. *“Kaj danes sploh združuje Slovence? Kaj jih navdaja s tako široko narodnostno srčnostjo in ljubeznijo do vsega, kar je naše, kot prav in mogoče samo Prešeren? Verjetno prav ni!”* je poudaril. Profesor se je v nadaljevanju zaustavil na marsikaterem področju našega družbenega življenja. Skrbijo pa

ga predvsem mladi in to, kako utrjujejo narodno zavest. Na naših solah je namreč vedno več otrok iz italijanskih družin in tudi učiteljev, profesorjev in pedagogov iz italijanskih krogov *“kakšno narodnostno držo naj klešejo pedagogi, ki jim je narod-*

Mladike Nadia Roncelli je povedala, da je komisija obravnavala 56 prispevkov v prozi in 25 ciklusov pesmi in po temeljiti razpravi podelila naslednje nagrade in razglasila zmagovalce. Za prozo je prejela prvo nagrado novela *Vrnitev* avtorice Manke Kremenšek Križman iz Ljubljane, drugo nagrado novela *Še vedno Alice* avtorice Tadeje Krečič Scholten iz Ljubljane, tretjo pa novela *Laboratorij* avtorice Milojke Krez iz Renč. Komisija priporoča za objavo še novele: *Bela sled* Majde Arhnauer Subašič, *Dekle, ki je na ulici bralo knjige* Tanje Špes, *Tisti, ki so ostali zu-*

Kozinc, *Misli, ki kratijo spanec* Mojce Petaros, *Dolgi prsti velike vojne ali potres s posledicami* Leva Detele.

Za poezijo je prejel prvo nagrado cikel pesmi *Aprilski cvetovi noči* avtorja je Andraža Poliča iz Ljubljane, drugo nagrado ciklus pesmi avtorja Damjana Jensterleja z Bleda in tretjo nagrado cikel pesmi avtorice Ane Balantič iz Idrije. Komisija priporoča za objavo še cikla pesmi *Mementi* Nike Čok, pesmi Maje Smotlak in cikla pesmi *Pod strupenim nebom* Aljaža Pestotnika.

Večer ob dnevu slovenske kulture je sklenil nastop Deliškega

Foto MC

druženje med gledališkimi skupinami oz. otroki, ki se drugače ne srečujejo pogosto. Pred nagrajevanjem je bila krajša lutkovna predstava *O dveh kozah*, ki sta jo ljubko uprizorili igralki lutkovne skupine Bobek iz Kranja, Mateja Šušteršič in Ksenija Ponikvar. Kaj je boljše repa ali zelje? Zgodba pripoveduje o kmetih Lojzetu in Poldetu, sosedih, ki pa se ne prenašata; eden prideluje repo, drugi pa zelje. Kmeta imata vsak svojo kozo, ena se imenuje Rezika, druga pa Rozika. Rezika ima rada repo, a na kmetiji ima le zelje, Rozika pa obratno. Na skrito in trmasto si zamenjujeta pridelke, kljub temu da kmeta med posestvi gradita vedno večje ograje. Prav zaradi vztrajnosti obeh živali se tudi kmeta zbližata in spo-

jem in ljubiteljem odrske umetnosti. Priznanja za uspešno delovanje v letu 2019 so prejeli: učenci OŠ Fran Milčinski s Katinare, ki so z voščilom, plesom in petjem obiskali starejše; učenci NSŠ Srečka Kosovela in Frana Levstika, ki so priredili izredna božična dogodka; dijaki DIZ Jožef Stefan z recitalom *Timava, bela reka*; otroška in mladinska gledališka skupina Društva Marij Kogoj; člani Slovenskega kulturnega kluba z recitalom slovenskih pesnikov; OPZ Ladjica za lutkovno igrice *Tri glave in šest rok po svetu lahkih nog*; Mladinska skupina Tamara Petaros za recital Prešernovih poezij; Gledališka skupina Barvana klapa Sklada Mitja Čuk za predstavo *Zobozdravnik Poldo*; mladi

Foto MC

nostna pripadnost bolj deveta briga, saj še sami niso zaverovani v vrednote slovenstva”, je dejal govornik, ki je poudaril, da sta dom in šola bistvena stebra narodnostne identitete. Prepričan je tudi, da sloni velik del vpljanja narodnostne pripadnosti našim mladim na ramenih organiziranih izvenšolskih dejavnosti - šport, glasba, gledališče, skavti, taborniki itd. -, kjer je bistvenega pomena potek v slovenskem jeziku.

Po toplem aplavzu je bil čas za slovesno razglasitev nagradjen literarnega natečaja in branje odlomkov iz nagrajenih del, ki so jih skrbno prebrali člani radijskega odra Manica Maver, Anka Peterlin, Tomaž Susič, Marjetka Puntar, Peter Raseni. Urednica

najMarije Kostnapfel, *Mešani zakon* Bojane Daneu Don, *Begunček jaz, begunčica ti* Darinke

pevskega zbora Igo Gruđen pod vodstvom Mirka Ferlana.

Matevž Čotar

Bilo je nekoč

To je naslov prireditve, ki jo Slovensko prosvetno društvo Mačkolje posveča praznovanju dnevu slovenske kulture. Pobuda, katere vezna nit je predstavitev istoimenske knjige, bo v soboto, 15. februarja 2020, ob 20. uri v dvorani vaške Srenjske hiše.

O zbirki črtic in spominskih zapisov *Bilo je nekoč* barkovljanskega rojaka Aleksandra Furlana bo spregovorila Loredana Gec. Avtor v svoji kleni govorici, obogatena z narečnimi izrazi in ledinskimi imeni, opisuje okolje, čas in ljudi domačih Barkovelj, takih, kot so bile nekoč in ki jih danes skoraj več ni. Njegovo ustvarjanje pa nudi dragoceno iztočnico za širši pogled na slovensko kulturna in literarna obzorja. Program večera bodo sooblikovali še pevci moške skupine Lipa iz Bazovice pod vodstvom Anastasie Purič ter mali glasovi domače otroške pevske skupine “z Ul’ce”, ki jo vodi Breda Sosič.

Februar je v slovenskem prostoru mesec kulture in njenih raznolikih izraznih oblik, zato prisrčno vabljeni v Mačkolje!

Dr. Saje v Društvu slovenskih izobražencev o temi Rane Cerkve in ljudi

Jasnost predpisov naj odslej za vedno nadomesti zlo molka

Katoličane že nekaj let begajo novice o zlorabah v Cerkvi, ki se pogosto pojavljajo v medijih in s tem dajejo vtis, da so te v cerkveni instituciji najbolj pogoste. Seveda je ta občutek varljiv, saj v mnogih drugih ustanovah, ki so namenjene vzgoji mladih, žal v enaki meri prihaja do podobnih ostudnih zlih dejanj. Prav pa je, da se katoliška Cerkva v prvi vrsti in z vso silo upre tem najbolj nizkotnim kriminalnim dejanjem. Dejanja zlorabe so povzročila znotraj katoliške Cerkve hude rane, ki se celijo le počasi in z veliko težavo. Trenutno stanje v njej je v tem času kot “po bitki”: nekateri so ranjeni, mnogi drugi so (od) padli ... Vsem pa je na očeh očiten, izredno pereč problem vpadanja števila vernikov in duhovniških poklicev ali izstopanje iz Cerkve. Vzrokov za to je več; toda najhujše rane so Cerkvi in njenim vernikom gotovo povzročile tiste osebe, ki so se s posvetitvijo v duhovnike vtihotapile v njeno samo srce – in ki so z zlimi dejanji zlorabile zaupanje vernikov in cerkvene ustanove same. Kljub temu da gre za nizek odstotek duhovnikov (toda, kot pravi papež Frančišek, tudi en sam duhovnik ali ena sama žrtev bi bila preveč), so ti povzročili neprecenljivo škodo žrtvam in

Cerkvi. Organizatorji ponedeljkovih večerov v Društvu slovenskih izobražencev so mnenja, da se morajo tudi katoliški laiki odkrito soočiti s tem akutnim problemom, zato so medse povabili dr. Andreja Sajeta, da spregovori o zlorabah in o pedofiliji v Cerkvi. Kot je uvodoma povedal časnikar Ivo Jevnikar, ki je vodil večer, je edini pravi pristop k temu izredno hudemu problemu v iskreni konfrontaciji. Dr. Andrej Saje ni bil izbran naključno; sam se je namreč posvetil temeljitemu izobraževanju na tem področju, saj je dokončal Fakulteto za kanonsko pravo Papeške univerze Gregorijane, pa še magistrirjal in doktorski študij in dosegel naslov *doktor kanonskega prava*. Od leta 2005 je član Združenja cerkvenih pravnikov Velike Britanije in Irske (The Canon Law Society of Great Britain and Ireland). Deset let je bil generalni tajnik in tiskovni predstavnik Slovenske škofovske konference; bil je tudi član Ekspertne skupine za reševanje primerov spolnih zlorab v Sloveniji; obenem je docent za kanonsko pravo na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani in član cerkvene komisije za ureditev odnosov z državo. Na ponedeljkovem večeru je odkrito in pogumno spregovoril o

boleči temi. Vsi prisotni so se gotovo spomnili prvih javnih razkritij o zlorabah v Cerkvi, ki so najprej povzročila nejevero v samih predstavnikih Cerkve; zaradi presenečenja in nepripravljenosti na tolikšno zlo v svoji sredini sta najprej prevladala strah in želja, da bi vse utišali, ali pa naivno prepričanje, da se bo s premestitvami preprečilo nadal-

v Cerkvi za vedno minili: zlo molka je nadomestila jasnost predpisov.

V svojem predavanju je dr. Saje predvsem izrazil prepričanje, da je edini pravi odgovor na zlorabe in izhod iz njih prav pogumno soočanje s tem hudim problemom. Toda najprej je treba priznati obstoj tega zla. Cerkev se mora nato z njim spopasti in

Foto damj@n

jevanje zlih dejanj. Kot v nekakšnem krču ali odrevenelosti je Cerkva najprej reagirala z molkom iz bojazni, da bo izgubila zaupanje vernikov in svoj ugled v svetu.

Gost ponedeljkovega srečanja, dr. Saje, je zagotovil, da so ti časi

obenem preprečiti, da bi do njega še kdaj prišlo; učinkovitost pa ji daje lahko le znanje oz. izobrazba na psihološkem in pravnem področju.

Pomembno prelomnico v odnosu Cerkve do te problematike predstavlja izdaja dokumenta Ja-

neza Pavla II. *Motu proprio* iz leta 2001. Cerkve je z njim priznala, da obstajajo hude zablode v njeni sredini, in jim obenem napovedala boj. Takrat so sicer v Cerkvi še mislili, da je rana spolnih zlorab omejena na ZDA in na Irsko; v naslednjih letih pa sta papež Benedikt in nato papež Frančišek izdala še mnogo pomembnih dokumentov, pastoralnih pism in smernic, ki zrcalijo postopno vse večje seznanjanje s tragičnimi podatki in najavljajo vedno bolj učinkovit boj proti tej rakasti rani. Cerkve ima do zlorab ničelno stopnjo tolerance. Papež Frančišek misli s tem zelo resno in kliče k odgovornosti vse škofo: lahko jih namreč doleti odstavitev s položaja, če pride do opustitve dolžnih dejanj ali do neustreznega postopanja. Obenem je papež Frančišek fokus premaknil na posamezno žrtev: vsak posameznik ima svoje dostojanstvo in ga je treba kot takega obravnavati. Povsod mora biti prisotno “okence”, to je oseba, ki je pripravljena poslušati žrtev, z njo sočustvovati, jo razumeti. Za to pa mora biti seveda tudi usposobljena; nujno potrebna je strokovna izobrazba. Dr. Saje je na podlagi svojih izkušenj in izobrazbe ugotovil, da je, tako kot verjetno v vseh odnosih, sposob-

nost komunikacije izrednega pomena: v Cerkvi morajo biti na razpolago osebe, ki so pripravljene poslušati in so sposobne razumeti. Žrtev mora dobiti od Cerkve opravičilo; videti mora pripravljenost na konkretna dejanja. Po mnenju dr. Sajeta je pri sodnih postopkih proti storilcem pomembna transparentnost. O izidu obravnave morajo biti žrtve informirane, in to na njim razumljiv način.

Predavatelj je opozoril, da je treba biti pozorni na več vrst zlorab in da poleg spolne zlorabe obstaja tudi duhovna zloraba: do nje pride, ko duhovnik izrabi svojo moralno moč za doseg drugih ciljev. Pri podeljevanju zakramentov npr. prihaja prava moralna moč od Boga in duhovnik bi moral biti le posrednik. V primeru duhovne zlorabe pa se duhovnik postavi kar na mesto Boga! Do tovrstne zlorabe lahko pride tudi v samostanih ali drugih službah, kjer vlada hierarhija med nadrejenimi in podrejenimi in kjer lahko prvi izvajajo duhovno zlorabo. Tudi tu je za žrtev značilno, da je v šibkem položaju, nemočna; v tem primeru zato, ker je v hierarhično podrejenem odnosu. Tudi ta oblika zlorabe je po mnenju dr. Sajeta nevarna.

P. in

Predavanje Zelene ladje

O onesnaževanju morij zaradi ladijskega prometa

V pomorskem sektorju si z uveljavljanjem inovativnih tehnoloških rešitev in čedalje strožjih predpisov prizadevajo zmanjšati onesnaževanje zraka in morij, po katerih ladje prevažajo več kot 90 odstotkov svetovnega tovora. O teh bolj trajnostnih prevozih blaga je tekla beseda na srečanju z naslovom *Zelene ladje*, ki sta ga Tržaški Pomorski klub Sirena in Ribiški muzej tržaškega primorja v petek, 31. januarja, priredila na sedežu barkovljanskega društva. Poslušalcem je na poljuden način o vprašanih, obrazložitev katerih ne spada med najbolj enostavna, predaval uveljavljeni kriški ladjedelski inženir Franko Cossutta. Zaradi zanimanja in navdušenja, ki označujeta njegov odnos do poklica in morja, s katerim so (bili) tesno povezani prebivalci vasi ob tržaško-kraški obali, je poslušalcem približal teme, ki so sila aktualne in jih navadno obravnavajo strokovne revije.

Leta 1997 podpisani kjotski sporazum, ki države podpisnice zavezuje k zmanjšanju emisij ogljikovega dioksida in 5 ostalih toplogrednih plinov, predstavlja prelomnico v prizadevanjih zoper onesnaževanje ozračja, ki ga povzroča izogrevanje fosilnih goriv. Čeprav h globalnim emisijam CO₂ ladje prispeva "le" 2,5 % delež (železnice 1,5 %, cestni prevoz 16,8 %, ostalo 71 %), terja ta vpliv do-

ločene odgovore. Še predvsem zaradi tega, ker je svetovni pomorski transport v stalnem porastu (letno 4 %, kontejnerski sektor 6 %).

Ladje so velike uporabnice težke (umazane) nafte. Pomorski sektor dnevno porabi 4 milijone sodov nafte, kar odgovarja 640 milijonom litrov. Učinki tega one-

snih razlogov prinašajo s sabo zelo visoke stroške za zavarovanje. Da bi se na morju izboljšala varnost in zmanjšalo onesnaženje, deluje od leta 1948 mednarodna organizacija IMO, ki na osnovi konvencije o preprečevanju onesnaženja morja z ladij (MARPOL) izdaja stroge predpise. Od letos

snaževanja so v svetu zastrašujoči: strokovnjaki pripisujejo ladjarskemu sektorju letno odgovornost za 400 tisoč prežgodnjih smrti.

Zaradi tolikšnega negativnega vpliva si v pomorstvu utirajo pot goriva, ki so okolju prijaznejša od nafte. Pri povezavi norveških fjordov motorje trajektov poganjajo akumulatorji, druge uporabljajo biogorivo ali utekočinjeni metan (tudi potniške ladje). Ladijski motorji lahko delujejo na dvojno gorivo. Kot znano, gradijo tudi ladje na jedrski pogon, ki pa iz varno-

dalje, denimo, ladje ne smejo uporabljati goriva, v katerem je več kot 0,5 % žvepla.

»Razvoj gre odločno v smer gradnje in uporabe zelenih ladij, « je na srečanju izpostavil predsednik ribiškega muzeja, ki je s prikazom načrtov in slik najsodobnejših tovornih ter potniških ladij predstavlja razne visoko inovativne tehniške naprave (za zmanjšanje uporabe trenja, propelerje sabljaste oblike za boljši izkoristek, itd.), ki so trajnostno naravnane. Zaradi ekološke zavesti, ki je mar-

sikje bolj razvita kot pri nas, je plovba ladij že zdaj podvržena strožjim okoljskim predpisom. Za plovbo v Baltskem in Severnem morju ter v priobalnem pasu Združenih držav Amerike morajo ladje uporabljati čistejšo nafto. Projektiranje novih ladij terja od leta 2013 učinkovitejšo uporabo energije in posledično manj izpuštev CO₂.

Sicer pa je že nekaj let v veljavi predpis, ki ladjam zapoveduje obvezni tretma balastnih voda. Kadar ladje plujejo brez tovora, nujno potrebujejo dodatno obtežitev. Balastne rezervoarje na ladjah napolnijo z morskovo vodo (letno se tako prevaža 12 milijard ton vode), ki jo nato spustijo na drugem koncu sveta. Ker balastne vode vsebujejo veliko tujerodnih in škodljivih organizmov, imajo ti včasih katastrofalne posledice za lokalne ekosisteme.

Na predavanju, pri vsebinskem poteku katerega so z zastavljanjem vprašanj sodelovali poslušalci, je tekla beseda tudi o posledicah prevelikega onesnaževanja morja z odpadki. Letno se steka v morja 8 milijonov ton plastike (40 % priteče po rekah), kar le še povečuje 150 milijonov ton obstoječo količino plastike (70 % le-te je na morskem dnu). "Stroka pravi, da vsaka v Sredozemskem morju živeča želva ima v želodcu plastiko", je opozoril Cossutta. Z omejevanjem plastične embalaže in trajnostnim gospodarstvom na področju obmorskih in pomorskih dejavnosti bi se ekološko stanje morij moralo izboljšati". Zanimiv tehnološki izziv predstavlja projektiranje na daljavo vodenih pomorskih dronov za prevoz

Obvestila

Društvo Rojanski Marijin dom v sodelovanju z Glasbeno matico in Klubom prijateljstva vabi v nedeljo, 16. februarja, ob 16. uri na Prešernovo proslavo. Nastopili bodo MIPZ Igo Gruden iz Nabrežine pod vodstvom Mirka Ferlana, MoPZ Fantje izpod Grmade pod vodstvom Bogdana Kralja, učenci Glasbene matice in recitatorica Julija Berdon. Priložnostno misel bo podal časnikiar Marij Čuk. Prireditve bo v rojanskem Marijinem domu - ulica Cordaroli

29. Poskrbljeno bo za prevoz izpred rojanske cerkve četrte ure pred pričetkom.

Društvo slovenskih izobražencev in Knjižnica Dušana Černeta vabita v ponedeljek, 17. februarja, v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 v Trstu, kjer bo ob 20.30 predstavitev knjige Gospod Leon Štukelj in Tovarišija. O njej bodo spregovorili njeni avtorji Ivan Čuk, Alenka Puhar in Aleks Leo Vest. **V cerkvi pri Sv. Jakobu** bo v torek, 18. februarja 2020, ob 17. uri maša za g. Marijana Živica. Lepo vabljeni.

Ob težki izgubi dragega očeta

KARLA LAVRENČIČA

izreka sinu Hilariju in hčerki Luciji

ter ostalim sorodnikom iskreno sožalje.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

zabojnikov brez posadke in na akumulatorski pogon, prvi primer katerega bodo čez mesec dni na Norveškem predali svojemu namenu, « je spomnil predavatelj. Ker je onesnaževanje posebej problematično v pristaniščih (še predvsem v tistih, ki so v neposredni bližini mest), postajajo predpisi tudi glede tega strožji. Do leta 2025 se bodo morale luke preoblikovati v zelene luke: opremljene bodo s priključki, ki bodo ladjam ob pomolih omogočali pridobivanje energije iz električnega omrežja. Zmanjšalo

se bo tako onesnaženje s hrupom in emisijami plinov (izpusti 8 ur delujočih motorjev velikih križarskih ladij odgovarjajo emisijam 10 tisoč avtomobilov).

Svoje zanimivo predavanje je Cossutta obogatil s posredovanjem številnih poklicnih skrivnosti in dragocenih izkušenj, ki si jih je nabral med dolgoletnim opravljanjem dela na mednarodni ravni. Ker bodo vse navedene zelene rešitve podražile ladijski prevoz, se bo posledično podražilo tudi z ladjami prepeljano blago.

Mch

V DSI bo večer posvečen slovitemu slovenskemu telovadcu Olimpijski prvak Leon Štukelj je ostal zvest svojim idealom

Ponedeljkom večer v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu bo 17. februarja ob 20.30 posvečen prikritim vidikom življenja slovitega telovadca, sokola Leona Štuklja (1898–1999). Pred drugo svetovno vojno je osvojil tri zlate olimpijske medalje in druga odličja, zaradi katerih je obveljal kot najuspešnejši slovenski športnik. Na otvoritveni slovesnosti olimpijskih iger v Atlanti so ga leta 1996 počastili kot najstarejšega živečega olim-

pijskega zmagovalca. Ko je bil star sto let, smo ga gostili tudi v Trstu, kjer nam je tehtno spregovoril.

V senci pa je ostala njegova celovita življenjska pot, ki je bila dolga leta po vojni tudi trpka. Ker je ostal zvest svojim svobodoljubnim sokolskim idealom, je bil nekaj časa zaprt in po 20 letih službovanja ni smel več biti sodnik. Šele konec 60. let prejšnjega stoletja, zlasti pa po letu 1990, je njegovo ime spet prišlo v javnost. Izšlo so njegova

monografija *Mojih sedem svetovnih tekmovanj* (1989) in druge knjige, postavljene so bile razstave, prejel je odlikovanja. O svojih doživetjih je Štukelj iskreno in kritično pisal osebni dnevnik, ki je bil doslej neznan. Na njegovi podlagi in na osnovi njegove bogate arhivske zapuščine ter obsežnih raziskav je nastala 425 strani obsežna študija *Gospod Leon Štukelj in Tovarišija*. Napisali so jo profesor na Fakulteti za šport v Ljubljani, vaditelj, izumitelj in urednik

mednarodne revije s področja gimnastike prof. dr. Ivan Čuk, nekdanji predstojnik Inštituta za šport, kajakaški tekmovalac in potem trener ter nekdanji državni sekretar na ministrstvu za šolstvo, znanost in šport prof. dr. Aleks Leo Vest in znana časnikarka, publicistka ter aktivistka na področju človekovih pravic Alenka Puhar. Profesorja Čuk in Vest sta odlična poznavalca odnosov med sokolstvom in politiko, saj sta leta 2017 objavila zelo odmevno in obsežno monografijo *Prevarani sokoli*. Študija o Leonu Štuklju je izšla decembra lani. Ob stoletnici ljubljanske univerze jo je založila Fakulteta za šport. Štukelj je namreč diplomiral že leta 1924 na ljubljanski pravni fakulteti.

PROSEK-KONTOVEL Slovenski kulturni praznik

Izvirna potujoča prireditve na prostem

Na Proseku in Kontovelu so se letos odločili za izviran način praznovanja Prešernovega dne. V soboto dopoldne, 8. februarja, so priredili potujoč dan slovenske kulture z naslovom *Praznujmo skupaj*. Ob lepem sončnem vremenu se je na treh različnih lokacijah zbrala množica poslušalcev. Prislunili so sporedu, ki so ga pripravili člani vaških društev v sodelovanju z zahodnokraškimi rajonskim svetom.

Obhajanje praznika slovenske kulture se je pričelo pred sedežem institucionalnega telesa za Zahodni Kras tržaške občine. Nadaljevalo se je na oširku nasproti bara Luksa

sredi Proseka in se sklenilo pri kontovelskem Pilju. Spored je predvideval izvajanje ljudskih pesmi, ki so jih za-

peli člani MoPZ Vasilij Mirk in pevke ŽePZ Prosek-Kontovel, ki jih je vodil Marko Štoka. Recitatorji Slovenskega

dramskega društva Jaka Štoka, ki jih je pripravil režiser Gregor Geč, so občinstvu ponudili v poslušanje izbor Prešernovih pesmi; pred mikrofonom so stopili Barbara Ferluga, Ilija in Jernej Bufon ter Meta Starc. Udeležencem prireditve so zapeli tudi otroci prošeške osnovne šole Avgusta Černigoja. Na proslavi so nastopajoči imeli na prsih pripet rdeč nagelj in trakove s slovenskimi barvami. Zamisel za potujoče obeleženje praznika na odprtem je zanimiva in inovativna. Škoda le, da so poslušanje Prešernovih pesmi, ki zahtevajo zbratost, občasno motila mimoidoča vozila.

Mch

Svetnik SSK Igor Švab obžaluje odločitev Občine Trst

Ob spornem predavanju, ki bo 21. februarja v dvorani Tessitori, je zgrožen tudi občinski svetnik SSK Igor Švab, ki nam je povedal, da žal pri tem svetniki nimajo dosti vpliva, saj so odločitve za razna sodelovanja v pristojnosti kabineta župana oz. posameznih odborništev. "Dejstvo je, da, ko ponudijo občinsko pokroviteljstvo, bi moral zadevni urad pregledati in biti bolj pazljiv, da ni kaj spornega. Obžalujem, da občina sodeluje pri takih pobudah, ki širijo sovraštvo in ne preučujejo zadev z zgodovinskega in znanstvenega vidika. Pri tem ima delež krivde tudi Dežela FJK, saj je dala na razpolago dvorano Tessitori za posvet, ki je v bistvu politično dejanje, ki hoče prekriti in spremeniti resnico".

GORICA Adriano Sofri v Kulturnem domu

O fašističnem mučencu

Prejšnji teden je Adriano Sofri, znani italijanski aktivist, nekdanji voditelj gibanja Lotta Continua, časnikar in pisatelj, imel v naših krajih več predstavitev svoje knjige, ki nosi naslov *Il martire fascista* (Fašistični mučenec) in je izšla pred nekaj meseci pri palermški založbi Sellerio. V četrtek, 6. februarja, se je večernega srečanja v Kulturnem domu v Gorici udeležila množica, ki je napolnila veliko dvorano. Delo namreč obravnava žalostno stran zgodovine naših krajev. Sofri rad - in tudi lahko - pripoveduje zgodbe, je uvodoma povedal ravnatelj goriške mestne knjižnice Marco Menato, ki se je na odru pogovarjal z gostom. Sam Sofri, ki se je najprej pristrčno zahvalil glavnemu pobudniku srečanja, Renatu Fiorelliju, in organizacijskemu odboru "Comitato accoglienza culturale", je razložil, da gre za knjigo, ki je bila zanj posebno boleča, saj obravnava tragično in surealno "pozabljeno" zgodbo o mladem fašističnem učitelju Francescu Sottosantiju, po rodu iz kraja Piazza Armerina na Siciliji, ki sta ga 4. oktobra 1930 - slab mesec po prvem tržaškem procesu in ustrelitvi bazoviških junakov - v Vrhpolju umorila dva slovenska antifašista. To pa sta storila zato, ker naj bi bil učitelj - goreč izvajalec raznarodovalne politike - do slovenskih otrok nasilen in tistim, ki je "zbežala" kakšna

slovenska beseda, naj bi pljuval v usta. Po pripovedovanju ljudi naj bi bil, kar je še bolj groteskno, celo jetičen. Za zgodbo je Sofri izvedel, ko je imel opraviti s pokolom na milanskem Trgu Fontana; tako je izvedel za Nina Sottosantija, enega izmed sinov ubitega učitelja, ki ga je fašistični režim spremenil v mučenca.

Pa tudi avtorjeva mati, po rodu tržaška Italijanka, ki je bila leta 1930 stara 20 let in je poučevala v slovenskih šolah na Krasu, je v svojih spominih omenila velik vtis, ki ga je med ljudmi povzročil umor kolege. V resnici, je povedal Sofri, sta antifašista zgrešila osebo; učitelj, ki je pljuval otrokom v usta, je bil Francesco brat Ugo, ki pa skoraj gotovo ni bil jetičen. "Pljuvanje je znamenje poniževanja in zaničevanja", je še dejal. Šlo je za pretirano gorečnost, neznosen bes. In vendar se zaveda,

da je s svojo knjigo povzročil trpljenje Sottosantijevim potomcem. "Mislilim, da me sovražijo". Gost je med drugim povedal, da je kot otrok znal nekaj slovenščine. Dveh izmed prvih stavkov se je naučil na openskem tramvaju, kjer je pisalo: "Prepovedano je kaditi. Prepovedano je pljuvati". V otroških letih se je rad potepal po Krasu, "zame je bil velik privilegij rasti ob slovenskih otrocih". V prvi svetovni vojni je v Posočju in na Krasu umrlo okrog 50 tisoč Sicilijancev. Prav tako kot slovenski antifašisti so se borili za zemljo. "Nezaslišana tragedija"! Lepo bi bilo, ko bi se ljudje iz naših krajev in prebivalci Piazze Armerine srečali, je še povedal Sofri, ki je prejšnji teden z velikim navdušenjem čakal na podoben večer v Vrhpolju 12. februarja, kjer, je dejal, upa, da bo izvedel še kaj novega.

DD

GORICA Združenje cerkvenih pevskih zborov: projekt Note za jezik

Z glasbo in petjem za jezik!

Projekt *Note za jezik* je pri goriškem Združenju cerkvenih pevskih zborov nastal iz potrebe po utrjevanju osnov slovenskega jezika, ki je v zamejskem prostoru vse bolj obubožan in pomanjkljiv. Nastal je torej kot pomoček pri poučevanju oz. utrjevanju osnov slovenskega jezika - z večplastnim in strukturiranim pristopom - preko glasbe in petja. Projekt upošteva različna okolja (šola, društva, družina); specifični pristop (glasba in petje), ki ni šolski, dosega tudi čustveno sfero. Predvsem pa je pomembno, da obravnava najbolj kočljivo obdobje formiranja jezikovnih sposobnosti posameznika, obdobje od 3. do 13. leta starosti. V prvi fazi so pri ZCPZ raziskovali podatke, da bi sestavili sliko stanja slovenskega jezika med otroki in mladino, nato so pripravili seznam izhodišč za nadaljnje delo. Sklenili so partnerstvo s Slovenskim raziskovalnim inštitutom (SLORI), z društvom PRAE S. r. l. - DZP d. o. o., saj Primorski dnevnik večkrat objavlja posege strokovnjakov na tem področju. Elektronski arhiv časnika pa žal ni bil zlahka dosegljiv, ker so prenavljali sistem arhiviranja, zato so se osredotočili le na študije SLORI-ja. Vzporedno so postavili tri delovne skupine, ki so sestavile predloge, kako bi izboljšali stanje poznavanja slovenskega jezika in ki so jih nato uporabili pri pripravi pesmi na podlagi jezikovnih/slovnicih tematik. Prva delovna skupina je analizirala poznavanje slovenskega jezika med otroki, ki obiskujejo vrtec; sestavljale so jo štiri vzgojiteljice (Verena Cevdek, Nadia Kovic, Karen Ulian in Rossana Vescovi) iz vrtcev, ki spadajo v

večstopenjske šole, ki so podpisale pogodbo za sodelovanje z ZCPZ. Drugo delovno skupino, ki je sledila starostnemu obdobju osnovne šole, so sestavljale Egle Frandolic, Martina Hlede, Lucia Lavrenčič in Barbara Ru-

stia. Tretjo delovno skupino, ki je bila zadolžena za pripravo tematskih sklopov za mladino nižje srednje šole, je sestavljala profesorica slovenščine na srednji šoli Ivan Trinko v Gorici Slavica Radinja, pomoč ji je nudila profesorica glasbe in petja Neda Sancin. Na podlagi tematskih sklopov, ki so jih sestavile tri delovne skupine, so nastale nove pesmi (večji del jih je napisala pesnica Jelena Isak Kres, poleg nje še Nataša Konc Lorenzutti, Rita Cej in Verena Cevdek). Uglasbili so jih zamejska skladatelja Patrick Quaggiato in Walter Lo Nigro ter Bojan Glavina, Tadeja Vulc, Ana Celin Lenarčič in Andrej Makor. Pesmi so objavljene v treh notnih zbirkah, ki jih bodo prejele vse knjižnice in večstopenjske šole iz Tržaške, Goriške in Videmske, pa tudi ustanove in društva, ki se ukvarjajo s petjem in poučevanjem slovenskega jezika v Italiji, Sloveniji in Avstriji. Skupno so izdali tisoč izvodov (300 za prvo stopnjo, 400 za drugo in še 300 za tretjo). Vsebine treh publikacij bodo postopoma vlagali tudi na spletno stran ZCPZ. Javnost je bila s projektom prvič seznanjena 8. decembra 2019 na Mali Cecilijanki. Drugo predstavitev projekta, ki ga je finančno podprla Dežela FJK na osnovi d. z. 26/2007 (prispevala je 25.000 evrov, 2.000 pa je dodalo ZCPZ; skupna vrednost projekta je torej 27.000 evrov), so izpeljali 23. decembra za medije. Notne zbirke bodo v kratkem predstavili tudi po šolah.

Špeter / Dan slovenske kulture

Gariupove basni in likovne delavnice z goriškimi umetniki

Antada je naslov zbirke basni priljubljenega kulturnega delavca Renza Gariupa, ki ga je lani od Benečije odtrgala prezgodnja smrt. Antada ... so se učenci dvojezične šole Pavel Petrič iz Špetra zbrali na dnevu slovenske kulture, da bi s pesmijo, gledališčem in plesom proslavili njegov spomin in se mu oddolžili za dolgoletni trud in delo. Proslava je potekala 7. februarja 2020 v Večnamenski dvorani v Špetru; občinstvo jo je napolnilo do zadnjega kotička. Kot je v pozdravnem nagovoru povedal ravnatelj večstopenjske dvojezične šole Davide Klodič, je bil Renzo Gariup vedno prisoten na številnih prireditvah, Benečiji pa je dal res mnogo. Dobro je poznal domače tradicije, bil je igralec, znal je pisati, znal je sodelovati, pomagati, veliko pa je delal tudi na dvojezični šoli. Davide Klodič je poudaril, da je letošnja Prešernova proslava v majhnem podobna tistim, ki jih prirejajo vsako leto v Kranju, kjer je Prešeren živel, saj je res raznolika in vsestranska, v njej pa nastopajo čisto vse skupine, ki delujejo na dvojezični šoli. Praznovanje se je začelo že zjutraj z likovno delavnico, na katero je likovni mentor David Faganel povabil sedem umetnikov z Goriškega, ki so za

učence pripravili likovne delavnice in otrokom pomagali pri slikanju. Ustvarjalno srečanje se je pričelo s pozdravom ravnatelja Davida Klodiča, ki se je zbranim pristrčno zahvalil za sodelovanje in poudaril pomen, ki ga ima za vse Slovence praznik kulture. Sledila je glasbena točka, nato pa je prof. Faganel predstavil goste in njihovo umetniško ustvarjanje. Dan se

je nadaljeval v prijetnem in sproščnem vzdušju; dijaki so se razdelili po delavnicah in ustvarjali pod mentorstvom posameznih umetnikov. V ospredje so ti postavili predvsem pomen in lepoto domače pokra-

jine in njene arhitekture. Jože Cej je prikazal risanje v perspektivi in odkrivanje tretje dimenzije, Andrej Kosič se je posvetil akvarelu in krajinski tematiki, Hijacint Iussa se je osredinil na mešano tehniko in prepu-

stil izbiro teme dijakom, Vladimir Klanjšček je v mešani tehniki prikazal naravo in igrače. David Faganel je otrokom razkrival domače kraje, arhitekturo in pokrajine v mešani tehniki, Franko Žerjal je izbral tempero in akvarele za svoje likovne izdelke, Roberto Faganel pa je v tehniki akvarela prikazal skrivnosti upodabljanja gričev in vinogradov. Zares lep in ustvarjalen dan se je zapisal v spomin prisotnih in med seboj povezal različne generacije v imenu umetnosti in kulture. Uvodni nastop večerne prireditve so izvedli najmlajši, učenci prvega razreda, z Gariupovo basnijo o volku in psu *Stari pas*, letošnja proslava je namreč nosila naslov *Mi, ki smo malo živili...*, pa so nastopili otroci iz gledališče delavnice. Vodi jo Matej Pintar. Občinstvu so se v drugem delu programa predstavili malčki, ki pod mentorstvom Beneške folklorne skupine Živanit ter požrtvovalne Claudie Salamant in Daniele Lauretig vadijo narodne ples. Pod vodstvom Davida Tomasetiga je zapel Šolski mladinski zbor. Proslava se je končala z nastopom otroškega pevskega zbora Mali Lujerji ter zbora Fajnabanda. Tega sestavljajo tako nekdanji učenci kot starši in učitelji na dvojezični šoli.

SP DF

Goriški vrtljak / Abonma Mali polžek

Radovedni, vedoželjni netopir Kazimir

Prvi so v veliko dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž na predstavo *Goriškega vrtljaka* v novem letu 2020 stopili Mali polžki, otroci iz vrtcev in prvo ter drugošolci goriškega in doberdobskega ravnateljstva večstopenjskih šol, v torek, 14. januarja 2020. Prve vrste so zasedli malčki iz slovenskih občinskih jasli Tika Taka.

Lutkovno gledališče Maribor, ki je znano po svojih zelo skrbno in domiselno pripravljenih predstavah, je malim gledalcem uprizorilo glasbeno-igrano pravljico *Netopir Kazimir*. Nekakšen muzikal za najmlajše s spevno glasbo, ki si jo je lahko zapomniti (avtor Gregor Stermečki), je nastal po literarni predlogi Svetlane Makarovič, povzeti iz njene zbirke *Pravljice iz mačje preje*. Ker je pripoved o netopirju Kazimirju v prozi in prekratka za predstavo, jo je za oder zelo dognano dramatisirala Metka Damjan in jo vsebinsko obogatila s prizori, ki spadajo v druge pravljice iz iste zbirke. Makarovičeva piše tako privlačno in iskriivo, da je uspeh predstave s njenimi pravljicnimi vsebinami že vnaprej zagotovljen. Da pa je uprizoritev zadobila "krila", sta gotovo zaslužna s svojim doprinosom tudi dramaturginja Nina Šorak in režiser Matjaž Latin, ki je premišljeno, tudi z duhovitimi odtenki stkal zgodbo v dovršeno celoto in poudaril določene detajle. Tudi likovno je predstava zelo privlačna. Vse se dogaja na minimalistični sceni, na kateri so večji in manjši stilizirani kapniki, ki se brez velikih težav spremenijo v nagrobnike na pokopališču. V tem prizoru se vleče megla po odru, ki ustvarja pravo mrakobno, skrivnostno pokopališče ozračje. Prav tu med nagrobniki protagonist pravljice, mali radovedni netopir Kazimir, uzre kip angelčka - človeka s krili, kot mu pojasni vrabček, in končno najde odgovor na vprašanje, ki se mu največkrat mota po glavi: kdo pravzaprav je on, mi ali ptič? Tako ugotavlja, da, če je mali človek s peruti človeški angel, je on mišji angel, in poslej razigrano, neo-

"prhuti". Ene miške trdijo, da je ptič, druge pa, da je miš, sicer miši niso nikoli imele peruti! Zaradi tega ga pošljejo k ptičem. Zdolgčaseni sovi mu ostro povesta, da je le navadna miš. Nepotešen ostane do odkritja na pokopališču. Igralci Metka Jurc, Marko Ujc, Maksimilijan Dajčman in gost Gregor Prah so mojstrsko animirali izrazite marionete in lutke na palici, ki vsebujejo svojevrstno karakterizacijo nastopajočih likov, in vsaki seveda dali svojevrsten izraz tudi s spreminjanjem glasu. Še posebno zahtevna je animacija letenja malega nemirnega netopirja. Čudovita, z velikimi očmi sta tudi "pol kostuma" obeh sov, ki jih igralca tako posrečeno oživljata.

Otroci so zvedavo spremljali pravljico, pri kateri je sodelovala vrsta zakulisnih ustvarjalcev z avtorjem likovne podobe Rokom Predinom na čelu. Smeh je v njih spodbudila še posebno kultura Kunigunda (velika marioneta, ki sta jo upravljala kar dva igralca!), ki je predzno spuščala sem pa tja svoje prdce.

Tudi tokrat je pred predstavo Goriškega vrtljaka, abonmajskega programa za otroke, ki ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju SNG Nova Gorica ter ob podpori Dežele FJK in Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, otroke pozdravila Tamara Kosič, vodja otroškega gledališkega abonmajskega programa KCLB, in z njimi osvežila pravila o lepem obnašanju v gledališču. Tudi ti uvodi pripomorejo k temu, da otroci mirno sedijo na svojih sedežih in pozorneje spremljajo odrsko dogajanje, o katerem se v razredu prav gotovo še pogovarjajo, predstava pa jim postane lahko navdih za likovni izdelek.

IK

David Clodig, Roberto Faganel, Franko Žerjal, David Faganel, Andrej Kosič, Vladimir Klanjšček, Hijacint Iussa in Jože Cej.

SLOVENIJA Slovenski kulturni praznik naša vrednota

Pogajanja o rešitvi politične krize še potekajo

Osmega februarja smo praznovali slovenski kulturni praznik, s poudarjanjem veličine in mednarodnih razsežnosti poezije in domoljubja Franceta Prešerna, našega največjega pesnika. Umrli je 8. februarja leta 1849, toda njegova veličina sega v današnji čas in bo Slovencem sijala tudi v prihodnosti. Zgodovinarju dr. Igorju Grdini se je zapisalo, "da je France Prešeren bil pesnik, zaradi katerega je vsakomur vredno znati slovensko".

Osrednja državna proslava slovenskega kulturnega praznika, z zaznamovanjem Franceta Prešerna, je bila tudi letos v hramu kulture, Cankarjevem domu v Ljubljani. Potekala pa je na pretežno formalen in rutinski način, znan iz preteklosti. Kot dokaz žlahtne dediščine našega pesniškega velikana je založba Mladinska knjiga izdala izpopolnjeno knjigo *Poezije Franceta Prešerna*, ki jo bogati 112 umetniških podob naši kulturi in javnosti skoraj neznanega umetnika Valentina Scagnettija. Ob slovenskem kulturnem prazniku je bilo objavljenih več razprav in razmišljanj znanih osebnosti, bodisi o Francetu Prešernu

ali pa o stanju slovenske kulture. Redovnica Emanuela Žerdin je v slovenskem katoliškem tedniku Družina zapisala: "Ker je slovenski narod eden redkih, ki ima svoj kulturni praznik, in če je stal in obstal prav zaradi svoje kulture, bi pričakovali, da se to odraža tudi v poglobljeni duhovnosti našega naroda. Kdo med nami še zna na pamet recitirati Prešernov Krst pri Savici ali, za primerjavo, presunljive besede Ivana Cankarja o Kristusovi rdeči suknji? Če bomo iz naše kulture še naprej izrivali krščanstvo, ki nas je oblikovalo in vzgojilo, bomo izgubili svojo istovetnost (identiteto). In če ne bomo razumeli, da bi lahko kdaj na kakšni kulturni prireditvi tudi kaj zmolili ali se vsaj pohvalili s prekrasnimi deli naše krščanske dediščine, bomo vse bolj potopljeni v samoto in brezizhodnost. In tudi iz naše himne ni bilo potrebno črtati druge kitice iz slovite Prešernove Zdravljice, ki opeva in časti Boga, našo deželo in sinove sloveče (naše slovenske) matere".

K razmišljanjem o slovenskem kulturnem prazniku in pesniku

Francetu Prešernu v njem dodajam ugotovitev gledališkega igralca Iva Bana, ki zatrjuje: "Mislim, da je gonja proti katoliški Cerkvi v naši državi postala neznosna. Nedopustno je, kar delajo. Islam je prav čislán, glede katoliške Cerkve, ki je naša domača, pa si do-

venije, ki živi in deluje v Parizu. V Slovenskem času, ki je časopis za družbo in kulturo in izhaja kot priloga tednika Družina, je vzel v bran pisatelja Petra Handkeja, letošnjega prejemnika Nobelove nagrade za literaturo. Evgen Bavčar zatrjuje, "da Peter Handke

Valentin Scagnetti (1909–2012). France Prešeren

volijo čisto vse".

Morda bo odmeval komentar Evgena Bavčarja, razlagalca, utemeljitelja in neutrudnega branilca slovenske besede, kulture in Slo-

predstavlja slovenski krik v svet, samo pisateljeve omembe, razmisleki, prisposode, čudovite slike slovenskega obstoja, pa bi si zaslužili obsežno knjižno študijo.

Tedanja uprava župana Kukanje, ki je sicer imela precej pomanjkljivosti in se je prav tako znašla pred fenomenom "ponorelih" položnic v zvezi z nepremičninskim davkom IMU, je tudi zaradi tega zaupala upravljanje katastrskih in davčnih storitev zadrugi Rete sociale tributi iz kraja Cazago San Martino (Brescia). Ta je pomagala posodobiti računalniško podatkovno bazo zavezanec in tudi na ta način je zgoraj omenjena uprava ob prenehanju mandata junija leta 2017 za sabo pustila stvari na tem področju dovolj urejene. Vedno v Il Piccolo z dne 22. januarja podžupan in odbornik za davke ter pristojbine izjavlja, da so "izpisi tistih, ki so leta 2014 plačali TARI, izgubljeni". Nekaj dni kasneje pa je občinska uprava v Primorskem dnevniku z dne 28. januarja in v Il Piccolo z naslednjega dne demantirala izgubo izpisov davčnih zavezancev z besedami: "Noben predstavnik uprave ni trdil, da so bili izgubljeni sezname v zvezi s plačevanjem TARI za leto 2014". Nadalje je sporočala, da bi problem lahko nastal zaradi morebitnih netočnosti, ki so jih storili davkoplačevalci pri izpolnjevanju položnic za pristojbino TARI. (Glej Il Piccolo z dne 29. januarja.) Trditve so spet nekoliko nenavadne, saj se precej bi-jejo z dejstvom, da so obrazci F24, s pomočjo katerih se plačuje omenjena pristojbina, vnaprej izpolnjeni in jih takšne pošilja občina davčnim zavezancem ... Ob koncu velja še poudariti, kako se je levosredinska uprava župana Kukanje prav s pomočjo zadruga Rete sociale tributi, ki ji je sedanja uprava na hitro odrekla sodelovanje, podala v pravni boj z nekdanjimi lastniki Sesijskega zaliva s Portopiccolum vred zaradi prenikajočih plačilnih davkov. Če bi tega ne storila, ne bi mogli danes nikakor, res pod nobenim pogojem, razpravljati o davčnih dolgovih, ki jih imajo ali naj bi jih le-ti imeli do Občine Devin Nabrežina.

Zmeraj je omenjal Slovence in Koroško in napisal veliko lepih misli o Krasu, Sloveniji, o našem jeziku, o iskanju lepote slovenske besede, o slovenskih litanijah, slovenskih napisih na Koroškem. V njem sem vedno občudoval neko čudežno slovensko značilnost, ki velikokrat privre na dan nepričakovano, da človeku jemlje dih od lepote. Pri tem pa me boli, da je njegovo več kot zaslužen priznanje, kar je Nobelova nagrada za literaturo, tako revno in provincialno odmevala v moji dragi domovini, Sloveniji, edini deželi, ki sem jo v mladosti videl. Zavedati bi se morali, da je pisateljski samorastnik Peter Handke iz preveč pozabljenih koroških odprl kar nekaj oken na slovensko narodno in kulturno bit, pa čeprav se naš kulturni prostor strašljivo oži, kar zadeva manjšine, duhovno pa tudi v samem osrčju slovenstva".

Ob iskrenem prizadevanju prvih molitvenih dan, na katerem pa udeležba žensk ni bila zaželjena. Večina Slovencev je kritična do novega objekta, eden od razlogov naj bi bil spomin na Turke, ki so v 15. in 16. stoletju napadali naše ozemlje. Kardinal Franc Rodde je slovensko politiko opozoril, "da mora pri presoji džamije upoštevati tudi islamsko pojmovanje novega objekta, po katerem je džamija politično, kulturno, socialno in versko središče".

Marijan Drož

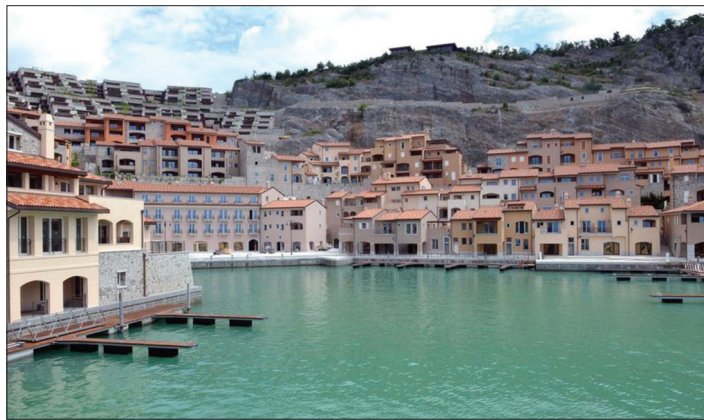
Eden izmed pomembnih dogodkov je prodaja naselja Portopiccolo

O dogajanju v občini Devin Nabrežina

Eden izmed pomembnejših dogodkov, ki so se v zadnjih časih pripetili v Občini Devin Nabrežina, je bil gotovo prodaja turističnega naselja Portopiccolo in drugih nepremičnin v Sesijskem zalivu ameriškemu investicijskemu skladu HIG Capital. V zvezi s tem je Primorski dnevnik z dne 16. januarja 2020 objavil krajši intervju z Walterjem Pertotom, podžupanom ter odbornikom za davke in pristojbine naše občine. V njem je med drugim zatrdil, da desnosredinska uprava, kateri pripada, ne bo odpisala dolgov v zvezi z davčnimi obveznostmi, ki jih imajo prejšnji lastniki do same Občine Devin Nabrežina. Te obveznosti obstajajo in jih velja poskusiti izterjati, saj v zvezi s tem potekajo med nekdanjimi lastniki Portopiccola in samo občino nekatere obravnave na davčnih sodiščih, to je v pokrajinski in deželni komisiji. Da te obveznosti obstajajo in da potekajo obravnave na omenjenih davčnih sodiščih, je potrdila Daniela Pallotta, sedanja županja Občine Devin Nabrežina, v zapisu, ki je bil objavljen na Facebooku 26. januarja 2020.

Toda te trditve so nekoliko drugačne od izjav, ki jih je podžupan Pertot izrekel na seji občinskega sveta 28. novembra 2018 in o katerih je naslednjega dne poročal dnevnik Il Piccolo. Tedaj je med drugim zatrdil, da je nemogoče izterjati davčni dolg, ki ga je imel do občine Zaprti nepremičninski sklad Rilke, lastnik nepremičnin v Sesijskem zalivu in Portopiccolum. Sklad je bil tedaj že razpuščen in družba Serenissima SGR, ki ga je ustanovila in tako upravljala omenjene nepremičnine, se je obrnila v zvezi z davčnim

sporom z Občino Devin Nabrežina na Ministrstvo za ekonomijo in finance. V odgovor je prejela pismo, v katerem je bilo izraženo mnenje, naj bi sama ne bi bila dolžna plačati davčnih dolgov nekdanjega sklada Rilke. Dolg bi morali pravzaprav poravnati nekdanji člani sklada, je tedaj po pisanju Il Piccola izjavil Pertot, ki je tudi menil, da bi bilo zato dolgovano vsoto nemogoče do-

biti tudi ob morebitni za občino ugodni razsodbi deželne davčne komisije. V intervjuju za Primorski dnevnik Pertot spet omenja upravo župana Kukanje, ker ni mogoče navesti višine skupnega zneska, ki naj bi jo dolgovali občini nekdanji lastniki in upravitelji Portopiccola ter Sesijskega zaliva zaradi neplačanih davkov tudi zato, ker "eno so zneski, ki jih prejšnja uprava ni zaračunala, drugo pa je to, kar se zdaj dogaja v davčnih komisijah". Na podlagi intervjuja ni mogoče razumeti, kateri bi bili ti nezaračunani zneski. Res pa je, da se vrednost davčnega dolga prejšnjih lastnikov Sesijskega zaliva in Portopiccola spreminja. Pokrajinska davčna komisija je v

dveh razsodbah v korist občine leta 2016 upoštevala vrednost gradbenih zemljišč v Sesijskem zalivu tako, kot je bila ta vknjižena leta 2010, in sicer v višini 82.828.000 evrov. Toda v razsodbi št. 142 iz lanskega junija, ki je bila neugodna za občino (zato je sicer ta vložila priziv nanjo), je bila vrednost istih zemljišč ocenjena na 34.546.000 evrov. Jasno je, da je višina nepremičnin-

skega davka ICI-IMU odvisna od vrednosti samih nepremičnin. Vsekakor je zadnje cenitev predstavila pokrajinski davčni komisiji že omenjena Serenissima SGR, ena izmed strank v sporu, in komisija jo je kljub razsodbama iz leta 2016 osvojila. Zakaj se je to zgodilo, ni podpisane prav jasno, čeprav razlika znaša skoraj 50 milijonov evrov. Morda bi bilo bolje, tudi zaradi teh dogodkov, ne sklicevati se na ravnanje prejšnje uprave, kadar se kakšna stvar ponesreči. Tega ni bilo npr. treba početi v zvezi s položnicami za davek na smeti TARI iz leta 2014, ki jih je več kot sto davčnih zavezancev nedavno ponovno prejelo na dom. (Glej Il Piccolo z dne 22. januarja 2020.)

SD Sončnica / Predavanja 2020

Predavanja bodo v dvorani Franca Močnika v Gorici ob 20. uri

Četrtek, 5. 3. 2020: NADA TRTNIK: Za bolj ljubeči partnerski odnos (razumevanje sebe za večjo kvaliteto medsebojnih odnosov)

Dr. Nada Mirnik Trtnik je zakonska in družinska terapevtka, žena in mati. Ima doktorat in specializacijo iz zakonske in družinske terapije ter je usposobljena imago edukatorka in terapevtka. Psihoterapijo izvaja že več kot 15 let. Vodila je številne delavnice in predavanja za otroke, mladostnike, zakonce in podjetja. O svojem poslanstvu je zapisala, da želi vnašati v odnose več razumevanja in sočutnosti, saj je naša skupna odgovornost, da nadgrajujemo znanja, ki nam pomagajo, da z odprtim srcem sprejemamo sebe in druge. **Četrtek, 12. 3. 2020: ANDREJ PERKO: Reševanje stisk na radikalen in uspešen način**

Andrej Perko je doktor psihologije in specialist kliničnopsihološkega svetovanja. Dolga leta je bil koterapevt in sodelavec dr. Janeza Ruglja, zdaj pa nadaljuje njegovo delo. Že več kot dvajset let vodi terapevtske skupine ljudi s težavami in stiskami po modificirani Rugljevi socialno - andragoški metodi. Svoja spoznanja je objavil v mnogih strokovnih člankih in knjigah Samopodoba ljudi v stiski, Družina na križpotju, Otroci alkoholikov in tiranov, Pijan od življenja idr.

Petek, 20. 3. 2020: SARA JEREČIĆ: Kakovostni odnosi med otroki in starši za prijetno počutje v družini

Dr. Sara Jerečić je specialistka zakonske in družinske terapije in strokovna direktorica Družinskega instituta Bližina, kjer izvaja klinično terapevtsko delo s posamezniki, pari, družinami in otroki. Predava na magistrskem programu Zakonski in družinski študiji ter podiplomskem programu izpopolnjevanja Zakonska in družinska terapija. V soavtorstvu je izdala knjigo Bližina osrečuje, ki govori o hrepenenju zakoncev, staršev in najstnikov po naklonjeni bližini ter hkrati razkriva, zakaj smo kljub temu hrepenenju pogosto osamljeni in žalostni.

Četrtek, 26. 3. 2020: SANJA LONČAR: Kako v življenju do več energije

Sanja Lončar že od leta 2005 vodi največje slovensko nevladno gibanje – projekt Skupaj za zdravje človeka in narave, ki raziskuje številne naravne rešitve za težave, s katerimi se človek danes srečuje. V tem času je kot avtorica ali soavtorica ustvarila že več kot 20 knjižnih uspešnic, med katerimi so tudi Naravne rešitve za bolečine, Kako ohraniti možgane, Ščepec rešitve, Ščepec vedenja idr. Sanja Lončar vodi seminarje in predava za strokovno in širšo javnost v Sloveniji, Avstriji, Nemčiji in na Hrvaškem. Ureja glasilo projekta Skupaj za zdravje človeka in narave in spletni portal Zazdravje. net.

ab

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (71)

V starih časih so bile zime zelo hude. V hišah niso poznali centralne kurjave, kot jo imamo danes, tudi obleke in obuvala niso branili pred ostrimi zobmi mraza, ljudje so si pomagali, kot so mogli. Podnevi so se stiskali v kuhinji, ob "špargertu", zvečer se zbirali v štalah, kjer je bila živina odlično sredstvo za gretje: možje so popravljali orodje, ženske so šivale ali pletle rokavice, nogavice in šale iz domače volne. Ob delu in klepetu, druženju z domačimi in sosedmi so bili večeri prijetni, lepi, topli, ponoči pa so družinski člani spali skupaj, eden zraven drugega v isti postelji, pokriti s starimi, grobimi vojaškimi volnenimi "plahtami" in težkimi kovtrji, pa še "kapot" - plašč so razširili na vrh visoke gore pogrinjal. Nekateri so si v posteljo nesli tudi vročo opeko, ki so jo segreli v "špargertu" in zavili v blago. Zakuriti ogenj je bilo prvo jutranje opravilo

vsake gospodinje, kuhinja pa je bila zborna mesto gospodinjstva, kjer so se ob pripravljanju jedi, obedih in drugih vsakodnevnih poslih zbirali stanovanke hiše. Nekoč je bil obed pravi obred, združen z molitvijo, pri katerem se je zbrala cela družina in v kuhinji je kraljevalo odprto ognjišče, zidano ali iz zbite zemlje, ob katerem so delali, jedli, molili in spali. Nekoč so varčevali s svečami, tako je bil ogenj v večernih urah namenjen tudi razsvetljavanju. Na prostornih nižjih ognjiščih so ljudje sedeli na pručkah, stolčkih in na samem robu ognjišča. Nekateri so se gledi tudi ob veliki krušni peči, ki je večkrat iz kuhinje segala v drugi prostor in v kateri so pekli kruh, kasneje pa so si ljudje priskrbeli "špargert" - štedilnik na drva. Nenesli so drva, "špičke", "jeriče" - storže, žagovino - dobro so jo stisnili, v sredini pa pustili luknjo in zanetili. Sežigali so tudi posušeno rožje, ki je ostalo od obrezavanja trt, v "špargertu" so dali celo dolge "kouce", lese ne kole za vinograde - en konec je počasi gorel, drugi je bil položen na stolček pred odprtimi vratci "špargerta". Na vročo "plako" špargerta so dali olupke pomaranč, tako da je prijeten vonj po agrumih preplaval prostor, paziti pa je bilo treba, da se niso sežgali - v tem primeru je hudo smrdelo. Kurili so lesene odrezke, ki so jih kupovali v tovarnah pohištva, premog, celo kroglice, ki so jih poleti izdelovali iz časopisov - papir so namočili, iz njega oblikovali kroglice in jih sušili na soncu. V "špargertu" je bil vgrajen kotel, v katerem je bila vedno vroča voda na razpolago za kuhanje in umivanje; vodo so gospodije iz kotla jemale s podolgovato kovinsko zajemalko, "šjiferco" ali "krcutom". Pepel, ki je nastal z gorjenjem, so uporabljali kot gnojilo in za pranje perila, oglje za gretje likalnika. Tudi pečica je bila v špargertu; ko ni bila prevročna, so ljudje radi sedli na stolček in vanjo vtaknili premražene noge. Zeblo je, še posebno ponoči, saj je bilo v kuhinji

prijetno, v ostalih sobah pa so se pozimi na okenskih šipah ustvarjale ledene rože in veter je skozi špranje v zidovih premikal zaveso. V vipavski vasi Ustje je moja nona pritrjevala na okna težke odeje, stare, obrabljene "kamižole" pa je zrezala na koščke in jih uporabila kot polnilo za "kovtre". Imela je čudovit "špargert". Mama se spominja, da je bil zidan iz opeke, nono pa ga je prebarval z zelenkasto oljno barvo. Bil je velik, na vrhu je imel vgrajeno "plako", litoželezno ploščo s tremi odprtinami različnih velikosti in s koncentričnimi obroči, "rinkami", ki jih je bilo mogoče sneti in prilagoditi različnim velikostim posode; le-to je nona za kuho vstavila v odprtino. "Po špargertu se vidi, če je gospodinja pridna" - "plaka" mora biti vedno čista, in tista moje none je bila brezmadežna! Tudi železni okvir

"špargerta" je bil kot nov, zanj sta skrbeli mama in teta, ki sta ga od časa do časa, ko je bil "špargert" hladen, očistili z brusnim papirjem. Ogenj so zanetili s stariimi časopisi, ki jih je nona kupovala v trafiki v Ajdovščini, kurili so z odpadnimi lesenimi koščki, ki so jih kupili v tovarni pohištva Lipa, in drvini, ki jih je nono žagal v gozdu svojega bratranca iz velike, bogate kmečke družine. Nad "špargertom" je nategnil daljše "drate", na katerih so se sušile plenice in druga oblačila, na kaminu so se "peglati robci". Nona je vaškemu obrtniku naročila v "špargert" vgraditi večji kotel, tako da so imeli pozimi vedno na razpolago večjo količino tople vode. Otroke je umivala v plastični kadi kar v kuhinji. Pozimi je bilo prijetno, saj je bila voda toplejša kot v poletnih mesecih, ko so jo gledi na soncu, večkrat pa so uporabljali kar mrzlo - "če se umiješ s toplo vodo, ti bo mraz, če pa se z mrzlo, ti bo potem toplo" - so modrovali starejši ljudje, ne da bi to kaj tolažilo premražene otročičke.

Na "plaki" so zjutraj pekli polento: mrzlo so jo zrezali na tanke rezine in jo na vroči površini popekli, da je nastala hrustljava skorjica - lomili so jo in jedli z mlekom ali kavo, kako čudovito je dišalo! V "špargertovi" pečici so tudi pekli jedi. Spominjam se, kako si je nono na Poljanah v aluminijasti kozički pekel jabolka, tudi kakšno češpljo je dal zraven. Vsakič nam jih je ponujal, "ne veš, kaku su zdrave", je poudarjal, nam otrokom pa niso bile pogodu, saj so bila pač "samo jabolka", nič posebnega. Pred kratkim pa mi je starejša gospa pripovedovala, kako jih je ona pripravljala - njen recept za pečena jabolka je bil nekoliko bolj privlačen.

PEČENA JABOLKA

Sestavine:

4 jabolka, 2 oreha, 40 g rozin, 4 žličke sladkorja, oreh masla.

Priprava:

Dobro operemo, obrišemo in očistimo 4 lepa jabolka in jih zložimo v posodo, primerno za pečenje. Drobno zmečkana oreha zmešamo z rozinami in s to zmesjo napolnimo sredino vsakega jabolka. Na vrh potresemo malo sladkorja in damo košček masla. Dno posode pokrijemo z malo vode in pečemo v vroči pečici približno pol ure. Pustimo, da se nekoliko ohladijo, potresemo s sladkorjem in serviramo.

Lavričeva knjižnica v Vipavi / Gostji Alenka Rebula in Josipa Prebeg

Kako naj si načrtujemo življenje v novem letu

V Lavričevi knjižnici v Vipavi so v sredo, 29. januarja, pripravili dogodek posebne vrste: srečanje s strokovnjakinjo na področju psihologije, Alenko Rebula Tuta, in s sodelavko ter strokovnjakinjo na področju odnosov, Josipo Prebeg. Naslov predavanja je bil *Kako vzeti v roke svoje leto*. Novemu letu se je treba posvetiti, da bi v njem uresničili želje in cilje, pravita avtorici. Alenka Rebula Tuta je govorila o negi vsakdanjosti in lepoti odločanja, Josipa Prebeg pa o svojem spoznanju in odkrivanju notranjega miru. V uvodu je Rebulova voščila prisotnim, da bi bilo življenje v novem letu vse bolj po osebni meri in ne tako, kot hočejo drugi. Vsak želi najti prostor in srečo v samem sebi, istočasno pa ostati povezan z drugimi v dobrih odnosih. Vsaka naša vloga je pogojena od komplementarne vloge drugega. Uskladiti ti dve nujni potrebi ni lahko. Ob novem letu se večkrat prepuščamo sanjam, da bo prihodnost boljša; radi razmišljamo o tem, kaj bi želeli in pričakovali. To je tudi dobro, ker moramo najprej fantazirati in sanjati o tem, kar res hočemo, in o možnih drugih novih poteh. Brez tega ne gre. Naučili so nas, da iščemo partnerja, prijatelja, s katerim se radi pogovarjamo in mu z lahkoto zaupamo, kar nas tare in kar ne gre z nami, ker v bistvu tega ne moremo sami prenašati. Nismo pa pripravljeni storiti več za to, da se sami spremenimo. Sploh smo ljudje taki, da imamo pri marsikateri stvari, ki zahteva napor, dvojne občutke: hkrati nas privlačuje in odbija. Večkrat se tudi čustveno zapremo pred stvarnim življenjem in se na poti ustavimo pri kakšni "omami", ker je to manj naporno. Lepo

pa bi bilo, da bi si take občutke priznali in nato poprijeli za delo. Vsi imamo cilje, ideale, a ne vemo, kako realno priti do njih. Mogoče sta bolj kot cilj pomembna pristop in čas, ki ga uporabljamo, da pridemo do tega cilja. Premalo premišljeno in odgovorno hodimo do cilja. Ne smemo podcenjevati začetnih korakov. Cilji so misli, ki se rojevajo v glavi, a te nas ne privedejo daleč, če ne vključimo tudi našega telesa, našega čutenja v to, kar so si možgani zamislili. Večkrat imamo ob začetku jasn cilj, vendar se

sti se pogosto pojavljajo v odnosih s sosedi, večkrat naletimo na koga, ki nas opehari, ker smo mu preveč zaupali, včasih smo opeharjeni, ker premalo zaupamo. To ne pomeni, da ne smemo zaupati v ljudi. Problem je le v tem, da ne vemo, komu in kaj naj zaupamo. Včasih vlagamo čim manj napa, hoteli pa bi imeti takojšnje rezultate. Tu je na delu še en mehanizem: naše srce oziroma naše čutenje je nekaj zelo poštenega in pride na pomoč, kadar začuti, da naše "pravo bitje" stoji za tem, kar smo si želeli. Če ne začutim ljubezni, pripravljenosti in zmožnosti veliko vložiti v svojo željo, se v mojem življenju ne bo nič premaknilo.

Josipa Prebeg je med drugim predstavila knjigo, ki sta jo napisali obe predavateljici z naslovom *Z živim korakom in v veri vase... v novo leto*. To je knjiga, s katero vsakdo lahko spremlja sebe skozi celo leto in lahko ob njej spozna tisto, čemur želi dati prostor. Vsi smo razpeti med individualnim, notranjim, in kolektivnim življenjem, tj. med odnosom, ki ga imamo z okolico in drugimi. Pomembno je, da se od časa do časa vrnemo v svoj individualni svet in da ne zaidemo. Najti moramo prostor notranjemu svetu. Vse to se moramo ponovno naučiti, saj smo to v današnji družbi izgubili. Komunikacija v našem globalnem svetu, kot nova oblika produkcije, strogo odpravlja kakršno koli razdaljo. V današnji hiperkomunikaciji se vse meša z vsem. Meje med znotraj in zunaj so tudi vse bolj prepustne. Današnji transparentnost in komunikacija nas prikrajsata za kakršno koli obrambo našega notranjega življenja.

Karlo Nanut

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (278)

Kako krepimo oči v naturopatski optiki

Ko so me vprašali, naj pišem o problematiki oči v naturopatiji, sem pomislila, joj, ko bi bile samo oči! Naturopat ve, da je simptom samo odraz notranjega neravnovesja v telesu. Po kitajski tradicionalni medicini pravimo, da "slišimo" z ledvicami, "vidimo" z jetri. Pa je vedno tako? Niti ne.

Poznamo veliko različnih boleznih oči, vnetnih stanj in veliko težav, ki nimajo diagnoze.

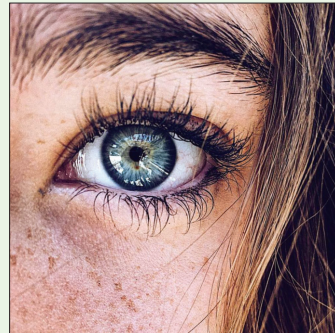
No, pa pogledjmo malo bolj podrobno. Najprej bom izhajala iz 10-letnih delovnih izkušenj. Nazadnje sem obravnavala primer uveitisa - vnetja srednje očesne ovojnice. Tržačanka srednjih let je prišla na naturopatski pregled, rekoč, da trpi za hudim uveitisom. Jemala je kortizon peroralno in v mazilu

za oko, pa še cel kup drugih zdravil. Ko sem jo pregledovala, sem opazila, da je polna sluzi in da nepravilno presnavlja sladkor. Popoldan je bila utrujena, trebuh se ji je napol po obroku, predvsem po kosilu, bila je brez energije. Ponoči se je veliko znojila. Vse to, ki sicer ni bolezensko stanje, jo je motilo, ji je jemalo

energijo, samo zato, ker je nepravilno presnavljala sladkor. To pomeni, da je bilo njeno telo stalno vneto, živčno, jezno. Tako se je zaradi nepotrpežljivosti in utrujenosti v 10 letih zredila za 15 kg.

Gospa je imela res hude težave z uveitisom, tako da je šla celo do specialista v Milan, ki pa ji je dodal samo nekaj zdravil, vendar se stanje ni znatno izboljšalo.

Dala sem ji naturopatski nasvet o hrani, ki

razkisa telo, svetovala sem ji vaje za oči in ustrezno integracijo. V dveh mesecih je shujšala za 12 kg, telo in oko je pravilno hranila in seveda odpravila vsa zdravila, napenjanje je minilo, bolečine očesa tudi. Kortizona ne jemlje več. Naučila se je, kako obvladati svoje telo, kako ga upravljati s hrano in vajami, da ne bi se v telesu spet pojavila vnetja.

Kaj se dogaja danes? Domovi za ostarele so polni bolnih ljudi, ki uživajo polno tablet. Ti domovi so postali bolnišnice, ljudje se starajo, dolžina življenja se je podaljšala, kakovost življenja pa ne. Povprečen starostnik živi v revščini, jemlje po 9 tablet dnevno, da seveda služi, kdo že?

/ dalje

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskovnikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 11. februarja 2020, ob 13. uri

Včasih je ne znamo ceniti ...

Beseda

Menda se je začelo v osnovni šoli. To, da smo se učili na pamet Prešernovih pesmi in da smo potem nastopali na krajših prireditvah, ki smo jih tedaj, minilo je namreč petdeset let, imenovali Prešernove proslave. Pojem "dan kulture" je nastal veliko pozneje, ko sem bila že odrasla in je tudi moje razumevanje tega našega največjega in menda najlepšega slovenskega praznika postalo bolj celostno, bolj popolno.

Slovenci smo menda edini narod na svetu, ki imamo dela prost dan, posvečen kulturi. In praznujemo ga čisto vsi. Na podeželju, v mestih, na šolah in v domovih za upokojeince, doma in v tujini. To je nekaj lepega. Krasno je pravzaprav. Menda nekaj najlepšega, kar imamo. In na to naše praznovanje kulture sem že od mladih nog ponosna. Od tedaj namreč, ko sem nosila tista nerodna krilca, ki mi jih je šivala mama, in sem si obuvala črne, lakaste čevlje posebej za to priložnost. In sem stala na šolskem hodniku in ponosno deklamirala pesem o Vrbi, o domači vasi, ki je jaz nisem poznala, ker nisem sploh vedela, na katerem koncu Trsta sem bila rojena. Morda mi je bila prav zato poezija o Vrbi pisana na kožo in sem v tistih poznejših najstniških večerih, ko sem bila žalostna in nemirna, prebirala še tisto lepo Prešernovo pesem *Kam*?

Dan kulture praznujem še danes, ko se mož, ki je sicer Italijan, iz leta v leto čudi, kako posebni smo mi Slovenci, da namenjamo

dan kulturi, in kako je to pravzaprav lepo. Edinstveno, pravzaprav. Vsakič, ko to poslušam in gledam ljudi, ki se v februarju zbirajo po dvoranh in pred odri, s ponosom pomislim, da sem pravzaprav srečna, da sem Slovenka. Pripadam narodu, za katerega je kultura vredna prazničnega dne.

O tem, kaj je kultura, v teh dneh veliko razmišljamo. Prijatelj in beneški kulturni delavec je dejal, da zaobjema kultura vse načine izražanja. Besedo, sliko, glasbo. Vsak najde svojo pot do izpovedi.

Res je načinov izražanja veliko. Izražanja ... Ampak izražanje česa? Kaj je vendar to, kar daje mo na papir, kar zlivamo v note, kar se spaja z barvami.

Lepota. Ko ustvarjamo, rojevamo lepoto. Vem, da je kultura največkrat iskanje lepote. Izražanje lepote, ki prekipeva v nas. Ki je je preveč, da bi jo zadržali zase. A lepota je subjektivna. Vsak izmed nas jo pojmuje drugače. Vedno. Ali skoraj vedno. Kultura je pravzaprav iskanje širše, popolnejše, univerzalne lepote. In večne lepote. Kajti kultura je večna.

Svoboda. Kultura je poveljevanje svobode. Kultura ne mara vezi, ne mara spon, ne mara pravil. Kolikokrat v zgodovini se je skušala politika polastiti kulture. Ji nadeti barve svoje zastave, jo ukleniti v besede suženjstva. A kultura se je vsakič postavila po robu. Narasla je, kot narasejo reka, morje, množica. Uklenjena je postala močnejša. In s svojo lepoto je dajala moč množicam, da

so lahko verjele v svobodo. Kultura je širok pojem, ki gre lahko mimo ozkih meja. In v lepoti združuje tiste, ki jih delijo razhajanja.

Kultura je svoboda, da lahko lepoto ustvarjamo, da gradimo, posredujemo. Kultura pomeni bistvo. Pomeni biti. Biti, obstajati, pa ni samoumevno. Morda je samoumevno za nas, ki sploh ne cenimo tega, da se lahko od rojstva pogovarjamo v jeziku, ki je jezik naše matere, očeta, naših starih staršev. In da potem lahko v tem jeziku pišemo, izražamo svoja čustva, ustvarjamo, se učimo, rasemo, postanemo odrasli subjekti. Vse to je samoumevno za nas, ki nam ta kultura, naša, slovenska kultura, včasih premalo pomeni, ker se nam zdi vse, kar je eksotično lepše, blagozveneče. Ker raje vlačimo po ustih tiste angleške shit, cool in ne vem še kaj kot pa lepe slovenske besede. Sosedova trava je vedno bolj zelena, pravijo Italijani. In tako je na vseh področjih. V prehrani denimo, kjer posegamo po čudežnih hranilih, ki niso nič drugačna od naših, a prihajajo iz Kitajske, Indije, z Indonezije, iz Južne Amerike in jih prodajajo za super hranila. A niso. Naša so enakovredna in celo boljša. Naša so. Pripadajo naši kulturi.

Tega, kar je naše, kar je samoumevno, se naveličamo. Predvsem, ko nam je dano, ko nam je dovoljeno. Ko se nam ni treba za to boriti. Ko ni treba, da se borimo za našo kulturo, za našo besedo, za naš jezik.

Odkar živim v Benečiji, vem, da ni povsod tako. Vem, da sem imela srečo, ko sem se rodila v Trstu, in to v letih, ko tam biti Slovenec ni bilo več tako težko. Tako nemogoče. Kajti v Benečiji je bilo v tistih letih biti Slovenec

nemogoče. Danes pa je še vedno težko. Ne morem si kaj, da ne bi vzljubila teh ljudi, ki ti v svojem narečju spregovorijo šele, ko ti zaupajo, ko postaneš del njih. Slovenska beseda je tu dragocena, dar, dragulj, za katerega se bojijo, da ga boš oskrnil. In ponovno ranil. Da tu lahko proslavljajo Prešerna, ni tako samoumevno, kot je pri nas. Ljudje so se morali za to boriti, prenašati trpljenje, zaničevanje, zatiranje. In strah je ostal. Tisti strah in tisti občutek manjvrednosti, ki se ga ne znebiš kar tako. A slovenska beseda, slovenska kultura sta

preživel. Ljudje ju nosijo v srcih, duši, podzavesti. In ju kot dragoceno dediščino predajajo mladim, ki so veliko bolj samozvestni, trdni, svobodni. Rodili so se v boljših, svetlejših časih. Ravno včeraj, ko smo šli s planinci po teh dolinah, ki so bile zaradi megle še bolj tihe, še bolj samotne in še bolj otožne, kot so sicer, sem razumela. Razumela sem, kakšna dragocenost je kultura, kakšna dragocenost je jezik. Kakšna dragocenost, kakšen dar je lahko ena sama beseda. Megla je prehajala v kaplje, daleč nekje gozdovi, na jugu nižina in

prvi vinogradi, polja in nato spet vinogradi. In razvaline vasi, ki jih ne bo nihče obnavljal. Robida osvaja preteklost. Gozd postaja edini gospodar. To umiranje je slutiti tudi v najbolj sončnih dneh. Ko je megla, je otožnost še bolj otipljiva, pritiska na dušo, teži, mori.

Od nekdaj, s polja, prihaja mož s košaro. Sključen, suhljat, siv kot megla nad dolino. V košari radič. Zimski. Tisti, ki ga imam tako rada. Lepa skupina nas je, ustavi se. Kupila bi, ga nagovorim v italijanščini. Pa saj ne bom prodajal, podarim, vzemi, vzemite, kolikor hočete. Vsi oklevamo. Zastonj nočemo, možakar je radič nabral za prijatelja. Drugič, mu rečem, a ne zastonj. Samo nekdo, ki ni domačin, ki prihaja nekje iz Italije, odpre nahrbtnik in stlači vanj radič. Meni je težko. Slutiti je samoto. In tisto veliko, mehko beneško srce. Drugič se oglasite, popeljem vas po teh poteh, pravi možakar. Še nekaj se pogovarjamo. V italijanščini. Ker se tu neznanici vedno pogovarjajo v italijanščini.

Povem, da moramo naprej. Da nas ostali čakajo. Poslovimo se. Gremo vsak svojo pot. Mož s košaro med vinograde, mi navkreber v hrib. Ko smo že zelo daleč in se obrisi komaj še ločijo od megle in trt, se mož ustavi. Obrne se. In zakriči... NASVIDENJE. Slovenski pozdrav odmeva mimo samote. Mož gleda za nami. Pokončen. Sam. Čaka na odgovor.

Obrnem se. NASVIDENJE ... SREČNO! Zakličem. Možakar še vedno stoji in maha. Nasvidenje, ponovim še enkrat čisto tiho. Ke-po imam v grlu. Ni prvič, ko zasluhim, koliko nekomu pomeni ena sama slovenska beseda.

Suzi Pertot

Dileme nogometnega kluba

Pri Primorju odločajo o usmeritvi za prihodnost

Prejšnji teden je bil na Proseku izredni občni zbor Football Cluba Primorje. Naše nogometno društvo z nadaljšo tradicijo ima v letošnji sezoni prvič člansko ekipo v elitni ligi, najvišjem deželnem tekmovanju. S tem je tudi med slovenskimi v Italiji najvišje postavljena. Deset krogov pred koncem prvenstva pa je bolj ali manj jasno, da rdeče-rumeni ne morejo obdržati kategorije, saj so z zelo mlado postavo na repu lestvice, vsega so zbrali pet točk, kar je odločno premalo za sanje o obstanku. Predsednika Roberta Zuppina, ki je več kot desetletje pravi motor društva, pa bolj kot letošnja sezona skrbi prihodnost kluba. Roko na srce, na čelu uprave je Zuppin že preveč let osamljen, lansko napredovanje z grenko poletno polemiko, ko so s Proseka odšli skoraj vsi igralci zadnjih sezon, pa mu je še dodatno otežilo življenje. Sicer maloštevilnim vaščanom in zgodovinskim sodelavcem je zato na skupščini predstavil možne poti za prihodnost. Poizvedoval je tudi, ali bi se po dvanajstih letih njegovega predsedovanja kdo izpostavil v prvi osebi, vendar kandidatov ni bilo.

Že nekaj mesecev se vneta dogovarja s trebenskim Primorcem o združitvi članskih ekip, ki pa članom Primorja, kot kaže, ne bi bila všeč. Oba kluba sta brez slovenskih igralcev za prvo ekipo in bi skupaj racionalizirala stroške, igrišča ter človeške vire. Drugi

scenarij se je ponudil pred kratkim, in sicer povezovanje s sežanskim Taborom, ki ima ambiciozno člansko ekipo v prvi slovenski ligi, predvsem pa ima mlado in močno društveno strukturo z zelo bogatim mladinskim pogonom. Sežancem pa primanjkuje ustrezne športne infrastrukture, ki bi jo dobili pri Primorju. Na Proseku je namreč v igri upravljanje športnega centra na Rouni in sosednjih – za

načrtov in razmišlja o možnosti snovanja evropskega projekta, s katerim bi na čezmejni kraški relaciji kandidirali za organizacijo nogometne Europeade, evropskega tekmovanja narodnih manjšin 2024. Ravno v letu, ko bo proseški klub slavil stoletnico obstoja.

Še tretja možna rešitev iz sedanjega položaja – ko bi se prvi dve ne uresničili – pa je zgolj skrb za mladinski sektor z morebitno

športno dejavnost zelo ugodnih – zemljišč središča Ervatti ter nekdanjega bezbolskega igrišča. Primorje bi v okviru sodelovanja postalo satelitsko društvo Tabora, ki bi mu lahko odstopil številne nogometaše za razne starostne kategorije. Razdalje so namreč zelo majhne, tako da bi logistika ne predstavljala težave. Zuppin pa je pravi vulkan idej in

člansko ekipo, po možnosti z domačini, v najnižji tretji amaterski ligi. Skratka, labirint ima več izhodov, že prihodnji tedni pa bodo menda pokazali, kaj se obeta Primorju. Kot je povedal predsednik, je osnova oziroma zakon, na katerem je treba graditi, 90 najmlajših nogometašev, ki morajo biti za društvo prioriteta.

HC

Z 8. strani

"Utrjevati je treba ..."

Izjavili ste tudi, da ne moremo sprejeti, da nas predstavljajo kot genociden narod. A ravno to vsako leto znova ponavljajo ob dnevu spomina in ob drugih priložnostih. Ali vas moti, da Ljubljana na to potvarjanje zgodovine ne odreagira?

Seveda me moti, ampak, kaj naj pričakujemo od okolja, ki Slovencev v Italiji in njihovih športnikov ali kulturnikov ne obravnava kot enakopravne člane naroda ali poimenuje slovenske kraje za mejo na primer z Monrupino? Ljubljana še s svojo polpreteklo zgodovino ne more razčistiti! Nima časa ukvarjati se z nami, razen na institucionalni ravni, kar pa je daleč od ljudi. Vprašajte malo po Sloveniji mlade in manj mlade ali vedo, da živijo v Trstu, Gorici ali Čedadu in Ukvah Slovenci...

Rešitev vidite v tem, da bi se Slovenci morali spet zbirati v društvih ne na osnovi strankarsko-ideološke pripadnosti, ampak pod skupnim imenovalcem dela za razvoj skupnosti. Zanimame, ali smo po vašem Slovenci pri iskanju skupnih točk za sodelovanje in pri preseganju strankarsko ideološke delitve na boljšem ali slabšem v primerjavi z minulimi desetletji?

Smo na boljšem, brez dvoma, a ne na dobrem. Ne le v društvi, povsod bi moralo prevladati načelo narodne pri-

padnosti in ta naj združuje. Ključ je v preprosti sintagmi biti Slovenec. Ta je vrh piramide. Pod vrhom pa naj kar ostanejo razlike v pogledih in pričanjih, saj sta drugačnost in različnost sol človeštva.

Že res, da ste govorili na prazniku slovenske kulture, vendar v svojem govoru niste omenili pomena, ki ga za ohranitev in razvoj narodne skupnosti imata gospodarstvo in pa ozemlje. Niste tega storili, ker kot nekateri menite, da zemlja za manjšino ni pomembna, ali iz drugih razlogov?

Zemlja, ozemlje je za vsako skupnost temeljnega pomena. Že naslov kulturnega filma Na svoji zemlji pove vse. Če česa v govorih ne omenjam, še ne pomeni, da ni važno. Govori vendarle niso lonec, v katerega pomešamo vse. Izluščiti je treba nekaj točk, jih razložiti in utemeljiti, sicer bi govorji trajali neprekinjeno nekaj mesecev.

Na letošnjem novoletnem sprejemu SSK je deželni tajnik Gabrovce v svojem govoru med drugim izpostavil, da je poslanstvo slovenske narodne skupnosti utrjevanje in razvijanje obmejnega prostora. Ali soglašate z njim? Kako gledate na razvoj slovenske manjšine?

Rekel bi nekoliko natančneje: utrjevati se in razvijati v obmejnem prostoru in pljuskniti s svojimi vrednostmi in vrednotami navzven. Imamo izjemne talente in izjemne ljudi.

Nehati moramo z razločevanjem na naše in vaše. Mogoče pa nismo vajeni razbirati po kakovosti in vrednotimo le po lastnih simpatijah in izgubljammo uvid objektivnosti. Poudarjati pa bi morali predvsem lastne dosežke in kakovost. Žal se to ne dogaja. Znanje je postavljeno na stranski tir. Tuje znanje in tuje knjige pa na glavnega.

In za konec še vprašanje, ki je tesno povezano z dnevom slovenske kulture. Pred časom ste na predstaviti knjige Bogomile Kravos v tržaškem Narodnem domu spregovorili o vlogi in delovanju SSG. Bi povzeli takratne glavne misli?

Poglejte, SSG je kot vsako gledališče na svetu prostor združevanja in socializacije ne glede na politično, ideološko ali kakršnokoli drugo opredeljenost. Gledališče manjšinske narodne skupnosti nosi poleg umetniškega še dodatno breme, da nudi največ v prvi vrsti pripadnikom te skupnosti in posledično še ostalim. Sicer gledališče, ki hoče biti podobno na primer gledališču Piccolo teatro v Milanu, nima smisla. Vidite, smisel je treba hraniti in odžejati. Smisel SSG je v njegovi ustanovni listini. To je slovensko gledališče, namenjeno slovenskim ljudem. Kot je Rossetti namenjen italijanskim gledalcem, a si predstave ogledam tudi jaz, čeprav brez slovenskih nadnapisov. In nihče me ne vpraša, ali obvladam italijanščino...

Gledališka skupina O'Klapa / Premiera: Lak za sanje

Sanje se lahko uresničijo, če jim damo krila poguma

D ozdevalo se nam je, da mladi člani Gledališke skupine O'Klapa ob desetletnici živahnega delovanja in ob 20-letnici Skupnosti družin Sončnica, pod okriljem katere ustvarjajo, snujejo nekaj posebnega, v našem prostoru do zdaj še ne videnega. A to, kar se je dogajalo na premierni uprizoritvi, na veli-

skrbeli, da je vse potekalo brez vsakršnih zapletov, razen tistih v *Laku za sanje* seveda, pri katerih so se gledalci tudi pošteno nasmejali in odobravajoče ploskali igralcem kar med samimi prizori. Navsezadnje so s tem pogumnim gledališkim podvigom mladi o'klapovci, ki tudi sami doživljajo to, kar se dogaja komedijskim likom

pa jo popolnoma podpira. V lika Tracyjinih staršev sta se kot izkušena igralca zelo posrečeno, duhovito in gibko preobrazila Solange Degenhardt in Robert Cotič. Degenhardtova je publiko pozabavala s spontanostjo in hudomušno "avtoironijo", ki jo je pokazala tudi v plesnih točkah. S Cotičem sta izrisala posebno prisrčen prizor, ki je

stume. To nalogo je imenitno opravila tudi tokrat, saj so bili elegantni kostumi živahnih barv, obogateni z bleščečimi dodatki, pasovi..., zelo premišljeno zasnovani. Posebno skrbno in marljivo so jih sešile seveda čarobne roke doberdobske šivilje, gospe Marije Ferfoglia Ferletič. Gospa Marija je opravila krasno delo. Razkošni ko-

modnega kreatorja Dolce (& Gubana!!!) nastopili Simon Čavdek, Petra Sardoč, Vanja Vogrič, Manuel Persoglia, Desiree Schembri, Patrick Cingerli, Iris Gulin in Lenart Vogrič. Med plesalci je seveda naravnost blestel Alex Devetak, ki si je zamislil slikovite, razgibane koreografije, na tudi izvirno glasbo tria Love Guns s Tržaškega, ki ga sestavljajo odlični člani Niko Trento, Erik Purič in Walter Vodopivec. Z vsem svojim mladostniškim zagonom so energično igrali na kitari in bobne ter enkratno poustvarili ozračje 60. let preteklega stoletja. Ob ritmu rocka niso uživali le mladi gledalci, ampak tudi starejši, ki so bili najstniki prav v prikazanem nekdanjem burnem času, ko se je dogajalo marsikaj in so mladi mislili, da bodo s svojimi protesti, ideali in idejami spremenili svet... Imenitno glasbeno kuliso so v muzikalu, pravem ustvarjalnem vul-

semble. Alessandra Schettino, solopevka in ravnateljica SCGV Emil Komel, ter David Bandelj, pevec in zborovodja, sta pri muzikalu kot strokovna sodelavca za petje in vokalno tehniko opravila zelo pomembno nalogo.

Nova gledališka uspešnica O'Klape je dokaz, česa vsega so zmogli naši mladi, če najdejo pravo motivacijo in če imajo dobro zaledje in trdno oporo ter pomoč pri starejših. Pri muzikalu so namreč sodelovali tudi starši oz. nonoti nastopajočih. Mario Klanjšček in Marjan Vogrič sta poskrbela za izdelavo scene, pri kateri je bilo glavno dogajalno prizorišče televizijski studio, ob straneh, pa tudi po vsem ospredju odra so se ob hitri menjavi premičnih kulis, ki jih je poslikala Karin Vižintin, dogajali prizori v stanovanjih Tracy in Penny, pa še v trgovini oblek. Pri dognani osvetlitvi prizorišča so bili soudeleženi Valerio Komic, Niko Klanjšček, Christian Zavadlav, Patrik Schembri, scensko pomoč sta nudili Mojca Terčič in Noemi Lakovič. Da je tonsko vse potekalo v najlepšem redu, je pazil Jurij Lavrenčič. Za frizure, polne laka, odsliskavajoče pričeske 60. let, je bil zadolžen frizer Aleksij Ferlez. Odgovorni vlogi inšpicienta in šepetanke sta v zakulisju opravili Katja Terčič in Noemi Iacono.

Na koncu, a ne nazadnje naj omenimo dušo vsega tega ogromnega gledališkega zaloga, katerino Ferletič. Kot po navadi je vse svoje moči, izkušnje in predvsem silno navdušenje vložila v še eno krasno uspešno odsko postavitev O'Klape. V tej navdušujoči gledališki uresnitvi, ki ji je finančno podporo

kem odru Kulturnega centra Lojze Bratuž, v nedeljo, 2. februarja 2020, je preseglo vsa naša najsvetlejša pričakovanja, pa skoraj tudi že ljubiteljske ustvarjalne meje. Že znani obrazi, ki so nas razveselili s postavitevjo "družinskega mijauzika" *Obuti maček*, in drugi, ki so se jim pridružili, so nas z blestečo uprizoritvijo novega muzikala, *Lak za sanje*, povzeta po filmu oz. muzikalu *Hairspray*, nadvse preseletili. Vse se je seveda dogajalo strogo v živo: glasba in imenitno zapeti songi med koreografskimi koraki, kar je že samo po sebi podvig! Že ob prvih notah razigrane rock glasbe in prav takšnih plesnih korakih so izvajalci občinstvo potegnili v središče magičnega gledališkega dogajanja. Dinamičnost glasbeno plesno-pevske gledališke predstave, natančno dodelane do najmanjšega detajla, ni popustila niti za trenutek. Obdržala je "vzhičeno" napetost in notranji tempo tudi v igranih prizorih, ki so se imenitno spajali s celotnim, vseskozi razigranim, vrtinčastim dogajanjem na prizorišču, ki ga je mlada režiserka Sanja Vogrič večče in domiselno razpotegnila tudi v dvorano med gledalce, tako da so se še sami znašli v neustavljivem, mladostno zagnanem gledališkem "tornadu". Sanja Vogrič, ki ji domišljije očitno nikoli ne zmanjka in vselej resno pristopa h gledališkemu delu, je s pomočjo Tadeja Pahorja prevedla izviren angleški tekst in ga nato priredila in prirojila po meri nastopajočih. V pravih trenutkih je besedilo, ki ga pestrijo rime, dodala ščepec iskrive domačnosti in se pri tem nabrilo poigravanja tudi s priimki pri nas znanih oseb (v samo igro je dejavno vpleta tudi presenečeno predsednico ZSKP oz. pokrajinsko predsednico SSO in števverjansko županjo Franco Padovan!). S tem je še bolj razplamtela humorne trenutke in s svojo domiselno, sodobno zasnovano režijo, ki izvajalcem ne prepušta predaha, vnovič dokazala, da je njena gledališka iskrica prerasla že v žgoč plamen, ki se samozavešno dviga proti vrhovom umetniškega Parnasa. Že to, da je sprejela ta izredno zahtevni izziv, je vredno stotice s pohvalo, pa tudi to, da je znala za svoje zamisli navdušiti tak velik krog mladih dijakov in študentov, ki so svoje proste urece poštrenovalno in v veseljem podarili gledališki umetnosti, je vredno priznanja vse naše skupnosti. Postaviti na oder tak zapleteni žanr ni lahko niti za poklicna gledališča, kaj šele za ljubiteljska! Zato gre res iskrena pohvala vsem nastopajočim in vsem, ki so v zakulisju po-

(spletanje prijateljskih vezi, prve zaljubljenosti, tekmovalnost, želja po rušenju ustaljenih kalupov, tudi v zvezi z lepoto, in miselnih in stvarnih pregrad med različnimi "stopničkami" na družbeni lestevici, preseganje predsodkov, ne vedno gladki odnosi s starejšimi...) uresničili svoje gledališke sanje. Prav sanje dveh najstnic-prijateljic se zaradi njune vztrajnosti uresničuje. Tracy Turnblad, v prikupno prisrčni, a tudi energični upodo-

bitvi Mile Clapiz, ter Penny Pingelton, ki jo je najprej kot plaho, potem pa kot zmeraj bolj odločno dekle orisala Tina Balta, dosežeta, kar si želita. Tracy in Penny po šoli zmeraj drvita pred televizijski zaslon, da bi videli "resničnostni" šov *Mal Alan*, ki ga omogoča *lak Pad O'Van*. Še sami hrepenita po tem, da bi se prijavili na avdicijo za šov kot plesalki, pa še na lepoto tekmovalstvo za Miss lak Pad O'Van. Kljub temu da jima ambiciozni, vzvišeni in zelo sebični mama in hči, Velma in Amber von Tussle, venomer postavljata polena pod noge, se njune sanje uresničujejo in zaplešeta tudi s plesalcem-lepotcem Linkom Larkinom. V tega se je vživel Manuel Quaggiato. Vanj se do ušes zaljubi Tracy, ki si v mislih že predstavlja poročno slavo z njim. Tracy skuša prizemljiti njeno mama Edna Turnblad, ki si vsakdanji kruh služi z garanjem v pralnici, njen bolj sanjavi oče Willbur

prišel še toliko bolj do izraz ob zaprtjem zastora. Tudi Penny je od sanj o televizijskem nastopu skušala odvrniti njena stroga mama Prudy, ki ji je trde nemške obrise humorno dala Tanja Kuzmin (sicer res mama Tine Balta). V omenjeni, ošabni, domišljavi, samovšečni in samozavestni Velmo in Amber, ki bi bili zmeraj radi prvi, sta se zelo prepričljivo prelevili Daniela Klanjšček, ki je po dolgem času spet stopila na odrske deske, in Kea Vogrič (tudi v resnici mati in hči). Kea je svoje gledališke sposobnosti že jasno pokazala v vlogi obutega mačka, njena mama Daniela pa nas je presenetila s suverenim nastopom, ko je natančno posebila gospodovalno, ukazovalno, pa tudi nepošteno in maščevalno Velmo. Sploh si nismo predstavljali, da je tudi v njej toliko ustvarjalnih klic. Poznali smo jo bolj kot dominico, pikolovsko svetovalko za ko-

stumi so odslikavali dogajalni čas, 60. leta prejšnjega stoletja, a tudi družbeni položaj protagonistov. Ves bleščeč je bil tudi kostum voditelja šova, v katerem se je sproščeno, z brezhibno izgovarjavo znašel Nejc Kravos, ki je kot pravi showman vodil igro. Poleg že omenjenih igralcev so v vlogah plesalcev, prodajalk, direktorja oz.

kanu, bruhajočem silno moč, ustvarili tudi Luca Emanuele Amatruda, Gabriel Gardenal, Francesco De Monte, Francesco Sentieri, Nejc Kovačič, Matic Mikola in Andrea Bonaldo, ki z vodjo Janom Sturialejem, tudi avtorjem na novo napisane glasbe, za komornoasedbo, za muzikal *Lak za sanje*, sestavljajo Komel Contemporary En-

dala Dežela FJK, so sodelovali še Franko Žerjal kot svetovalec za igro, Marjan Markežič, Marko Vogrič, Majda Miklus, Breda Bertalančič, ki so poiskali originalne rekvizite, pa še Ivan Vogrič, Zdravko Klanjšček, ki so nudili prevoze. Pri oglaševanju in stikih z javnostjo sta pomagali Monica Quaggiato in Erika Jazbar, pri administraciji pa Franka Žgavec, Tamara Kosič, Patricija Florenin, Mauro Leban in Andrej Vogrič ter Valentina Jarc.

Generacijska pisanost je ustvarila čudovit mozaik, ki se je zill v enkratno, očarljivo umetniško celoto, pri kateri sta izstopali tudi zelo premišljena dodelitev vlog in uigranost nastopajočih.

Prva ponovitev muzikala *Lak za sanje*, prave eksplozije ustvarjalne moči mladih izvajalcev, je bila v spet polni veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž, v kateri ob koncu ploskanje kar ni hotelo ponehati, na sam dan slovenske kulture. V soboto, 8. februarja 2020, se je namreč iskrece kot še nikoli začel letošnji niz ljubiteljskih gledaliških skupin *Iskrivi smeh na ustih vseh*. Že 22. leto ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete.

Naj zabeležimo, da so tudi tokrat mladi o'klapovci doživeli ovacije občinstva, ki je izrazilo hvaležnost mladim nastopajočim za enkratno doživetje z bučnim, dolgotrajnim ploskanjem.

Iva Koršič